

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

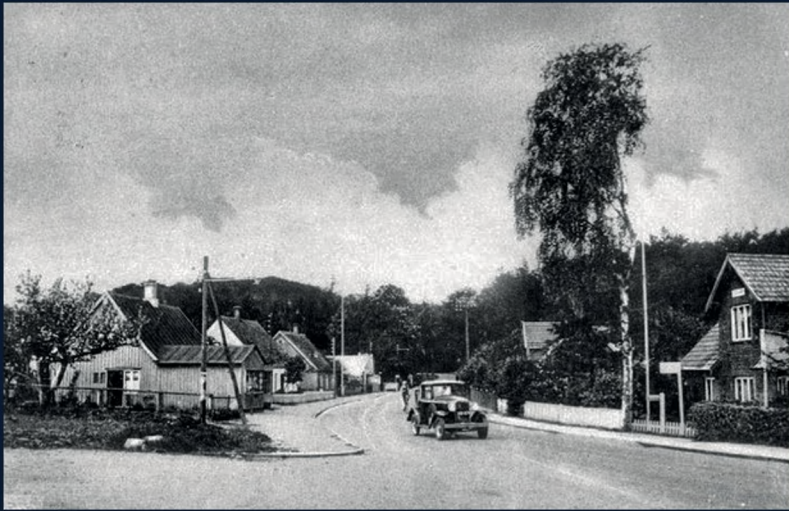
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ESRUM **GRÆSTED**
HELSINGE **GILLELEJE**

DET HVIDE LYS

DA ELEKTRICITETEN KOM TIL GRIBSKOV KOMMUNE

DET HVIDE LYS ©

1. Oplag 2022

Redaktionsudvalg:

Poul Erik Lehmann Thomsen, Lokalhistorisk Forening for Helsingør og Omegn

Sonja Tønder Petersen, Græsted Lokalhistoriske Forening

Søren Frandsen, repræsentant for Gilleleje og Omegns Museumsforening

Sats og omslag: Kamilla Brøckner Barslund

Fotos: Fotos: Gribskov Arkiv, Gentofte Arkiv, Det Kgl. Bibliotek, private udlån

Følgende fonde og organisationer takkes for tilskud til bogens udgivelse:

Helsingør Brugsforening

EL-fonden - Helsingør Elektricitetsværk

Det Grønne Hus, Helsingør

Ved brug af oplysninger fra denne bog i skriftlige arbejder skal der angives kildehenvisning

DET HVIDE LYS
DA ELEKTRICITETEN KOM TIL GRIBSKOV KOMMUNE

~ 2022 ~

FORORD

Den 21. marts 2022 er det 100 år siden andelsselskabet Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning (SHHE) besluttede at gå i gang med anlæggelsen af et elektricitetsnet. I den anledning har Græsted Lokalhistoriske Forening, Gilleleje og Omegns Museumsforening, Lokalhistorisk Forening for Helsingør og Omegn og Museum Nordsjælland foretaget en undersøgelse af, hvordan elektriciteten blev udbredt i Holbo Herred.

Arbejdet har, udover medlemmer fra foreningerne, involveret en kreds af interesserede med tilknytning til el-faget, der har indsamlet oplysninger om de autoriserede elinstallatører, som i perioden 1923 til ca. 1970 havde virksomhed i Holbo Herred.

Disse beskrivelser er samlet på Arkiv.dk. Gribskov Arkiv har beredvilligt stillet sine samlinger til rådighed for arbejdet. Erik Larsen, Lokalhistorisk Forening for Helsingør og Omegn, har foretaget omfattende arkivalske undersøgelser på Gribskov Arkiv. Museumsinspektør Søren Frandsen, Museum Nordsjælland har medvirket ved bogens tilblivelse.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Redaktionsudvalget: Introduktion	9
Poul Erik Lehmann Thomsen: Elektriciteten tages i brug – NESAs stiftelse	11
Redaktionsudvalget: Helsingørsk Elektricitetsværk	15
Sonja Tønder Petersen: Græsted Elektricitetsværk	21
Sonja Tønder Petersen og Søren Frandsen: Esrum Elektricitetsværk	31
Søren Frandsen: Elektricitetens indførelse i Søborg-Gilleleje Kommune	45
Redaktionsudvalget: Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning (SHHE)	55
Redaktionsudvalget: Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning får vanskeligheder og overtages af NESAs stiftelse	95
Poul Erik Lehmann Thomsen: NESA frem mod vor egen tid	103
Poul Erik Lehmann Thomsen: NESA's ordninger med tilsynsførende og senere distriktsvagter	105
Poul Erik Lehmann Thomsen: Salget af NESAs stiftelse	115
Redaktionsudvalget: Afslutning	117
Redaktionsudvalget: El-leksikon med lokalt perspektiv	121

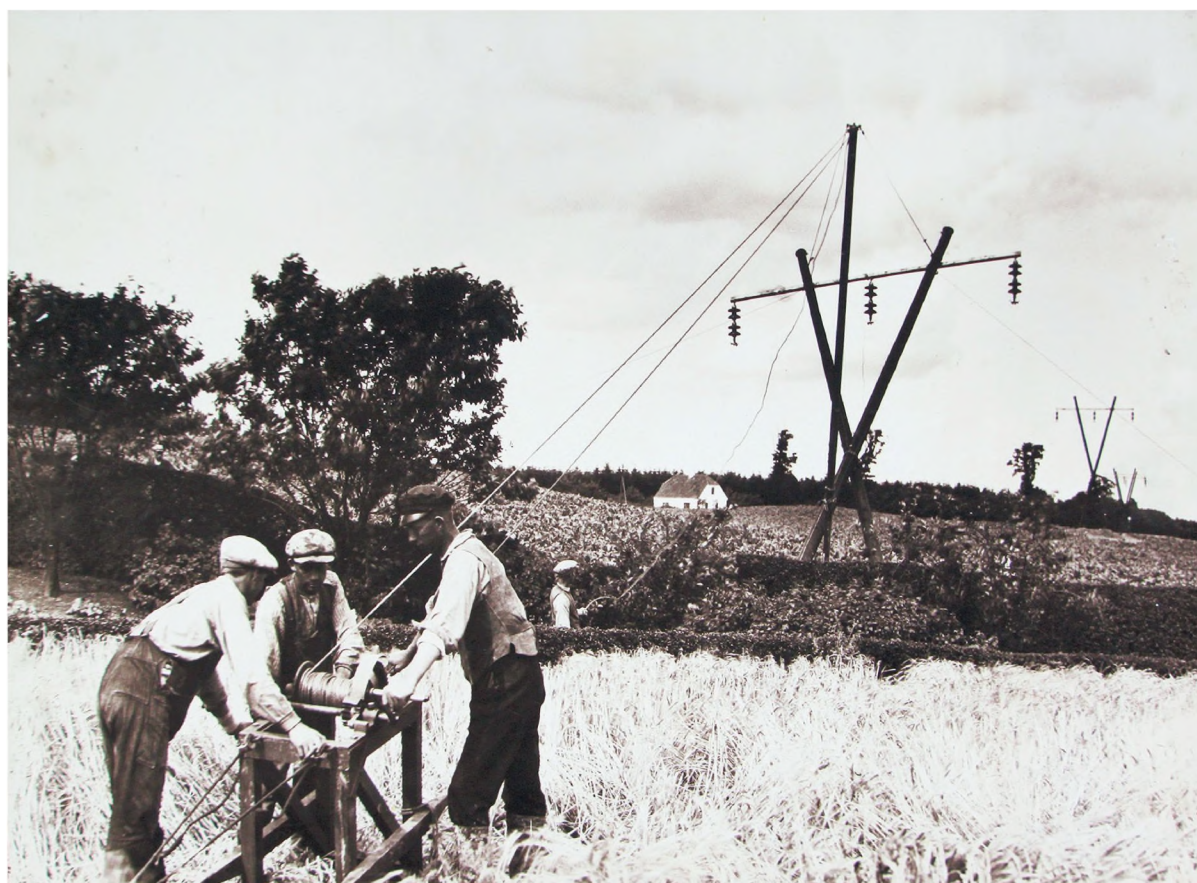
INTRODUKTION

Ved Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning's 25 års jubilæum i 1947 udgav selskabet et skrift udarbejdet af forretningsfører Georg Høeg Staun og driftsleder Carl Martin Christensen. Det danner udgangspunktet for beskrivelsen af SHHE's historie i de første 25 år, men suppleres af afsnit om den senere udvikling frem til selskabets nedlæggelse i 1948. Det er vigtigt at se SHHE's virksomhed i sammenhæng med den udvikling på elektricitetsområdet, der, før stiftelsen af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning, fandt sted i Helsingø, Græsted, Esrum og Gilleleje. Som grundlag for at forstå den lokale udvikling er det tillige nødvendigt at få indsigt i, hvordan elektriciteten generelt vandt udbredelse i Danmark.

Redaktionsudvalget

NESA's administrationsbygning i Gentofte. Foto: Gentofte Arkiv.

NESA luftledningsarbejde ca.1920 med etablering af højspændingslinje. Foto: Gentofte Arkiv

ELEKTRICITETEN TAGES I BRUG - NESA STIFTES

Af Poul Erik Lehmann Thomsen

I København, købstæderne og i stationsbyerne fik man i 1890'erne mange steder etableret lokale jævnstrømsværker. Disse havde deres begrænsninger, da spændingsfaldet i ledningerne var stort. De kunne derfor ikke transportere strømmen længere end 5 - 6 kilometer fra værket. Det betød, at der ikke kunne leveres elektricitet til landområder, der lå længere væk.

Parallelt med de lokale elektricitetsværker og andelsselskaber opstod mere kommercielle selskaber, der tog sig af elektricitetsforsyningen i større områder rundt om i landet, men det krævede tekniske forbedringer.

I Gentofte blev etableret et selskab, der fik navnet Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs Aktieselskab, mere kendt under navnet NESA. Selskabet startede som et datterselskab under Københavns Sporveje, men blev i 1911 udskilt som et selvstændigt elektricitetsselskab.

NESA indviede i 1903 et jævnstrømsværk i Skovshoved, der i 1907 blev ombygget til 3 faset vekselstrøm. Kapaciteten på dette elværk betød, at NESA kunne tilbyde leverancer til lokale elforsyningsselskaber, ligesom selskabet selv gik ind og blev forsyningsleverandør i flere lokalområder. I 1918 satte NESA en 50.000 volt 3-faset vekselstrømsledning

NESA arbejdsbil med ledningshold på ladet - ukendt sted i Nordsjælland, år 1920-1930.

Foto: Gentofte Arkiv.

*Ledningshold fra NESA under arbejde med etablering af luftledninger, år 1920-1930.
Foto: Gentofte Arkiv*

Turbinerummet på NESA's elektricitetsværk Skovshovedværket. Foto: Gentofte Arkiv.

NESA personale ved selskabets garageanlæg i Gentofte. Foto: Gentofte Arkiv.

i drift mellem deres hovedtransformatorstation i Lyngby og Helsingør.

Herfra blev etableret en 10.000 volt højspændingslinje til NESA's egne forsyningsområder i landkommunerne vest for Helsingør.

Vekselstrømmen var nu kommet tættere på Holbo Herred.

Beboerne i købstæder og stationsbyer fik elektricitet fra byernes jævnstrømsværker, mens landbruget stadig var henvist til alene at få belysning ved brug af petroleumslamper og karbidlygter. Ved anvendelse af petroleumslamper kunne vægerne ved forkert indstilling hurtigt sode de hvidkalkede lofter til. Sådanne oplevelser kunne kun bidrage til, at ikke mindst det kvindelige køn blev fortalere for etablering af det "hvide lys", som elektricitetsbelysningen dengang blev kaldt, til erstatning for det mere dæmpede lys fra petroleumslamperne. Arbejdet med bl.a. oppumpning af brøndvand og malkning af kreaturerne måtte stadig ske ved håndkraft, så her ville elektriciteten være et stort fremskridt.

Men det var vanskelige tider. På grund af 1. verdenskrig, som Danmark ganske vist holdt sig udenfor, kunne landets befolkning alligevel mærke følgerne i form af stor og udbredt mangel på bl.a. petroleum og karbid. Staten pålagde derfor landets sogneråd at administrere rationeringsordninger på disse produkter. I lokalområderne i Holbo Herred var der også af denne grund interesse for at få etableret elektricitetsforsyning. Man skelede her til andre dele af landet, hvor der i landbrugsområder blev etableret elektricitetselskaber på andelsbasis.

NESA's ledningshold under reparation af en 50 kilovolt højspændingslinje i Nordsjælland. Foto: Gentofte Arkiv..

Købmandsbutikken Østergade 12, Helsingør, år 1910, med ledninger fra Helsingør Elværk under tagrenden. Foto: Gribskov Arkiv.

HELINGE ELEKTRICITETSVÆRK

Oplysningerne i teksten stammer fra Allan Rasmussens artikel "Helsingør Elektricitetsværk – Fremsynede mænd satte fart i Helsingør for 100 år siden" i Holbo Herreds Kulturhistoriske Centre's årbog fra 1999. Allan Rasmussen skrev teksten på grundlag af den bevarede forhandlingsprotokol fra Helsingør Elektricitetsværk.

Initiativtagerne

Allerede i 1904 fik Helsingør sit eget elektricitetsværk til produktion og levering af 220 volt jævnstrøm til Helsingør by.

Det var ejer og gæstgiver på Helsingør Kro Søren Michelsen, der tog det første initiativ i 1903, og han fik snart andre spidsborgere i byen med på idéen.

Blandt disse var dyrlæge Jens Gram, der rejste rundt i Jylland og besøgte etablerede elværker for at få gode råd og idéer til at komme i gang i Helsingør. Derefter blev flere store firmaer med kendskab til opbygning af elværker kontaktet. Man kom frem til, at der skulle bruges en anlægssum på mellem 20 og 30.000 kr. og endte med at indgå en aftale med Ingeniørfirmaet Agge og Haxthausen.

Der var enighed om, at der skulle bruges minimum 300 lampesteder for at gøre værket rentabelt. Ved en uforpligtende undersøgelse fik man tilsagn fra husejere i Helsingør om 311 lampesteder. Agge og Haxthausen tilbød at bygge værket og drive det i 15 år til

en fast pris. Samtidig kunne firmaet stille garantier, som ingen andre virksomheder havde mulighed for. Helsingør havde omkring 1898 fået nogle få petroleumslamper som gadebelysning. Disse blev opsat og administreret af en Lygteforening. Ved en forespørgsel gav Lygteforeningen tilsagn om at skifte til elektrisk lys og aftage strøm fra elværket. Ud over de 311 lampesteder, man havde fået tilsagn om fra grundejere, blev der oprettet en abonnementsordning, der omfattede lejere af boliger. Det økonomiske grundlag for et elværk var nu for alvor til stede.

Stiftelse af I/S

Interessentskabet Helsingør Elektricitetsværk blev stiftet den 18. august

1903 med dyrlæge Jens Gram som formand, et hverv han havde indtil værket blev nedlagt i 1947. De øvrige bestyrelsesmedlemmer var: købmand Andreas Dohn, postekspedient Jørgensen, købmand P.C. Christensen og ingeniør Agge. På den stiftende generalforsamling var der 29 personer til stede, fortrinsvis selvstændige erhvervsdrivende i Helsingør. Alle underskrev vedtægterne og garanterede for en lånesum på 26.500 kr. i Frederiksborg Sparekasse.

Fra Helsingør-Valby Sogneråd fik I/S Helsingør Elværk koncession og eneret på at anlægge og drive et elværk i byen. Derefter blev indsendt ansøgning til Frederiksborg Amt om tilladelse til at opstille elmast langs amtets veje.

Ejendommen Axelhus på hjørnet af Frederiksborgvej og Vestergade, Helsingør. - På taget ses Helsingør Elværk's koblingsanlæg. Foto: Gribskov Arkiv.

Amtet svarede, at der i den ene side af vejene var opstillet "telegrafstænger" og i den anden "telefonstænger", så elværket måtte anvende de bestående "stænger", eller også lade ledningerne gå fra skorsten til skorsten eller over hustagene.

Værket blev opført på den adresse, vi i dag kender som Østergade 6.

Den 21. marts 1904 blev værket taget i brug med ingeniør Agge som driftsleder, en stilling han havde indtil værket kørte godt. I 1907 rejste han videre til andre opgaver. I stedet blev dyrlæge Jens Gram driftsleder, da han havde et godt kendskab til værkets maskiner. Christoffer Olsen blev nu ansat som værkfører og fik tilnavnet "Lys-Olsen". Han havde stillingen indtil 1937. I alle årene passede han maskinerne, arbejdede med ved installationer og en gang hver måned aflæste Christoffer Olsen målerne hos forbrugerne.

Stigende forbrug

Allerede fra starten var der et stort forbrug, og interessen for at få leveret strøm steg hurtigt. Grundejere, der ikke havde sikret sig leveringskontrakt, forsøgte at opkøbe tegningsrettigheder. Der blev indført kontrol, således at hvert lampesteds forbrug blev udregnet i watt, og enhver aftager fik leveret nøjagtig sin andel.

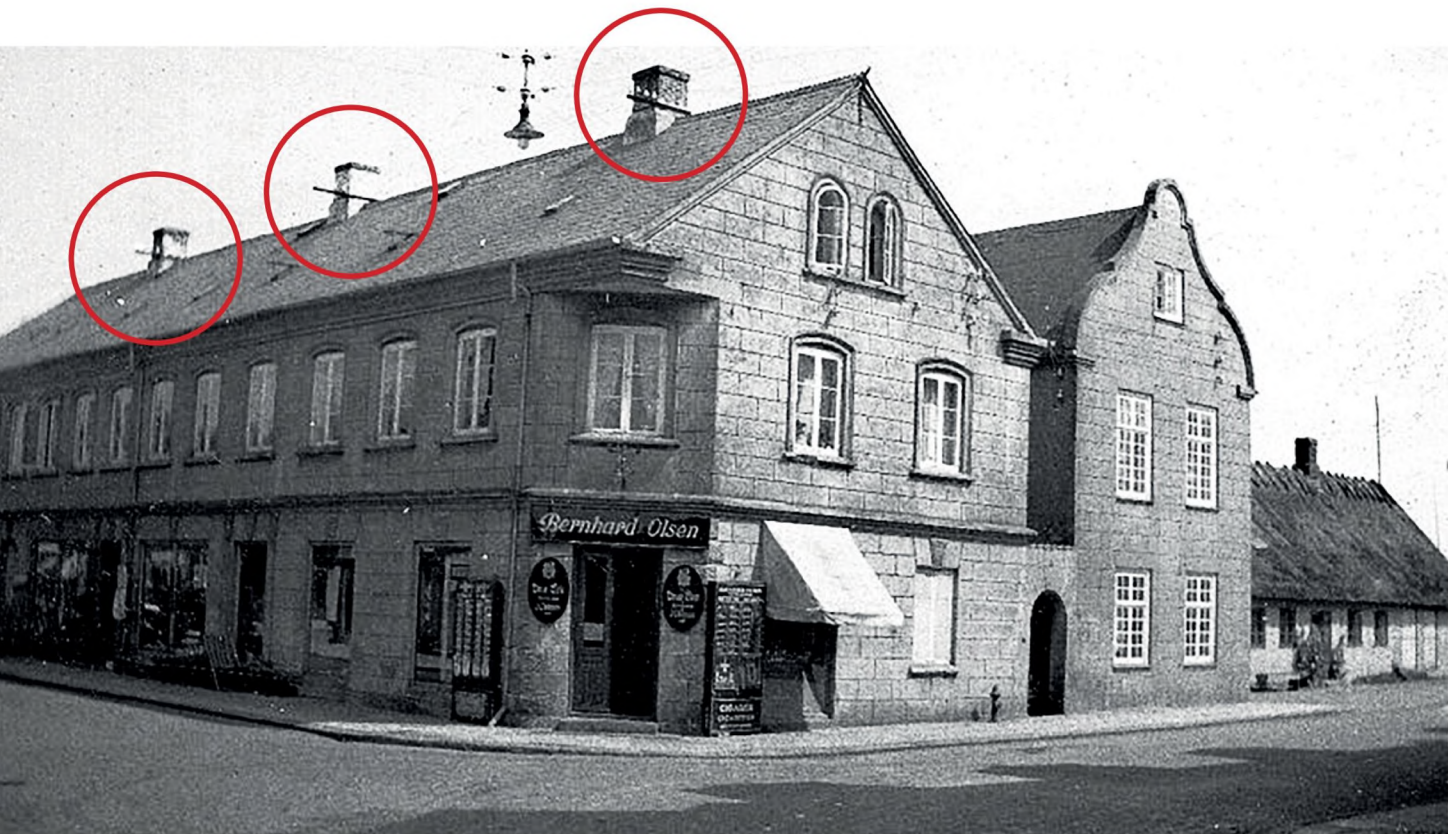
Bestyrelsen besluttede den 27. juni 1904 at udvide værket med en 36 hk. sugegasmotor fra samme leverandør som tidligere. Prisen var 24.185 kr., og det blev nødvendigt med tegning af garantikapital svarende til 350 lampesteder á 8,00 kr. årligt i de næste 15 år. Udvidelsen måtte dog udsættes til det følgende år.

I august 1904 var der opsat 100 lampesteder mere, end Ingeniørfirmaet Agge og Haxthausen havde forpligtet sig til. Det blev derfor nødvendigt at reducere forbruget. I september 1904 kom et nyt forslag til udvidelse. 44 personer stillede garanti for et lån på kr. 20.000 i Frederiksborg Sparekasse, hvorefter værket kunne udvides med en 36 hk. motor og en dynamo fra det danske firma Titan, mens ledningsnettet blev forlænget til gården Kongensgave i Østergade 55. Allerede i 1906 blev det nødvendigt med en ny udvidelse for at imødekomme det stigende forbrug af el.

Første verdenskrig

Petroleum var stadig en vigtig kilde til levering af energi, men under 1. verdenskrig opstod stor mangel på petroleum og kul. Bestyrelsen i Helsingørsk Elektricitetsværk havde dog været forudseende. Med garanti fra medlemmerne havde man tidligt indkøbt 60 tons kul, så det lykkedes at komme gennem krigen uden problemer, selvom tilgangen af nye forbrugere steg. Samtidig havde man en god aftale med A/S Nordisk Kabelfabrik, så ledningsnettet kunne udvides.

I april 1918, stadig under 1. verdenskrig, fik Helsingørsk Elektricitetsværk en henvendelse fra oplandet med sognerådsformand K. Kristiansen fra Bakkebjerg som talsmand om levering af strøm til landboerne. Opgaven var for stor for Helsingørsk Elektricitetsværk, der måtte sige nej til henvendelsen.

*Østergade 2, Helsingør, med ledninger fra Helsingør El-værk på taget.
Foto: Gribskov Arkiv.*

Helsinge Elektricitetsværk udvides og samarbejde med Nordsjællands Elektricitetsværk (NESA) indledes

Strømforbruget var stadig i vækst. Helsinge Elektricitetsværk havde flere gange forsøgt at få leveret strøm fra Nordsjællands Elektricitetsværk (NESA) via højspændingsledninger over Græsted. Det var selvfølgelig en forudsætning, at elektricitetsværket i Græsted ville være med, men det ville det ikke. I december 1919 blev det derfor besluttet, at Helsinge Elektricitetsværk skulle udvides og samtidig overgå til samtlige grundejere i byen, mod at alle kautionerede for et lån på 45.000 kr.

I januar 1923 besluttede bestyrelsen at købe vekselstrøm fra NESA, hvilket lod sig gøre med en forbindelse fra det højspændingsmålertårn på Frederiksborgvej, NESA havde opført som forbindelseslinje til Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning. Det var en højspændingslinje fremført fra Helsingør, hvor NESA havde etableret en forsyningslinje fra Skovshovedværket. Da der var tale om en leverance i vekselstrøm, medens Helsinge Elværks forsyningsanlæg ud til forbrugerne var jævnstrøm, måtte Helsinge Elværk indkøbe en "ensretter" leveret af det tyske firma AEG i Berlin.

Ophør og El-fond

Igennem årene blev Helsinge Elektricitetsværk drevet med økonomisk overskud. Det skyldtes ikke mindst en stor indsats fra formanden dyrlæge Jens Gram. Ved 25-års jubilæet i 1929 skænkede man 2.600 kr. til opførelsen af Teknisk Skole i Nygade. I 1931 blev doneret 1.200 kr. til forskønnelse af Helsinge Gadekær. Ved den lejlighed påtog man sig den økonomiske forpligtelse til drift og vedligeholdelse af springvand, stengærde og øvrige anlæg ved gadekæret. Gennem årene er der ydet støtte til Helsinges julebelysning samt støtte til andre almennyttige formål og foreninger. I 1947 besluttede bestyrelsen at sælge Helsinge Elektricitetsværk til NESA, som straks ændrede hele ledningsnettet til vekselstrøm. Selskabets opsparede kapital samt beløbet, der indkom ved salget til NESA, blev sat i en fond (El-fonden), der stadig eksisterer.

Forretningsejendommen
Østergade 34 i Helsingø
med jævnstrømsfor-syn-
ningsledninger fremført
på gavlbreslag.
Foto: Gribskov Arkiv.

Foto fra 1947 i forbindelse med Helsingø Elværks bestyrelse overdragelse elværket til repræsen-
tanter fra NESAs. Fra venstre er personerne 01. Albert Heintz, Bødkermester, 02. Harry Christensen,
Elinstallatør, 03. Nielsen, assistent NESAs. 04. N.C. Nielsen, afdelingsassistent, 05. Harald Andersen,
bankdirektør, 06. Clausen, installationsmester NESAs, 07. O. Jested, afdelingsingeniør NESAs, 08. P.
Dahl, karetmager NESAs, 09. Andreas Dohn, sparekassedirektør, 10. Ejgaard, advokat, 11. Hans Chri-
stian Andersen, smedemester, 12. Evald Petersen, autoforhandler, 13. Jens Gram, dyrlæge, Elværkets
formand, 14. Christoffer Olsen, værkemester og 15. Albert Peter Christiansen, overpostbud.
Foto: Gribskov Arkiv.

GRÆSTED ELEKTRICITETSVÆRK

Af Sonja Tønder Petersen

Initiativtagerne

I september 1905 arbejdede Græsted Borgerforening med et forslag om etablering af et elektricitetsværk i Græsted. Det var manufakturhandler Lars Sørensen, der fremlagde idé og forslag til projektet. Siden 1903 havde byen været oplyst med Gasolin-lygter.

Af Borgerforeningens forhandlingsprotokol fremgår de vigtige beslutninger, som blev truffet på henholdsvis et medlemsmøde den 27. november 1906 og på et bestyrelsesmøde den 21. januar 1907:

På medlemsmødet blev det vedtaget at udbyde arbejdet til anlæggelse af et elektricitetsværk i Græsted i licitation.

Der var udarbejdet to forslag til anlæggelsen:

- 1) Byen alene med færdig installation af lamper. Forslaget gav ved den efterfølgende licitation et bedste bud på 24.200 kr.
- 2) Byen med Stationsvejen samt Missionshuset i Græsted Skovhuse. Forslaget gav ved den efterfølgende licitation et bedste bud på 32.500 kr.

Det blev på bestyrelsesmødet den 21. januar 1907 vedtaget at lade såvel Missionshuset som Græsted jernbanestation og de omkringliggende bygninger få elektrisk lys, det vil sige at forslag 2) blev accepteret af bestyrelsen. Ingeniør Joachimsen, København, var tidligere

blevet kontaktet som rådgiver, men blev nu formelt ansat som konsulent.

Planerne føres ud i livet

På bestyrelsesmødet den 21. januar 1907 i Borgerforeningen blev det i samråd med ingeniør Joachimsen besluttet, at Allgemeine Elektricitets-Gesellschaft i Berlin skulle stå for husinstallationerne, som skulle være færdige 12. marts 1907. Firmaet Gad og Lauritsen, Odense, skulle levere en Crosley-motor og et færdigt værk til den 1. marts 1907. Urmager Jørgen Hansen, Græsted, blev ud af otte ansøgere valgt som bestyrer af elektricitetsværket.

Af forhandlingsprotokollen fra mødet den 21. januar fremgår endvidere, at det blev besluttet at tilbyde kommunen et gratis indlæg i skolen i førstelæreren lejlighed bestående af en måler og installationer til seks lamper. Dette blev tilbudt for at sikre, at kommunen ville være med til at stille en garanti for et lån, der på denne måde kunne optages til en billigere rente.

Græsted Elektricitetsværk blev stiftet som et interessentskab. Det blev anlagt ved Vestre Gadekær bag det senere "Hvide hus" på et stykke gadejord, det vil sige jord, der stadig hørte under den oprindelige landsbys fællesskab, og som derfor ikke var ejet af private.

Græsted Hovedgade ud for nr. 21 år 1910. I masterne ses jævnstrøms-forsyningsnet til højre i billedet og telefonledninger til venstre i billedet. Foto: Gribskov Arkiv.

Græsted Hovedgade ud for nr. 48 år 1919. I masterne ses jævnstrøms-forsyningsnet til højre og telefonledningsnet til venstre. Foto: Gribskov Arkiv.

Græsted Hovedgade ud for nr. 1 år 1922. Jævnstrøms-luftledningsanlæg på træmaster og med glødepærer som gadebelysning. Foto: Gribskov Arkiv.

Græsted Hovedgade ud for nr. 25 år 1930 el-forsyningsinstallationer på master og husbeslag. Foto: Gribskov Arkiv.

Græsted Hovedgade ud for nr. 18 år 1955. Vekselstrømsluftledningsanlæg ses på jerngittermast med glødepære som gadelys. Foto: Gribskov Arkiv.

Græsted Elektricitetsværk moderniseres

I slutningen af august 1920 afholdt Græsted Elektricitetsværk en ekstraordinær generalforsamling på Græsted Kro. På det tidspunkt var tømmerhandler Chr. Petersen formand for bestyrelsen. Man ønskede at diskutere, om man skulle forny og forbedre eget værk, eller man skulle indlede et samarbejde med NESAs.

Ingeniør Fr. H. Krebs, København, kunne på grundlag af foretagne undersøgelser oplyse følgende om elektricitetsforsyningen og installationerne:

Hvis værket skulle udvides og fortsætte sin egen drift, ville det koste 97.000 kr., der sammen med den eksisterende gæld på 51.000 kr. ville give en fremtidig gældspost på 148.000 kr.

Hvis man ønskede et samarbejde med NESAs, kunne det ske under forskellige former. Ingeniør Fr. H. Krebs gav en række detaljerede oplysninger om betingelserne for et samarbejde og endte med at anbefale:

1. Enten at udvide og forbedre eget jævnstrømsværk. Ved valg af dette ville man for en udgift på ca. 20.000 kr. få en forbedring af installationerne.
2. Eller at købe vekselstrøm en gros af NESAs og selv fordele den til forbrugerne via eget ledningsnet. Med den løsning skulle der føres en forbindelse direkte fra NESAs vekselstrøm ud i eget forsyningsnet med tilhørende omkostninger til ombygning af dette. Udgiften hertil ville være 75.000 kr.

Snedkermester Carl Petersen anbefalede at ombygge eget værk og refererede til udtalelsen: „efter de sagkyndiges mening kan vi ikke gå vinteren i møde med vort nuværende værk“ og fortsatte: „den store forskel på udgiften ved installationerne opfordrer til ikke at søge forbindelse med stærkstrømmen“.

Desuden oplyste Carl Petersen, at „der er allerede tegnet 85.000 kr., og de sidste 12.000 kr., der skal skaffes, kan vi vel nok tilvejebringe“. Endvidere sagde Carl Petersen, „at når værket er blevet lavet om, vil ledningsnettet sikkert kunne holde i 20 til 30 år“

Snedkermester Carl Petersen var medlem af det udvalg, som skulle undersøge mulighederne for ændringer på elektricitetsværket.

Ingeniør Erle gav i tilslutning til ingeniør Krebs' indlæg en række oplysninger om de udgifter, der ville fremkomme ved de forskellige løsninger. Han anbefalede at købe en 60 hestes dieselmotor. De årlige driftsudgifter til eget værk ville blive ca. 35.000 kr. - Med forbindelse til stærkstrømmen ville de årlige udgifter blive ca. 33.000 kr. Udgiften for lys og kraft ville ved eget værk blive henholdsvis 116 og 58 øre pr.kWh, ved forbindelse med stærkstrømmen 110 og 55 øre pr. kWh, eller hvis man selv købte kraften og omformede den 106 og 53 øre pr. kWh.

Flere interessenter havde ordet, blandt andet barbermester Bock, som oplyste, at NESAs tidligere havde tilbudt elektricitet for en udgift af 75 øre pr. kWh for lys og 55 øre for kraft.

Købmand Friis og dyrlæge Buhl og en lang række andre interessenter havde også ordet. Kroejer Joh. Larsen oplyste, at i bestyrelse og udvalg var der enighed om at anbefale forbedring og udvidelse af eget værk. Under afstemningen, blev der afgivet 30 stemmer for at udvide og forbedre eget værk, mens ingen stemte imod. Købmand Friis henstillede til bestyrelsen at købe dieselmotoren snarest muligt.

Da der ifølge lovene skulle to generalforsamlinger til for at vedtage en sag af så omfattende betydning, ville der i den nærmeste fremtid blive indvarslet en ny generalforsamling. I mellemtiden ville der blive indhentet tilbud på arbejdet.

Af Frederiksborg Amts Tidende 30. september 1920 fremgår det, at den ekstraordinære generalforsamling i Græsted Elektricitetsværk var blevet afholdt nogle dage forinden. Her skulle interessenterne tage endelig stilling til elektricitetsværkets fremtid.

Nogle interessenter havde imidlertid kritiseret beslutningen fra sidste generalforsamling om at forbedre eget værk, og bestyrelsen havde i den mellemliggende tid søgt nærmere oplysning om en eventuel tilslutning til NESAs. Ved et møde afholdt på et tidspunkt mellem de to generalforsamlinger, hvor også en repræsentant fra NESAs var til stede, blev det oplyst, at NESAs forlangte 95 øre pr. kWh for lys og 75 øre pr. kWh. for kraft.

På den ekstraordinære generalforsamling ultimo september 1920 blev der argumenteret for og imod eget værk eller tilslutning til NESAs, og der rejstes igen en del spørgsmål.

Blandt de interessenter, der talte og stillede spørgsmål, var:

Snedkermester Carl Petersen (medlem af udvalget nedsat af bestyrelsen), ingeniør Krebs, murermester Jens Andersen, viktualiehandler Jørgensen, manufakturhandler Andersen, malermester Madsen, sadelmager Hansen, vejmand Andersen, lærer Hedemand, smed Chr. Nielsen, gdr. Chr. Petersen og maler Madsen.

Udvalgsmedlem, snedkermester Carl Petersen oplyste, at der på sidste udvalgsmøde var 7 stemmer for eget værk, 2 for overgang til NESAs og 1 undlod at stemme.

Derefter blev der foretaget afstemning: 34 stemte for ombygning af eget værk 11 stemte for overgang til NESAs

Bestyrelsen blev hermed af generalforsamlingen bemyndiget til at lade foretage de arbejder ved værket, der var en følge af afstemningen, ligesom det blev vedtaget, at det nedsatte udvalg skulle vedblive at eksistere til værket var færdigt.

I efteråret 1925 blev der indgået en overenskomst mellem Græsted Elektricitetsværk I/S og NESAs angående levering af elektricitet til en ensretterinstallation på maksimalt 100 kW på Græsted Elektricitetsværk.

Af overenskomsten fremgår bl.a., at NESAs snarest muligt skulle anlægge de nødvendige højspændingsledninger fra deres ledningsanlæg i Græsted-Maarum Kommune til elektricitetsværket og opstille den nødvendige transformator med tilhørende højspændingsapparater

*Græsted Elektricitetsværk mellem den gamle præstegård og gadekæret. Billedet er fra ca. 1908.
Foto: Hæftet "Mod lysere tider – til gavn for byen", 1992.*

Den tidligere bygning fra Græsted Elektricitetsværk er i dag privatbolig. I baggrunden ses den nuværende præstegård og Præstegårdsladen. Foto: Sonja Tønder Petersen, januar 2022.

samt den nødvendige elektricitetsmåler, der skulle anbringes ved ensretteranlæggets jævnstrømsklemmer.

Elektriciteten skulle leveres som 3-faset vekselstrøm.

De ovennævnte ledningsanlæg, transformator og apparater skulle forblive leverandørens ejendom, ligesom vedligeholdelse af dem skulle forestås af NESAs.

Græsted Elektricitetsværk skulle opstille et passende brandsikkert rum til disposition for NESAs til opstilling af transformator og tilhørende apparater samt betale for de anlæg, som var nødvendige til fordeling af elektriciteten til ensretteranlægget. Endvidere skulle værket stå for vedligeholdelsen af transformatorrummet, fordelings- og ensretteranlæggene.

Græsted Elektricitetsværks ophør, NESAs og stiftelse af elektricitetsforening.

Overenskomsten mellem Græsted Elektricitetsværk og NESAs indgået i efteråret 1925 skabte ikke den fremgang for værket, som man havde håbet. Derfor overtog NESAs i sommeren 1927 helt elforsyningen og elværket ophørte som produktionsenhed. Samtidig blev Græsted Elektricitetsforening stiftet. Den skulle fordele de årlige afgifter på ejendommene og havde samtidig ansvaret for gadebelysningen.

Følgende tekst er et uddrag fra en avisartikel i Nordsjællands Venstreblad den 11. maj 1927. En journalist overværede Græsted Elektricitetsværks generalforsamling, der blev afholdt den 9. maj 1927. Teksten er tilpasset moderne sprogbrug:

Græsted Elektricitetsværk afholdt mandag aften en særdeles velbesøgt

generalforsamling på Græsted Kro. Formand snedkermester Carl Petersen bød velkommen, dirigent blev smedemester M.P. Andersen. Til stede var også ingeniør Olsen fra Nordsjællands Elektricitets og Sporvejs Aktieselskab (NESAs). Af beretningen fremgår, at det havde været et dårligt år, hvor strømpriserne var for høje. Værkets fremtidsudsigter så ikke særlig lyse ud, og bestyrelsen havde derfor rettet henvendelse til NESAs. Kassereren, købmand L. Andersen oplæste regnskabet. Heraf fremgik det, at der var købt strøm af NESAs for 7.198 kr.

Genvalgt til bestyrelsen blev: malermester Madsen, købmand L. Andersen og gdr. Oluf Nielsen. Til revisor genvalgte kommunesekretær Laur. Larsen.

Bestyrelsen stillede nu forslag om at gå over til vekselstrøm, dieselmotoren var for dyr. Der var for meget overflødig strøm, der i lange perioder måtte gå på batteriet, og dette duede ikke mere. Det var godt at bruge en ensretter, når blot installationerne var i orden, men det var de ikke. Dette medførte støj i telefonen, og telefonselskabet fordrede dette rettet. Det kunne ikke betale sig at bekoste et nyt batteri, så bestyrelsen foreslog at gå over til NESAs, som så skulle overtage ledningsnettet og ordne installationerne og levere strøm.

Ingeniør Olsen fra NESAs oplyste, at NESAs ville ombygge ledningsnettet, bytte motorer og målere ud uden udgift for interessenterne, og at kommunen ville komme til at yde garanti for det nødvendige lån til forandringen. Lånet skulle tilbagebetales af NESAs. Derefter kom der en del spørgsmål og kommentarer fra de fremmødte, hvoraf kan nævnes: Fhv. møller N. Petersen, fhv. garvermester Boek, urmager Bjerregaard, sadel-

mager Hansen, parc. Carl Rasmussen, Nordkilde, mekaniker Petersen, Chr. Petersen, Trælasten, barber O. Jensen, snedkermester J.P. Jensen og lærer Hedemand.

Fra flere sider blev fremsat ønske om afholdelse af en ny generalforsamling, for at man kunne få lejlighed til at overveje dette ret alvorlige spørgsmål. Det blev enstemmigt vedtaget at afholde en ekstraordinær generalforsamling 5 uger senere. Den blev fastsat til 16. juni 1927.

I korrespondance mellem NESAs og Græsted Elektricitetsværk får vi følgende oplysninger om den ekstraordinære generalforsamling:

Efter en lang diskussion vedtog generalforsamlingen med 47 stemmer for og 7 stemmer imod at acceptere det fremsendte forslag fra NESAs, og bestyrelsen fik bemyndigelse til at afslutte overenskomst med selskabet hvorefter:

NESA skulle overtage ledningsnettet og ombygge det for egen regning til vekselstrøm.

NESA skulle for egen regning foretage de nødvendige ændringer i husinstallationerne, således at disse kunne bruges til vekselstrøm.

Elektriciteten skulle leveres direkte fra NESAs til de enkelte forbrugere.

NESA skulle på vegne af Græsted Elektricitetsværk foretage opkrævning af bidrag til renter og afdrag af værkets lån.

Bestyrelsen blev bemyndiget til at konvertere værkets lån til et enkelt lån med løbetid på 25 år.

Den 29. juni 1927 sendte NESAs udkast til Græsted Elektricitetsværks bestyrelse om overenskomst mellem NESAs og Græsted Elektricitetsværk I/S.

Herefter modtog de tidligere forbrugere fra Græsted Elektricitetsværk direkte vekselstrøm fra NESAs.

Græsted Elektricitetsforening blev opløst i midten af 1950'erne og alle forpligtelser overgik til NESAs.

Kilder

- *Arkiv.dk/ Gribskov Arkiv*
- *Frederiksborg Amts Avis*
1. september 1920.
- *Frederiksborg Amtstidende*
30. september 1920.
- *Love for Græsted Elektricitetsværk*
trykt i 1925.
- *Nordsjællands Venstreblad*
11. maj 1927.
- *Petersen, Gunnar: "Mod lysere tider" – til gavn for byen. Træk af Græsted Borgerforenings historie. Hæfte udgivet af Lokalthistorisk Arkiv for Græsted og omegn 1992.*

ESRUM ELEKTRICITETSVÆRK

Af Sonja Tønder Petersen og Søren Frandsen

I 1869 brændte Esrum Mølle.
Ved genopbygningen blev møllehjulet erstattet af den første turbine, der kunne udnytte vandkraften i Esrum Å i de vandrige perioder.

I 1913 indså mølleejeren Carl Johan Madelung, at vandmøllen udover at drive kornkværnene på gården, også kunne producere strøm til gården og den nærmeste omegn. Det krævede dog en ny og bedre turbine. Herom skrev Frederiksborg Amts Avis den 26. juni 1913: „Der bliver i disse dage indsat en ny turbine, der kan udvikle 70 HK. Det er hr. Madelungs mening at benytte professor Hannovers opfindelse, poremetallet (red.: metal med kunstigt frembragte fine kanaler). Under en samtale, vi havde forleden med Hr. Madelung, forklarede han, at han allerede havde sluttet kontrakt med Esrum beboere og Esrumgårds ejer om installationer, og for øjeblikket plejes der forhandlinger med Esbønderups beboere, og antagelig nås et resultat i løbet af et par dage. Madelung oplyste, at anlægget ville koste ham 25.000 kr.“

Ved endnu et besøg af en journalist, får vi i amtsavisens udgave den 10. september yderligere oplysninger om anlægget på møllegården. „...den nye turbine er leveret fra Tyskland og er vistnok enestående her i landet. Den bruger 1 tdr. vand i sekundet... Møllen drives ved turbinen og dynamoen (red.:dynamoen til produktion af strøm) skal ligeledes trækkes af denne“

Der var tale om jævnstrøm, som blev lagret i store glasakkumulatorer, der fungerede som batterier.
De omtalte forhandlinger med beboerne i Esbønderup om levering af strøm faldt på plads.

Den 13. september 1913 skrev amtsavisen således:

„Kontrakt er løst mellem mølleejeren C. J. Madelung, Esrum Mølle, og Esbønderup Elektricitetsværk, hvorved førstnævnte forpligter sig til at forsyne Esbønderup Elektricitetsselskab med den fornødne elektricitet.“

Her hører vi for første gang om et elektricitetsværk i Esbønderup, hvor strømmen skal leveres fra Esrum. I Frederiksborg Amts Avis's referat den 29. juli fra Esbønderup-Nødebo sogneråds møde den 25. juli, får vi lidt mere at vide om, hvad der foregik i Esbønderup på elektricitetsområdet. Esbønderup Elektricitetsselskab bad sognerådet om at stille sikkerhed for et lån på 9.000 kr. og indtræde som interessent i selskabet med betaling for de elektriske installationer i Esbønderups skoler.

Hvis amtsrådet gav tilladelse, var sognerådet villig til at yde lånegarantien. Man var også villig til at deltage i udgifterne til installationerne på skolerne.

Arbejdet med indretningen af elektricitetsværket på møllegården skred rask frem. Samtidig var forsyningsnettet under opbygning.

*Esrum Elværk i tilbygning til Esrum Møllegård i 1938. Den røde ring markerer, hvor i bygningen elværket var placeret ud til Esrum Å.
Foto: Det Kgl. Bibliotek.*

Den 6. september 1913 skrev Frederiksborg Amts Avis:

„Også til Esrumgård og Esbønderup strækker de elektriske fangarme sig, og i Esrum by er i de fleste huse anbragt elektriske ledninger, og på vejen til Esrumgård er rejst standere til ledningstrådene. Selve installationsarbejdet ledes og udføres af installatør Feldthusen, der i den anledning opholder sig i Esrum.“

Og så kom det store øjeblik. Frederiksborg amts Avis skrev den 4. november 1913:

„I aftes strålede det elektriske lys for første gang, der hvor i sin tid munkene færdedes i kutter og kappe på de gamle, sagnrige steder. I løbet af en 8 - 14 dage vil strømmen være nået til Esbønderup.“

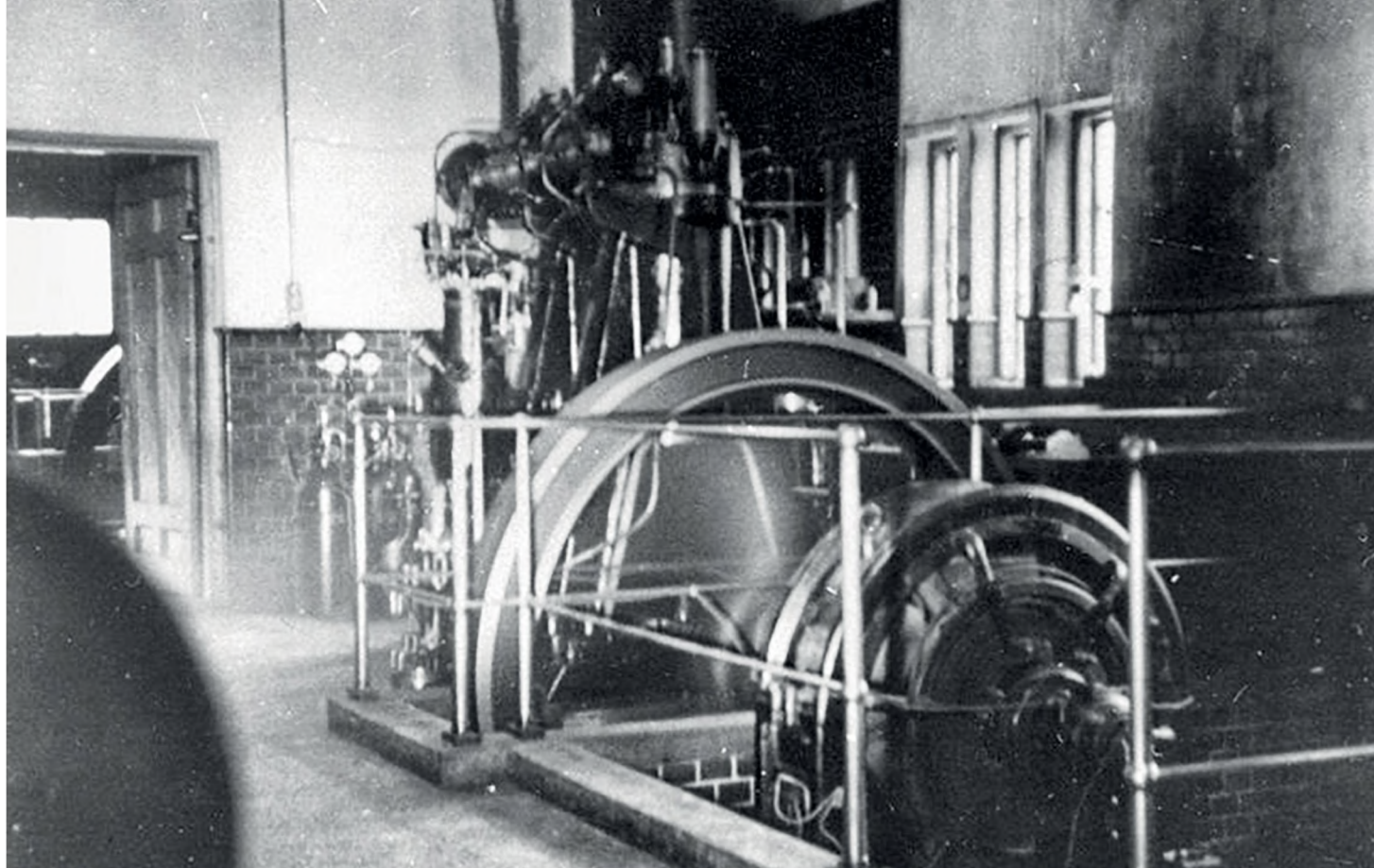
Møllejejer Carl Johan Madelung fik tinglyst kontrakter på de ejendomme i Esrum, der fik leveret strøm fra Esrum Elektricitetsværk. Det fortæller amtsavisen 13. december 1913, hvor det oplyses, at prisen pr. kWt for lys er 40 øre og for kraft 20 øre.

Ifølge folketællingerne var den omtalte installatør Alfred Theodor Feldthusen født 1893 i Ubberud sogn på Fyn. Feldthusen var således kun 20 år, da han i 1913 kom til Esrum for at lede opbygningen af forsyningsanlæggene. Af folketællingerne 1921 og 1930 fremgår, at han stadig var i byen på dette tidspunkt og havde logi på Pension Eskild i Esrum.

Der er ingen tvivl om, at Feldthusen var leder af Esrum Elektricitetsværk det meste af værkets funktionstid. Til hjælp havde han elektriker Hans Peter Hansen født 1891 i Birkende sogn på Fyn. Det er tænkeligt, at de to kendte hinanden før de kom til Esrum. I 1921 boede Hans Peter Hansen også på Pension Eskild, men i folketællingen 1930 nævnes han som familiefader og boede på Kildevangen 6 i Esrum sammen med sin hustru Valborg Hansen og deres to piger Inge og Frida på henholdsvis 6 og 5 år.

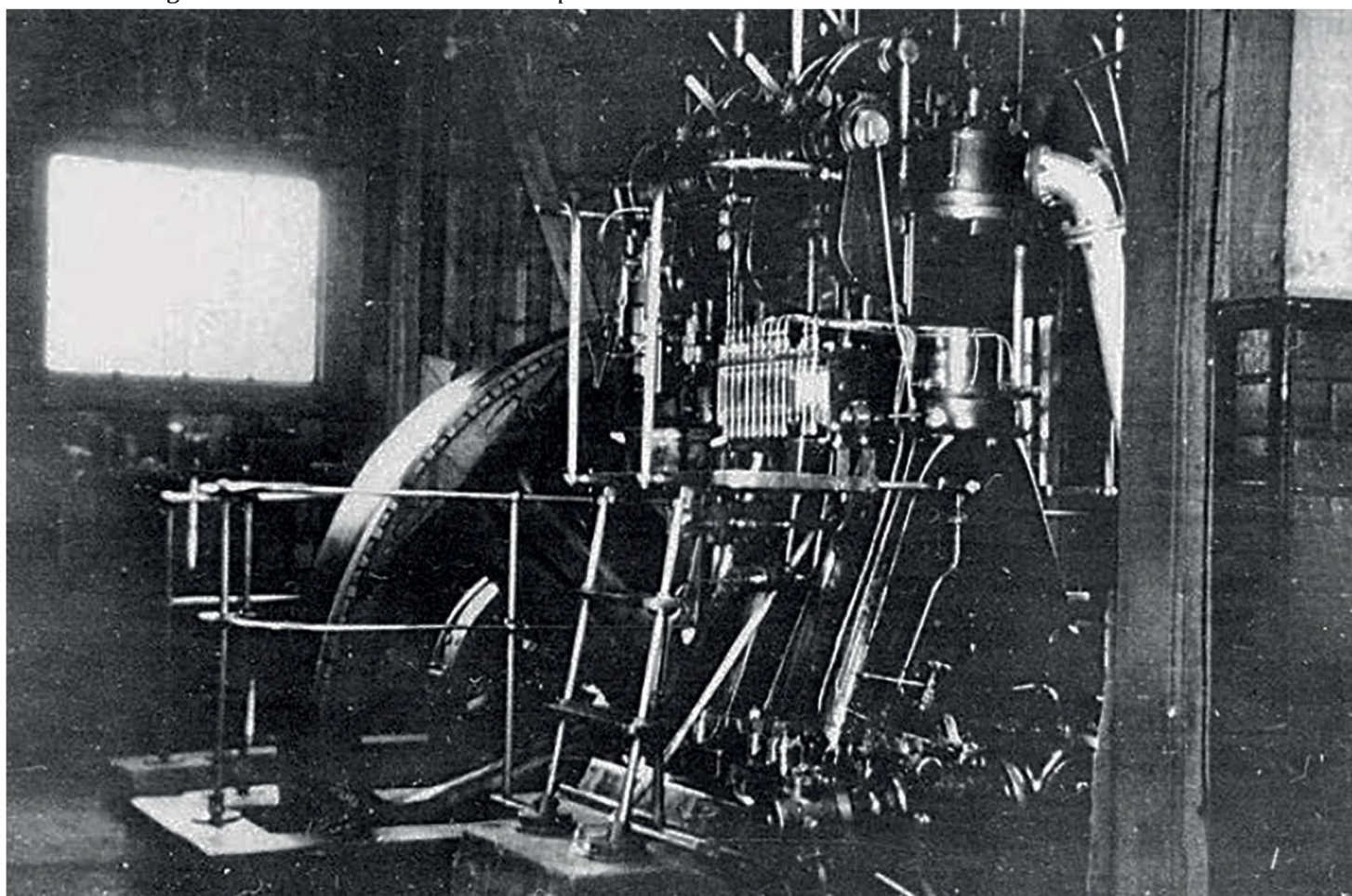
Esrum Elektricitetsværk var det eneste vanddrevne elværk på Sjælland. I 1939 overtog NESA forsyningsanlægget (master og ledningsnet), mens Esrum Møllegård fortsatte med jævnstrømsfremstilling alene til gårdens eget forbrug.

Esrum Elværk ved Esrum Å. Den gule pil markerer bygning med vandkraft-turbinehjulet. Foto: Sonja Tønder Petersen, januar 2022.

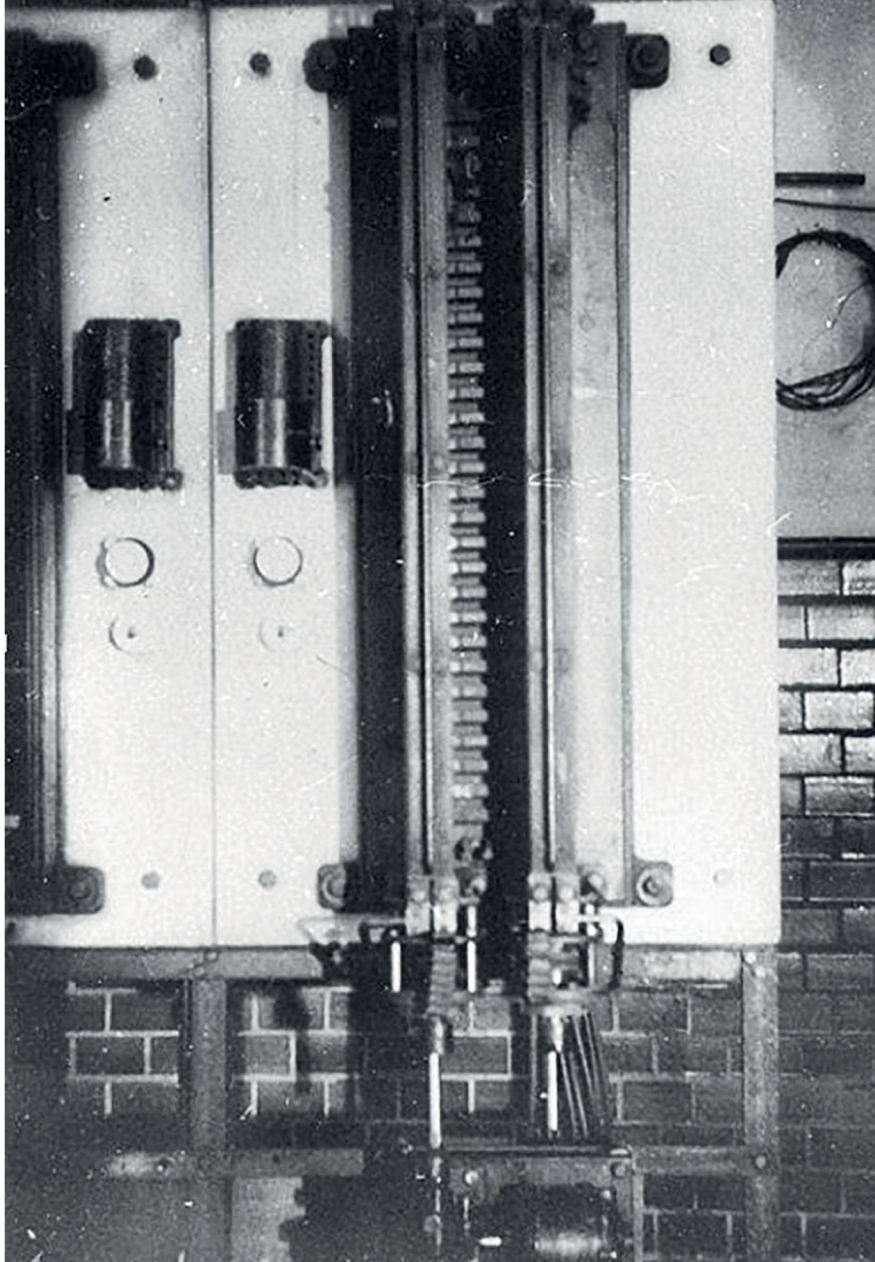

Esrum Elværks maskinrum i perioden 1935-1945. Foto: Gribskov Arkiv.

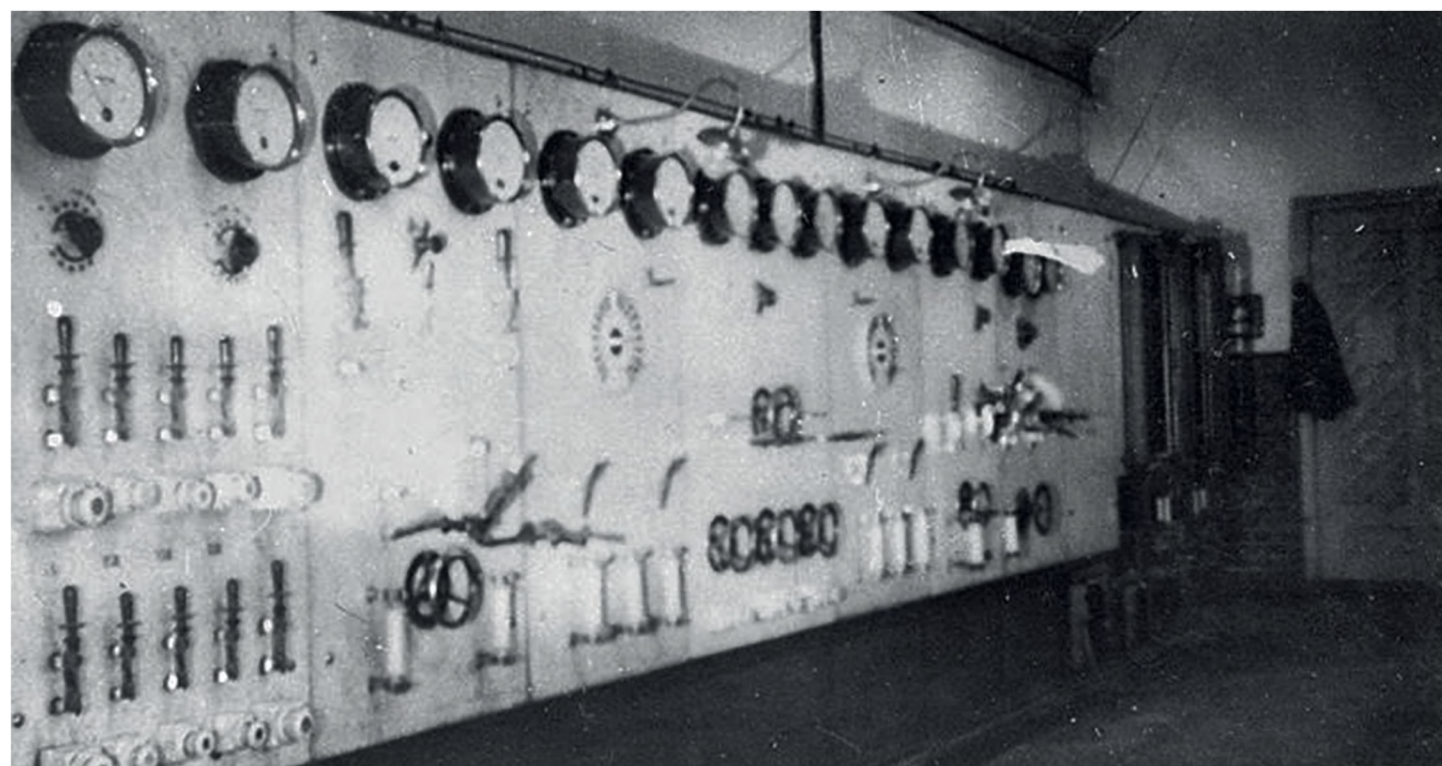
Teknisk anlæg i Esrum Elværks maskinrum i perioden 1935-1945. Foto: Gribskov Arkiv.

Teknisk anlæg i Esrum Elværks maskinrum i perioden 1965-1970. Foto: Gribskov Arkiv.

Esrum Elektricitetsværk på Esrum Møllegård 1935-1945. Foto: Gribskov Arkiv.

Esrum Hovedgade år 1942. I vejsiderne ses master med henholdsvis telefon- og elforsyningsledninger. Foto: Gribskov Arkiv.

*Esrum Hovedgade år 1935 med jævnstrøms-forsyningsanlæg i masterne langs venstre vejside.
Foto: Gribskov Arkiv.*

Nesa omlagde forsyningsnettet og levere vekselstrøm til områdets forbrugere. Esum Møllegård skiftede i 1985 jævnstrømsdynamoen ud med en vekselstrømsgenerator.

Der findes i dag et lille museum i bygningen, hvor elværket lå. Turbinen, der vises frem, har en effekt på 30 HK og er produceret af Briegleb-Hansen & Co. Gotha. Den gamle turbine fra 1913 på 70 HK må derfor senere være skiftet ud. På møllegården er også bevaret den gamle kornkværn og saven til udskæring af træ fra skoven.

Se billederne fra udstillingen om Esum Elektricitetsværk på Esum Møllegård.

En vandmølle var ikke nogen stille arbejdsplads. Fløjten blev brugt af elinstallatør Hans Peter Hansen – i daglig tale kaldt HP - , når han skulle kalde på sin medhjælper Ostenborg Jørgensen.

Kilder:

- *Arkiv.dk/Gribskov Arkiv*
- *Christiansen, Erik – tidligere elektriker: Interviews 2020 og 2021 foretaget af Lillian Elbo, Jørgen Lindehøj og Poul Erik Thomsen (kan ses på arkiv.dk)*
- *Frederiksborg Amts Avis den 26. juni, 29. juli, 6. september, 10. september, 13. september, 4. november og 13 december 1913.*
- *Hansen, Søren Toft og Caspar Jørgensen: Vanddrevne elværker i Danmark 1890-1940. Temagennemgang 2000. Udgivet af Skov- og Naturstyrelsen Miljø- og Energiministeriet 2000.*
- *Richter-Friis, Niels: Esum Sø – til vands og tillands, 2010.*
- *Sonne, Pernille: "Da elektriciteten tog på landet" i Alle Tiders Nordsjælland 2021, s. 93 ff.*
- *Steinmann, Grethe: Esum gennem generationer – Kildevangen – Hæfte udgivet af Lokalhistorisk Arkiv for Græsted og Omegn 2009.*

*Fra udstillingen om Esrum Elektricitetsværk på Esrum Møllegård.
Foto: Sonja Tønder Petersen, 2020.*

*Fra udstillingen om Esrum Elektricitetsværk på Esrum Møllegård.
Foto: Sonja Tønder Petersen, 2020.*

*Fra udstillingen om Esrum Elektricitetsværk på Esrum Møllegård.
Foto: Sonja Tønder Petersen, 2020.*

ELEKTRICITETENS INDFØRELSE I SØBORG-GILLELEJE KOMMUNE

Af Søren Frandsen

Det var Gilleleje Borgerforening, der tog initiativet til indførelsen af elektriciteten i Gilleleje. På et møde i foreningen 19. februar 1918 blev nedsat et udvalg bestående af bagermester Nygaard-Madsen, købmand Ludvig Pedersen og skolebestyrer Rasch, der skulle arbejde med sagen. Elektricitetsudvalget kunne inden ferien i 1918 udsende et opråb til beboere og sommergæster med titlen "Vil Gilleleje have Elektricitet?" (Gribskov Arkiv A 6394). Heri redegøres for forløbet, hvor det blandt andet hedder: "... at et anlæg af et selvstændigt lille værk ville vise sig urentabelt og kræve en betydelig kapitalfrembringelse, hvorfor det (udvalget) trådte i forhandling med Nordsjællands Elektricitetsselskab, på hvis kontorer det første forhandlingsmøde fandt sted mandag den 11. marts 1918. Selskabet stillede sig imødekommende for tanken. Sagen lod sig imidlertid på det tidspunkt ikke gennemføre, da vort land manglede kobber, transformatorer o. m. a. Under disse omstændigheder fandt udvalget det urigtigt at rejse sagen, før man øjnede realiseringsmuligheden, men opnåede dog ved de foreløbige forhandlinger et løfte om at komme i betragtning i første række - uanset den store sammenslutning af nabokommuner, der var i gang med sagen.

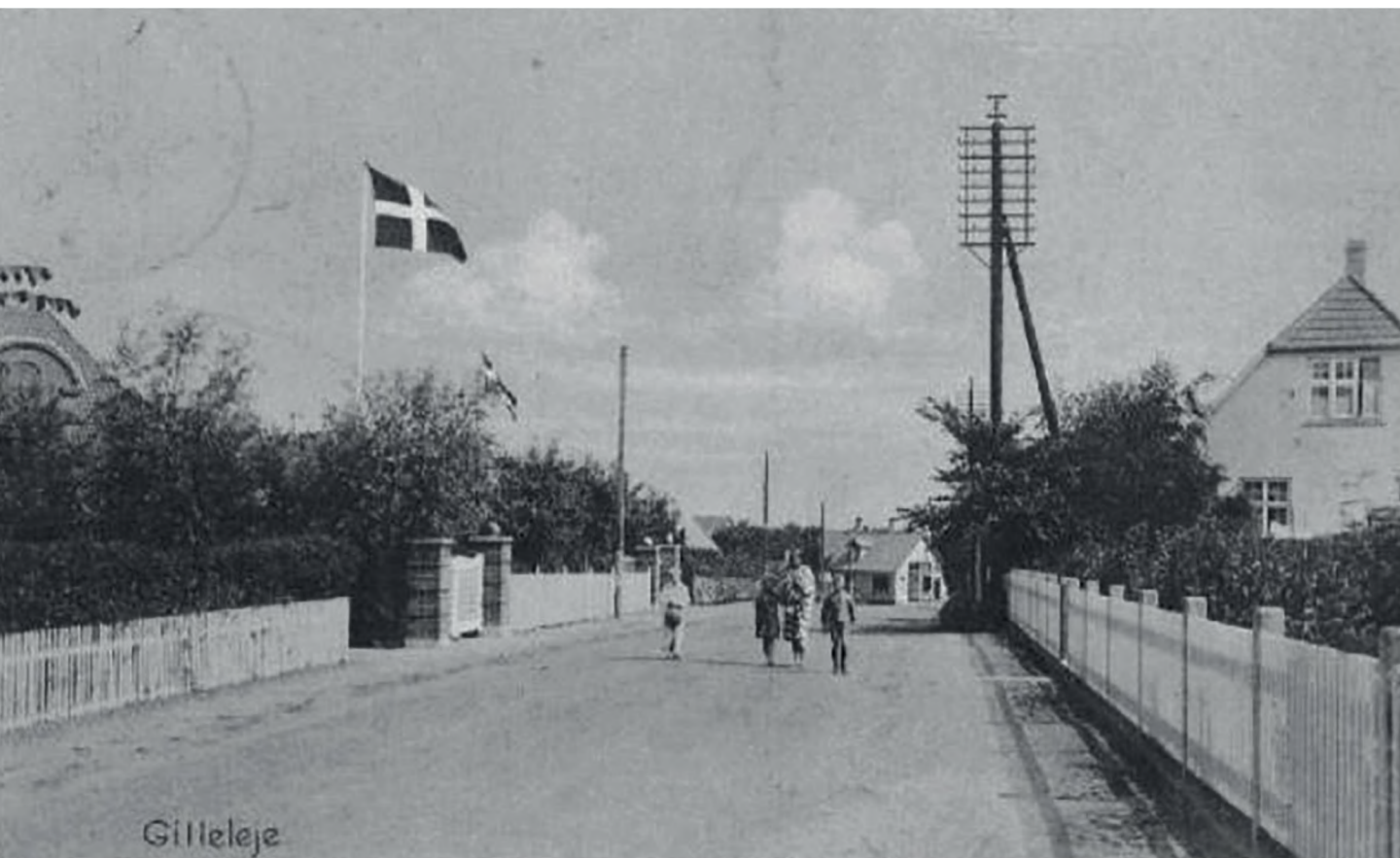
Ved udsigten til kobbertilførsler fra Amerika satte udvalget sig atter i forbindelse med selskabet og opnåede et foreløbigt - og uforbindende - tilbud, der har dannet grundlag for de senere forhandlinger..."

På en anden front skete der også noget. I første halvår af 1919 var der kontakt mellem Søborg-Gilleleje kommune og Nordsjællands Elektricitetsværk (NESA). Selskabet havde fremsendt en plan for anlæg af elektriske ledninger til Søborg og Dragstrup skoler på kommunens regning. På sognerådsmødet den 5. juli 1919 blev det vedtaget at acceptere NESA's tilbud.

På mødet i sognerådet den 6. september 1919 er der igen et dagsordenspunkt, der handler om etablering af elektrisk lys. Denne gang er det provst Nordentoft, der på Kirkestyrelsens vegne søger kommunens bistand til indlæg af elektrisk lys i Søborg Kirke. Sognerådet besluttede at afholde udgiften med op til 2.800 kr. På samme møde beder NESA om kommunens garanti for et lån på 105.000 kr. til anlæg af en hovedledning, der kan forsyne kommunens beboere med elektricitet.

Sognerådet vedtager at stille en garanti på 45.000 kr. for Søborg sogns vedkommende, mens det besluttes at udsætte spørgsmålet om den resterende garanti på 60.000 kr. vedrørende Gilleleje indtil "arbejdet med anlæggets ordning derved er mere fremme".

Forhandlingerne mellem NESA og elektricitetsudvalget i Gilleleje var nu så langt fremme, at sognerådet på mødet den 9. oktober 1919 behandlede NESA's anmodning om, at stille den forventede garanti på 60.000kr.

Vesterbrogade set mod øst ved Vandværksvej i 1920'erne. Elforsyningsmaster ses i vejens venstre side og telefonmaster i vejens højre side. Foto: Gribskov Arkiv.

Vesterbrogade ved kanalen år 1930 med mast til vekselstrømsforsyning. Foto: Gribbskov Arkiv.

Samtidig blev søgt om tilladelse til at opstille de nødvendige ledningsmaster på kommunens veje. Sognerådet gav tilsagn om garantien på 60.000 kr. under forudsætning af, at amtet gav sin tilladelse, hvilket skete. Samtidig blev underskrevet en overenskomst om opsætning af master.

Nu skulle alt jo være godt, men selvom Frederiksborg Amtsråd havde givet Søborg-Gilleleje Kommune tilladelse til at give NESAs en garanti for optagelse af et lån på 105.000 kr. afslog Bikuben at give lånet. Dette fremgår af referatet fra sognerådets møde den 5. januar 1920. Da ledningerne i Søborg sogn tilsyneladende allerede var etableret meddelte NESAs, at udgiften hertil på 45.000 kr. ville blive afholdt af selskabets kasse, mens sagen for Gilleleje vedkommende foreløbig ville blive stillet i bero.

Op mod sommerferien i 1920 kunne elektricitetsudvalget imidlertid udsende et opråb "Til Gilleleje borgere og beboere!", hvori det blandt andet hedder: "Elektricitetsværket (NESAs) tilbyder at bygge de fornødne ledninger for høj- og lavspænding mod et kontant tilskud af 68.000 kr. for den indre by (mellem skoven (skoven ved strandbakkerne) og dr. Henningsen (på Vesterbrogade) samt 14.000 kr. for de udenfor liggende ejendomme. Desuden må kommunen være garant for et lån på 60.000 kr., som selskabet selv forrenter og afdrager. ... Prisen for strøm bliver 50 og 30 øre pr. kWt. for henholdsvis lys og kraft – og der skal garanteres for et forbrug af kr. 10 pr. måler om året.

Værket forlanger en forudtegnet tilslutning af 3000 lamper – hvoraf der ved

den foreløbige tegning i foråret er tegnet ca. 2200 lamper.

Forsyningen kan etableres indenfor 4 mdr., hvorfor det er nødvendigt, at tegningen af de 3000 lamper sker snarest på en af udvalget udsendt liste – også for at få de mange landliggere med fast ejendom tegnet inden ferien er forbi.

Husejerne bekoster selv stikledning fra nærmeste mast til husgavl, målerledning fra gavl til måler, som sættes i entreen eller et andet let tilgængeligt sted, samt den indre husinstallation.

Udvalget har ved hjælp af dets konsulent, hr. Johansen, indhentet tilbud på disse arbejder, som kan leveres for kr. 25 – 35 pr. lampested, kr. 50 – 100 pr. målerledning og kr. 30 – 50 pr. stikledning – varierende efter husets størrelse og den mere eller mindre sparsomme anbringelse af lampesteder, korrespondancetænding og stikkontakter. Udgiften hertil kan afholdes af et lån, som tænkes optaget med solidarisk hæftelse og afdrages på ca. 10 år.

Det ovennævnte tilskud på 68.000 kr. tænkes ligeledes fremskaffet ved lån, som afdrages på 20 år. Udvalget har beregnet, at udgiften pr. ejendom ved 3000 lampers tilslutning ikke vil overstige 4 ½ pct. af ejendomsskylden (i Søborg 8 pct.) og at afgiften ikke vil andrage over kr. 3 årlig i 20 år pr. 1000 kr. ejendomsskyld.

Så snart de 3000 lamper er tegnet, vil arbejdet blive påbegyndt.

Det deles mellem 5 installatører, der alle arbejder til samme enhedspriser. Målernes og lampestedernes plads af-

sættes efter samråd med konsulenten, som er beboerne behjælpelige med alt, hvad angår installationen og som opmåler og kontrollerer arbejdet, når det er færdigt.

Udvalget har overdraget installatørerne at søge fremskaffet de manglende 800 lamper og at skaffe bindende underskrift for de tidligere tegnede 2200 lamper.

Efter overenskomsten med værket kan de husejere, der ikke tegner sig nu, ikke komme med de første 5 år uden visse bidrag svarende til de ydede tilskud med renters rente og udvalgets indstilling.” (Gribskov Arkiv: A 6394)

Den 25. september 1920 blev Gilleleje Elektricitetsforsyning stiftet, en brugerforening, der fik det officielle navn Gilleleje Andels-Elektricitetsforsyning med en bestyrelse bestående af købmand Wulffsen, mejeriejer And. Kjellerup, konditor N. Jørgensen, købmand Ludvig Pedersen og N.M. Petersen. På mødet blev oplæst et brev fra Nordsjællands Elektricitetselskab, hvori det anmodede om at få pengene fra det optagne lån udbetalt senest 1. oktober, da de ellers måtte begynde at arbejde andre steder. En del af de tilstedeværende undertegnede panteobligationen, der blev stillet som sikkerhed for lånet. Den blev efterfølgende båret rundt i byen, så de øvrige, der havde tegnet sig for at få indlagt elektricitet, kunne underskrive, så udbetalingen af lånet kunne ske inden 1. oktober. (Frederiksborg Amts Avis 28. september 1920).

Efterfølgende var der stor interesse og aktivitet for at få tegnet nye forbrugere. Eksempelvis anmodede lærerne på Gilleleje Skole om at få indlagt elektrisk lys i deres boliger, der var under renovering. Elektricitetsbrugerforeningens formand N. Jørgensen tilbød ifølge referatet fra sognerådsmødet den 14. oktober 1920 at sørge for installationerne, hvis sognerådet ville yde et indskud på 1.000 kr. Skolen med tilhørende lærerboliger var kommunal, så det var naturligt, at sognerådet blev inddraget.

Arbejdet blev sendt i licitation, og den 23. oktober 1920 tog rådet stilling til de indsendte tilbud for installation af elektrisk lys i Gillelejes gamle skolebygning fra 1867. Et tilbud på 1.332,77 kr. fra C. Christensen Hillerød & Egon Jørgensen Gilleleje blev accepteret af sognerådet. Den 8. november 1920 blev det på sognerådets møde meddelt, at NESAs endelig havde fået Bikubens accept af et lån på 60.000 kr. til etablering af et ledningsnet i Gilleleje by og anmodede om kommunens garanti for optagelsen af lånet. I mødet den 18. december 1920 blev det meddelt, at Frederiksborg Amtsråd havde givet kommunen sin endelige tilladelse til at give den ønskede garanti til NESAs.

Garantierne til NESAs for at kunne optage lån var Søborg-Gilleleje Kommunes bidrag til elektricitetens fremføring til borgerne. Omkostningerne skulle beboerne selv betale, som det fremgår af opråbet fra elektricitetsudvalget. Gennem overenskomst med bestyrelsen for elektricitetsbrugerne, der samarbejdede med NESAs, skulle der ved tilslutning til det nye el-net betales et indskud på 1.000 kr.

*Jacob Larsens bagerforretning Vesterbrogade 6 i 1950'erne. Bemærk luftledningerne til elforsyning.
Foto: Gribskov Arkiv.*

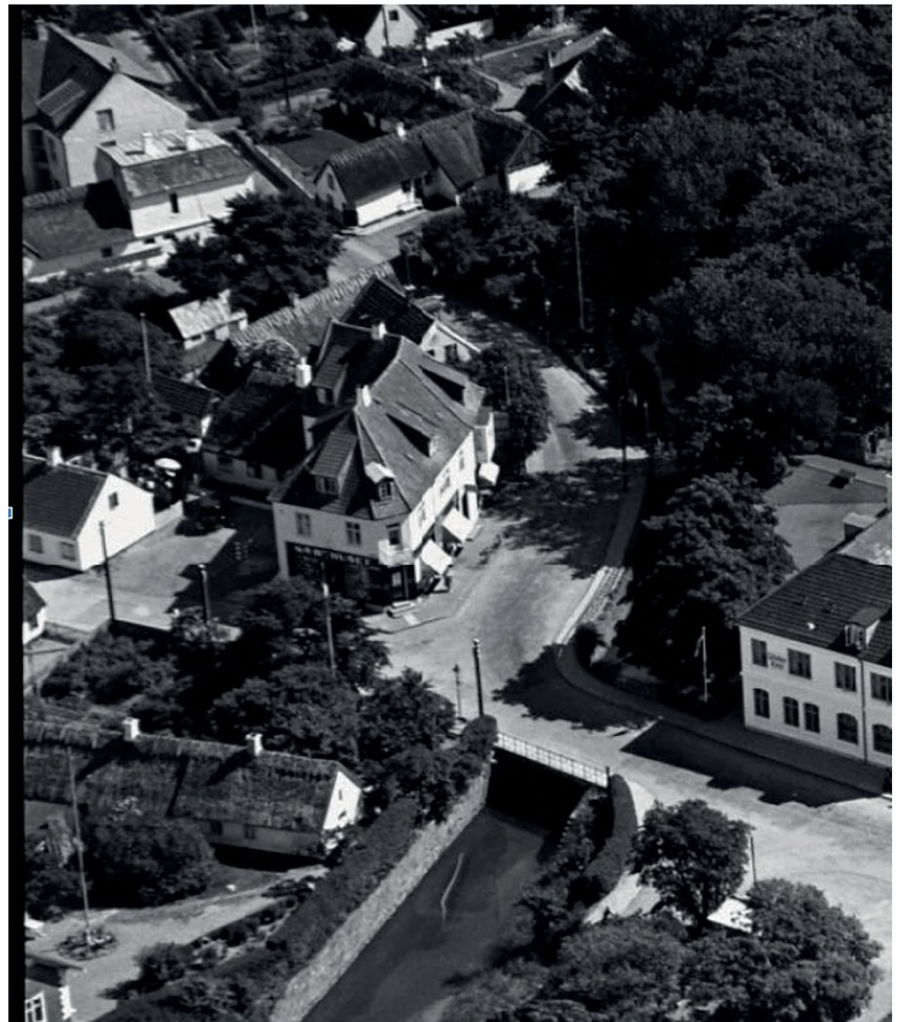
Udsigten fra Gilleleje kirkes loft ned over byen i 1920'erne. Læg mærke til masterne med elektriske ledninger. Foto: Gribskov Arkiv.

*Snerydning år 1942 ud for vognmand Kaj Olsens ejendom på Østergade 5, Gilleleje. Bemærk elforsyningsmasten med gadelampe.
Foto: Gribskov Arkiv.*

*Til højre Gilleleje Kro med haven bagved år 1928. Det var her transformatorstationen, der skulle forsyne byen med strøm, blev opført.
Foto: Det Kgl. Bibliotek.*

Frederiksborg Amts Avis fulgte udviklingen i Gilleleje. Der var ingen tid at spilde og allerede den 31. oktober 1920 kunne avisen meddele, at " det materiel, der skulle bruges til ledningerne i byen, er nu ankommet, ligesom de steder, hvor masterne skal stå, er afmærkede. Luftledningen er ført igennem til præstegårdshaven (på Rostgårdsvej). Transformatoren vil blive opstillet i kroens have. Hovedgaden har vist sig for smal til, at der kunne opstilles master; ledningerne vil derfor blive anbragt på husene, hvor det er nødvendigt." Den 10. november bragte avisen en status over arbejdet: "De svære lysmaster vokser nu op på gader og veje, daglig rejser der ca. 30. Der kan næppe være tvivl om, at med den arbejdsstyrke, elektricitetselskabet har sat i gang, vil den fastsatte tid blive overholdt for selskabets vedkommende. Det vil mere afhænge af, om telefonselskabet kan få flyttet de pæle og ledninger, der står i vejen. Der arbejdes for tiden med en kolonne på 7 mand."

Hovedledningen til byen skulle nu etableres. Det skete omkring den 20. november. Den 23. november skrev avisen således: "Det store, underjordiske højspændingskabel er nu nedlagt gennem Hovedgaden og ført over kanalen ind i kroens have, hvor transformatoren skal bygges. Opførelsen af denne, der vil få et pynteligt ydre, er overdraget til murermester And. Hansen."

Installatørerne havde også travlt. Den 12. december kunne amtsavisen meddele, at "Gilleleje Kro får i denne tid indlagt anlæg til elektrisk lys. Arbejdet udføres af hr. Egon Jørgensen, Gilleleje, af firmaet C. Christensen, Hillerød."

Allerede den 14. december skrev avisen igen om sagen: "Anlægget er fra værkets side nu i hovedsagen færdigt, og installatørerne er i gang med at indføre stikledninger fra masterne, ligesom målerne er under opsætning. Og selv om dagen, når den elektriske strøm indledes i luftledningerne, endnu ikke kan gives, må man dog opfordre beboerne til snarest at anskaffe og lade ophænge elektriske lamper, hvilket arbejde som bekendt skal udføres af de autoriserede installatører. De ejendomme, der skal have tilslutning, repræsenterer en værdi af ca. 1.700.000 kr. ud fra ejendoms-skylden fra 1914."

Og så kom det store øjeblik. Tirsdag den 21. december 1920 skrev Frederiksborg Amts Avis: "Endelig i søndags kunne det elektriske lys stråle rundt om i byen, selvom det den første dag selvfølgelig ikke var lykkedes de forskellige montører at komme i orden alle vegne. På kroen, hvor der var fuldt blus, havde kroejer L. Knudsen inviteret elektricitetsbestyrelsen og de installatører, der havde udført arbejdet, samt enkelte andre til en bedre aften, og i kælderstuen trakterede hr. Knudsen med et par bolle punsch. I blikkenslager Svendsens vinduer var alle de udstillede lamper illumineret."

I referaterne fra sognerådets møder den 4. september og 28. september 1922 får vi yderligere kendskab til, hvordan arbejderne med elektricitets fremføring skred frem. Fra murer L. Petersen i Munkerup var modtaget en forespørgsel, om kommunen ønskede indlagt elektricitet i Hesbjerg Skole. I den forbindelse nævnes det, at der udover Hesbjerg planlægges fremføring

af ledninger til Munkerup, Nakkehoved mv. Kommunen vedtager at indlægge elektricitet i skolen, for så vidt læreren ønsker det. – Ellers følger anlægsvirksomheden samme retningslinjer, som tidligere beskrevet for Gillelejes vedkommende med NESAs optagelse af lån med en kommunegaranti, der godkendes af Frederiksborg Amt.

I 1922 arbejdede Gilleleje Kirkebestyrelse på at få indlagt elektrisk lys i kirken. Det var Gilleleje Elektricitetsforsyning der sørgede for, at arbejdet blev udført. Udgiften på i alt 1.513 kr. blev for størsteparten dækket af frivillige bidrag, men kirkebestyrelsen så sig alligevel nødsaget til at søge sognerådet om en bevilling på 216 kr. for at dække restgælden til elektricitetsforsyningen. På sognerådets møde 4. december 1922 blev beløbet bevilget.

I 1920 blev den nye moderne bygning på Gilleleje Skole taget i brug, men det var først i 1925, der blev taget skridt til at indlægge elektrisk lys. Ifølge referat fra sognerådsmødet den 13. juli 1925 samarbejdede Gilleleje Elektricitetsforsyning med et udvalg i kommunen om opgaven. Man kom frem til, at det ville kræve et indskud på 800 kr. fra kommunens side. Derefter blev der holdt licitation, hvor installatør Svend Svendsen, Gilleleje var billigst med 849 kr. Arbejdet gik herefter i gang. Gymnastiksalen på skolen var øjensynligt ikke omfattet af tilbuddet, for i referatet fra sognerådets møde den 13. februar 1930 oplyses det, at Otto Norlin, Gilleleje har fremsendt tilbud på 378 kr. for installation af elektriske ledninger i gymnastiksalen ved Gilleleje Skole.

Tilbuddet blev accepteret.

Placeringen af ledningsmasterne i Gilleleje skulle godkendes af kommunen. Ifølge referatet fra sognerådsmødet 29. oktober 1931 ønskede NESAs at opsætte 10 lysmaster på Vesterbrogades sydlige fortov umiddelbart inden for kantstensrækken. Kommunens svar lød: " Den ansøgte tilladelse kan ikke meddeles, da anbringelse af lysmaster vil virke generende for færdslen på det smalle fortov, der forud er vanskeligt at passere. Også af skønhedsmæssige grunde må man modsætte sig at meddele den ansøgte tilladelse."

Samarbejdet mellem Søborg-Gilleleje Kommune og Strø-Holbo Herreds Elektricitetsselskab (SHHE) var tilsyneladende ikke det bedste. Ifølge referatet fra sognerådets møde den 9. april 1931 søgte formanden for selskabet K. Kristiansen, Bakkebjerg om tilladelse til at SHHE fik ret til at autorisere en elektrisk installatør til at udføre arbejder hos elektricitetsforbrugere i Søborg-Gilleleje Kommune, der blev forsynet med elektricitet fra selskabet. Søborg-Gilleleje sogneråd afviste ansøgningen. Det var muligt, fordi sognerådet skulle godkende de personer, der søgte autorisation som elinstallatør i kommunen, så man i princippet sikrede sig, at de pågældende havde den nødvendige faglige uddannelse.

STRØ-HOLBO HERREDERS ELEKTRICITETSFORSYNING (SHHE)

Oplysningerne til afsnittet er hentet fra SHHE's 25 års jubilæumsskrift fra 1947. En del af teksten er gengivet med samme ordlyd som i den oprindelige tekst, andre steder er sproget tilpasset vor tid, uden at det dog giver ændringer i den oprindelige mening. Endvidere er der hentet oplysninger fra SHHE's forhandlingsprotokoller fra perioden 1919 til 1950 på Gribskov Arkiv.

I Holbo Herred blev i starten af 1900-tallet produceret strøm på landet med dynamoer, der blev drevet af små vindmøller, som kunne forsyne en eller måske to landbrugsejendomme. Tiden var imidlertid inde til en produktion af elektricitet i større målestok. Landbefolkningen "nord for skovene og søen" det vil sige Gribskov og Arresø, ville nu også have del i "det forjættede hvide lys". Med den tradition, der var for etablering af andelsselskaber blandt landmændene, var det indlysende, at andelsselskabet skulle være den model, man anvendte som arbejdsgrundlag for udbredelsen af den elektriske strøm.

Sognerådsformændene var pionererne

Kommunalformændene i sognene Alsønderup, Ramløse-Annisse, Vejby-Tibirke og Blistrup tog initiativet og blev de første pionerer, der arbejdede på at få elektricitet til deres hjemegne. De regnede også klart med, at når først landbrugsejendommene var forsynet med elektricitet, ville man i langt højere grad end hidtil kunne fordele arbejdet over hele året. Sognerådsformanden for Blistrup Kommune, gårdejer Kristian

Kristiansen fra Bakkebjerg indkaldte sognerådsformændene fra de interesserede kommuner til et møde den 4. april 1918 på Helsing Kro.

Man skulle på mødet drøfte, hvordan stemningen var for at oprette et "oplandelektricitetsforsyningsselskab". Det viste sig, at der var stor interesse fra alle sider, og man var enige om, at det også var det rigtige tidspunkt at komme i gang på.

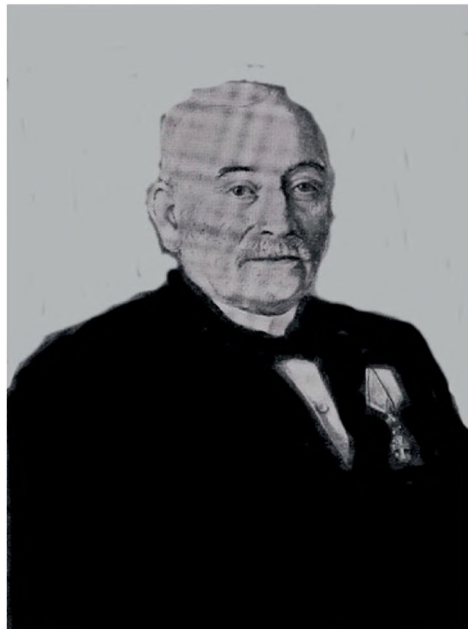
Der var samme dag et andet møde på Helsing Kro, der drejede sig om anlæggelse af en jernbane fra Helsing til Tisvildeleje. På dette møde var ingeniør P. A. Pedersen til stede. Da han erfarede, at der skulle være et møde om oprettelse af et elektricitetselskab, anmodede han om tilladelse til at deltage i mødet. Det fik han, og det skulle senere vise sig at være en god idé, for P.A. Pedersen blev det kommende selskabs rådgivende ingeniør og tekniske konsulent. Han ydede stifterne en uvurderlig bistand i forbindelse med de mange vanskeligheder, man mødte i starten.

Ingeniør P. A. Pedersen var opvokset i Vejby, og var nu ejer af en gård på Vejby Mark. Han havde tidligere projekteret og anlagt oplandsforsyningsselskaber i andre egne af landet.

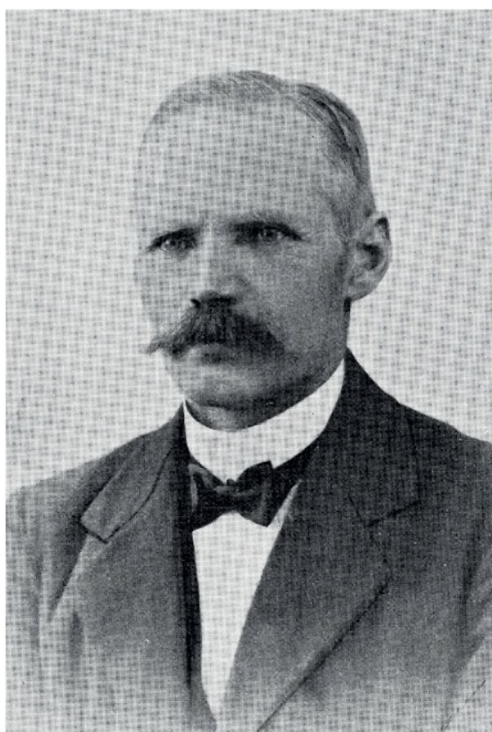
Det nødvendige forarbejde gik nu i gang. Der blev afholdt agitationsmøder i oplandet, og der blev udarbejdet og vedtaget love for oprettelse af transformatorforeninger. På møderne blev valgt repræsentanter for de forskellige sogne, og de skulle sammen

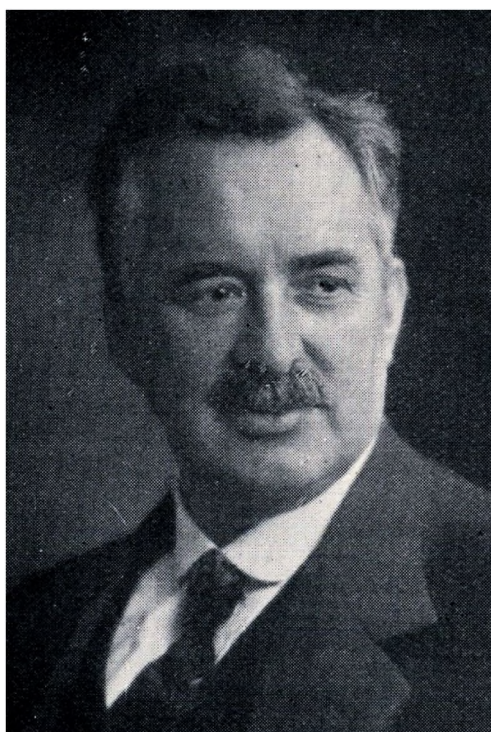
*Gdr. Kristian Kristiansen, Bakkebjerg
fra SHHE's jubilæumsskrift 1947*

*Gdr. Niels Jensen-Nielsen, Ramløse
fra SHHE's jubilæumsskrift 1947*

*Gdr. L.P. Larsen, Holløselund
fra SHHE's jubilæumsskrift 1947*

*Ingeniør P.A. Pedersen, Vejby
fra SHHE's jubilæumsskrift 1947*

danne en anlægsbestyrelse. Der blev arbejdet med stor iver for sagen, og egnens befolkning tegnede sig for installationer.

Den 10. oktober 1918 mødtes de valgte repræsentanter fra alle sognene til et møde på Helsing Kro. Der fandtes stadig en del mennesker, der så på elektriciteten med stor skepsis. På mødet stemte repræsentanterne om, hvorvidt arbejdet skulle fortsætte eller stilles i bero.

Der var klart flertal for at fortsætte, og der blev herefter valgt en anlægsbestyrelse, der kom til at bestå af følgende:

- Gdr. Ole Jensen, Nejede (Alsønderup Sogn)
- Gdr. Niels Jensen-Nielsen, Ramløse (Ramløse Sogn)
- Gdr. L.P. Larsen, Holløselund (Vejby Sogn)
- Gdr. Niels Sylvest, Tibirke (Tibirke Sogn)
- Gdr. K. Kristiansen, Bakkebjerg (Blistrup Sogn)
- Gdr. Lars Nielsen, Laugø (Helsing Sogn)
- Gdr. Jens P. Jensen, Tulstrup (Græsted Sogn)
- Gdr. Anders Andersen, Valby (Valby Sogn)
- Gdr. Lars Chr. Nielsen, Ramløse (Ramløse Sogn)

Det blev besluttet, at ingeniør P.A. Pedersen skulle udarbejde et projekt og et overslag, hvorefter han skulle indkalde til møde, når tilbud fra den udmeldte licitation forelå.

Af praktiske grunde vedtog man at nedsætte et snævrere arbejdsudvalg, der kom til at bestå af:

- K. Kristiansen, Formand
- N.J. Nielsen, Næstformand
- L.P. Larsen, Kasserer

Det er værd at bemærke, at disse 3 personer blev på deres poster lang tid fremover, selv om man stødte på så mange vanskeligheder, at der var tanker om helt at opgive projektet..

Bestyrelsen indledte forhandlinger med Helsing Elektricitetsværk, der siden 1904 havde forsynet Helsing By med jævnstrøm. Man kunne fra SHHE's side tilbyde at forsyne Helsing med vekselstrøm, men Helsing-borgerne viste ingen interesse i at samarbejde med byens opland. Dog var der en kreds af borgere med læge Holger Børge i spidsen, der kæmpede for sagen.

Ingen anlægskapital og planen opgives

I november 1919 kunne anlægsbestyrelsen gennemgå de indkomne tilbud fra licitationen. Ingen af dem oversteg ingeniør P. A. Pedersens beregninger. Der var nu tegnet 800 ejendomme, hvorefter man kunne gå i gang med at skaffe den anlægskapital, der skulle bruges. Der blev ført en række forhandlinger med amtets pengeinstitutter, men pengemarkedet var ugunstigt, og det kunne ikke lade sig gøre at skaffe den nødvendige kapital. I december 1919 blev det vedtaget at opgive pla-

nerne, men man opløste ikke anlægsbestyrelse og arbejdsudvalg. Det var nu også nødvendigt, at de indtegnede medlemmer blev stillet frit i enhver henseende, og man opgav således i første omgang at starte et oplandsforsyningselskab.

Sagen genoptages

Flere medlemmer af anlægsbestyrelse og arbejdsudvalg holdt dog kontakt til hinanden, og i begyndelse af 1922 syntes forholdene at have bedret sig. Man gik i gang med at fuldføre det mål, man en gang havde sat sig, og man opsatte nogle forudsætninger, der skulle være til stede for at kunne oprette et elektricitetsanlæg for det opland, som selskabet skulle forsyne:

1. Der skal være et almindeligt ønske om at få leveret strøm.
2. Der skal kunne skaffes de nødvendige materialer til anlæggene og til en rimelig pris.
3. Endvidere skal der kunne fås kapital på passende lånevilkår.

Forholdene havde nu udviklet sig således, at disse 3 forudsætninger var til stede, og man påbegyndte på ny en tegning af medlemmer.

Den 21. marts 1922 blev der afholdt bestyrelsesmøde på Helsing Kro.

Formanden redegjorde for tiden siden 1919, og specielt for tegningen af medlemmer siden nytår. Ingeniør P. A. Pedersen fremlagde et fuldt udarbejdet projekt på grundlag af de foretagne nytægninger, og man besluttede på mødet at gå i gang med anlægget, som man forventede kunne være færdigbygget og klar til at sætte i drift i efteråret 1922.

Det blev besluttet, at selskabet skulle være et andelsselskab, og bestyrelsen bemyndigede forretningsudvalget til at optage forhandlinger med forskellige pengeinstitutter, herunder først og fremmest sparekasserne i Hillerød og Helsing.

Dette bestyrelsesmøde var det første, hvor arbejdet blev genoptaget, efter at man i december 1919 havde opgivet at komme videre. Nogle af de første medlemmer fra anlægsbestyrelsen var gledet ud, men nye var kommet til. Til stede på mødet var arbejdsudvalget valgt i 1919. Disse tre medlemmer K Kristiansen, N. J. Nielsen og L. P. Larsen, havde støt arbejdet videre med sagen lige siden. Jubilæumsskriftet fra 1947 nævner navnene på dem, der ellers var til stede på mødet den 21. marts 1922:

- 1. Sognefoged N. Sylvest, Tibirke**
- 2. Hotelejer L. P. Jørgensen, Tisvilde**
- 3. Købmand Carl C. Jensen, Udsholt**
- 4. Købmand L. Hendrichsen, Dønnevælde**
- 5. Gårdejer Hans Peter Jensen, Alsønderup**
- 6. Sognefoged Jørgen Hansen, Tulstrup**
- 7. Gårdejer Ole Jensen, Nejede**
- 8. Gårdejer Christen L. Christensen, Vejby**
- 9. Gårdejer Jens Holm, Smidstrup**
- 10. Gårdejer Marius Larsen, Nejlunge**
- 11. Gårdejer Jens Nielsen, Ørby**
- 12. Gårdejer Jens P. Jensen, Tulstrup pr. Græsted**
- 13. Gårdejer Johannes Larsen, Højbjerg**
- 14. Gårdejer Jens Petersen, Ramløse**
- 15. Gårdejer Lars Chr. Nielsen, Ramløse**

Denne dag, den 21. marts 1922, blev det endeligt vedtaget, at man skulle gå videre med projektet, og dagen er derfor valgt som:

STRØ-HOLBO HERREDERS ELEKTRICITETFORSYNING 100 års jubilæumsdag.

I navnet indgår også Strø Herred, der på mødet den 21. marts var repræsenteret af gårdejer Hans Peter Jensen fra Alsønderup. I Alsønderup sogn i Strø Herred, der grænsede op til Holbo Herred, havde man således set sin fordel i at tilslutte sig projektet for hurtigt at få elektricitet. Selvom SHHE i lovmæssig forstand først blev stiftet den 2. maj 1922 (se længere fremme) fastholdes 21. marts som selskabets jubilæumsdag, fordi SHHE i 1947 selv fejrede sit 25. års jubilæum i marts måned.

Forhandlinger påbegyndes og lån optages

Efter nytegningen i anden omgang var der 456 medlemmer. Forretningsudvalget blev bemyndiget til at optage forhandlinger med Hillerød Byråd, som styrede Hillerød Elværk, og Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs Aktieselskab (NESA) i Hellerup, for at få udarbejdet et grundlag for overenskomst om levering af elektricitet mellem et af disse værker og det nye andelsselskab. Ved forhandlingerne ydede ingeniør P. A. Pedersen en stor hjælp til forretningsudvalget.

De Kommunale Værker i Hillerød var meget interesseret i at levere el, og man blev godt modtaget i Hillerød, men det førte ikke til nogen aftale.

Der forelå lånetilbud på en million kroner fra Frederiksborg Amts Spare- og Lånekasse i Hillerød på følgende vilkår:

- Rente 5 %
- Provision 3 %
- Løbetid på lånet 28 år
- 3 første år afdragsfrit
- Der stilles ikke krav om kommunegaranti

På to bestyrelsesmøder, den 2. maj 1922 og den 16. maj 1922, blev dette lån forelagt, og det blev besluttet at take ja til tilbuddet.

Andelshavernes vilkår ved etableringen af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning

Andelskonceptet var grundlaget for etableringen af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning, hvilket også fik betydning for betingelserne for de lån, som selskabet måtte lade optage ved etableringen i 1922.

Ved oprettelsen optog selskabet to lån. Det ene var et 10-årigt lån og skulle anvendes til andelshavernes installation af lys- og kraftinstallationer samt køb af elmotorer. Andelshaverne hæftede solidarisk efter princippet "en for alle og alle for en". Dog kunne hver enkelt andelshaver indbetale sin part af lånet, men hæftede trods dette fortsat solidarisk for restgælden, indtil lånet var udbetalt.

En lille men markant detalje i dette var, at det var elektricitetsselskabet, som i den 10-årige periode stod som ejer af elinstallationerne og elmotorer hos andelshaveren, der tillige var forpligtiget til at lade disse forsikre mod brand. Forbrugerne skulle betale en fast årlig afgift på fast ejendom, en pris pr. målt

kWt på lys og kraft samt målerlejer. Selskabets konsulent forestod udarbejdelse af en standardkontrakt til brug ved andelshaverens aftale med en elinstallatør om levering og opsætning af elinstallationer i sin ejendom.

Eksemplet viser en kontrakt mellem gårdejer Peter Andersen, Stokkerup og elinstallationsvirksomheden E. Rasmussen, Fredericia, som var udpeget af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning til at kunne forestå elinstallationsopgaverne i andelshavernes ejendomme, og som i opstartsperioden havde oprettet et afdelingskontor i Græsted forestået af Harry Christensen. Samme Harry Christensen blev senere - i maj 1923, selvstændig elinstallatør under Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning med forretningssted i Helsingør.

Det andet lån, der blev optaget, løb over 28 år. Det skulle finansiere etableringen af transformatorstationer og ledningsanlæg til forsyningsnettet.

Indkøb af materialer

Derefter blev der afholdt licitation på indkøb af ledningskobber og master. Det viste sig, at indkøbene var blevet billigere end ved licitationen i 1919. Kobber skulle herefter leveres af firmaet A/S Nordisk Kabel og Trådfabrikker og masterne af A/S De Danske Imprægningsanstalter.

Høj- og lavspændingsledninger

Den 8. juni 1922 blev der afholdt licitation på Helsingør Kro over arbejdet med at opsætte høj og lavspændingsledninger. Disse opgaver blev fordelt mellem Fa.(red.: firma) A/S E. Rasmussen, Fre-

dericia og Fa. Siemens-Schuckert, København.

Husinstallationerne

På mødet den 8. juni 1922 på Helsingør Kro blev der også afholdt licitation over indsendte tilbud på husinstallationer. Følgende firmaer fik tildelt opgaver:

- Fa. A/S E. Rasmussen, Fredericia
- Fa. Siemens-Schuckert, København
- Fa. Kemp og Lauritzen, København
- Fa. Harry Gjetting, København
- Fa. Axel Meyer og Co., Odense

Opførelse af transformatorhuse og levering af transformatorer

Med baggrund i licitationen, der også fandt sted den 8. juni på Helsingør Kro, blev arbejdet med transformatorhuse tildelt murermester Carl Andersen, Rågeleje, murermester Oluf Nielsen, Græsted og murerfirmaet J. & P. Andersen, Græsted. Transformatorerne skulle leveres af firmaerne Thomas B. Thrige, Odense, og Siemens-Schuckert, København.

Kontrakter underskrives

Anlægsbestyrelsen, forretningsudvalget og ingeniør P. A. Pedersen fik en travl tid med forhandlinger og underskrift af kontrakter.

På et bestyrelsesmøde den 16. maj 1922 forelagde ingeniør P. A. Pedersen et forslag til den vigtigste kontrakt, der omfattede aftalen mellem NESA og SHHE om levering af elektricitet: "Forslag til overenskomst:

Overenskomst mellem NESA og Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning angående levering af elektricitet

til SHHE's forsyningsområde, som er følgende kommuner:

- Blistrup
- Vejby-Tibirke
- Ramløse-Annisse
- Helsinge-Valby
- Græsted-Mårum
- Alsønderup

Herfra dog undtaget de distrikter, der allerede måtte blive forsynet med elektricitet direkte fra NESA.

1: NESA anlægger de nødvendige højspændingsledninger gennem Græsted-Mårum Kommune til en koblings- og målestation, som NESA opfører i Helsinge By, og opstiller de nødvendige højspændingsapparater og elektricitetsmålere.

Elektriciteten leveres af NESA som 3-faset vekselstrøm, med en spænding på ca. 10.000 volt mellem faserne indbyrdes.

2: Som betaling for elektricitetsleveringen erlægges SHHE en grundpris på 14 ører pr. kWh. vekselstrøm, af ca. 10.000 volt. Udover grundprisen betales kultillæg, såfremt den årlige middelkulpris for kul overstiger 20 kr. pr. t., frit leveret på NESA's elektricitetsværk i Skovshoved, således at elektricitetsprisen forøges med 0,15 øre pr. kWh for en stigning i middelkulprisen af indtil 1 krone, derefter atter med 0,15 øre pr. kWh for en prisstigning af indtil yderligere 1 krone og så fremdeles.

I disse kultillæg ydes samme rabat som NESA i almindelighed yder større industrielle forbrugere i anledning af

elektricitetsleveringen fra de svenske vandkraftanlæg. Denne rabat skal indtil oktober 1927 udgøre mindst 33 pct. p.a."

Kontrakten var bindende til oktober 1931 og kunne derefter opsiges med 1 års varsel. Bestyrelsen tiltrådte forslaget efter at have foretaget uvæsentlige ændringer, og bemyndigede forretningsudvalget sammen med selskabets rådgivende ingeniør at føre forhandlingerne til ende med NESA. På et forretningsudvalgsmøde den 3. august 1922 blev der sluttet overenskomst med NESA og kontrakten blev underskrevet. Der blev nu udarbejdet love for det nye andelsselskab Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning. Her angives selskabets formål at være "på billigst mulige måde at levere den fornødne elektricitet til andelshaverne, hvilket tænkes gennemført ved oprettelse af en kontrakt om køb af elektricitet fra Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs-Aktieselskab.

Andelsselskabet skal bekoste luftledninger, stikledninger og målere til andelshaverne. Kapital hertil fremskaffes ved optagelse af lån, for hvilken samtlige medlemmer hæfter solidarisk.

Indbyrdes hæfter de i forhold til deres ejendommens ejendomsskyld værdi. Betaling for elektricitetsforbrug betales således:

1. En fast årlig afgift på fast ejendom
2. En pris pr. kWh til lys og kraft
3. En målerleje "

I paragraf 13 hedder det: "Til installationer for lys og kraft samt motorer

optages et eller flere lån, for hvilke medlemmerne hæfter solidarisk én for alle og alle for én. Dette lån afdrages i en årrække af ca. 10 år, men hver enkelt kan til enhver tid indbetale sin part af lånet, men hæfter alligevel for restgælden, indtil hele lånet er udbetalt. Alt, hvad der hører under installationer, motorer osv. betragtes som selskabets ejendom indtil sidste afdrag er betalt, men holdes brandforsikret af den enkelte forbruger.

Bestyrelsen bemyndiges til at afslutte kontrakt om køb af elektricitet og til at optage de fornødne lån, og er bemyndiget til på samtlige medlemmers vegne at lade husinstallationerne, motorerne m.m. udbyde i licitation, til at afslutte nødvendige kontrakter, og sørge for at kontrollere leverancer, således at de udføres ensartet og i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Medlemmerne er pligtige til at underskrive deklARATIONER om det solidariske ansvar, samt deklARATIONER med hensyn til færdsel, ledningsnet mv., der er nødvendige for at driften kan komme i gang. DeklARATIONERNE tinglyses på de respektive ejendomme.”

Det blev også bestemt, at selskabet skulle ledes af en bestyrelse på 18 medlemmer valgt i de forskellige kredse, og at formanden, næstformanden og kassereren sammen med to andre udpegede medlemmer blandt bestyrelsen skulle udgøre forretningsudvalget. Forretningsudvalgets underskrift forpligtede selskabet i alle kontraktlige forhold og lignende sager. Disse love skulle være gældende “indtil anlægget er sat i drift, og anlægsregnskabet er afsluttet.”

Lovene blev vedtaget på et møde den 2. maj 1922 og underskrevet med følgende navne:

1. K. Kristiansen
2. N.J. Nielsen
3. L.P. Larsen
4. Jens Nielsen
5. N. Sylvest
6. L. Chr. Nielsen
7. Johs. Larsen
8. Hans Peter Jensen
9. Carl Jensen
10. Christen L. Christensen
11. Jens Holm
12. Jens Petersen
13. L. Hendrichsen
14. L. P. Jørgensen
15. Jens P. Jensen
16. Marius Larsen

Selskabets konsulent, ingeniør P.A. Pedersen anmeldte straks stiftelsen af selskabet til Elektricitetskommissionen med en meddelelse om, at der nu var stiftet et selskab til forsyning af oplandet med elektricitet fra NESA gennem ledninger på 10.000 volt. Selskabet blev senere godkendt af Elektricitetskommissionen.

Andelshavernes vilkår ved etableringen af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning

Andelskonceptet var grundlaget for etableringen af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning, hvilket også fik betydning for betingelserne for de lån, som selskabet måtte lade optage ved etableringen i 1922.

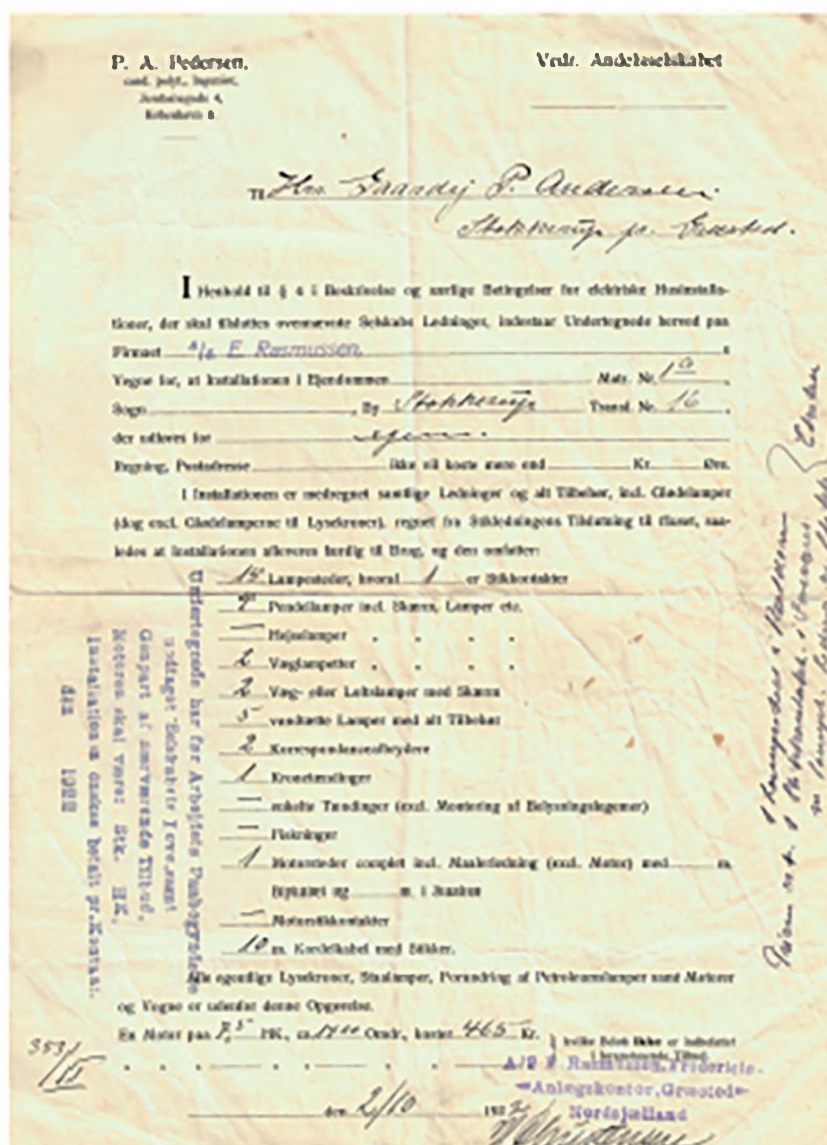
Ved oprettelsen optog selskabet to lån. Det ene var et 10-årigt lån og skulle anvendes til andelshavernes installation

af lys- og kraftinstallationer samt køb af elmotorer. Andelshaverne hæftede solidarisk efter princippet "en for alle og alle for en". Dog kunne hver enkelt andelshaver indbetale sin part af lånet, men hæftede trods dette fortsat solidarisk for restgælden, indtil lånet var udbetalt.

En lille men markant detalje i dette var, at det var elektricitetselskabet, som i den 10-årige periode stod som ejer af elinstallationerne og elmotorer hos andelshaveren, der tillige var forpligtiget til at lade disse forsikre mod brand. Forbrugerne skulle betale en fast årlig

afgift på fast ejendom, en pris pr. målt kWt på lys og kraft samt målerlejer. Selskabets konsulent forestod udarbejdelse af en standardkontrakt til brug ved andelshaverens aftale med en elinstallatør om levering og opsætning af elinstallationer i sin ejendom.

Eksemplet viser en kontrakt mellem gårdejer Peter Andersen, Stokkerup og elinstallationsvirksomheden E. Rasmussen, Fredericia, som var udpeget af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning til at kunne forestå elinstallationsopgaverne i andelshavernes ejendomme, og som i opstartsperioden

havde oprettet et afdelingskontor i Græsted forestået af Harry Christensen. Samme Harry Christensen blev senere - i maj 1923, selvstændig elinstallatør under Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning med forretningssted i Helsing.

Det andet lån, der blev optaget, løb over 28 år. Det skulle finansiere etableringen af transformatorstationer og ledningsanlæg til forsyningsnettet.

Et andet eksempel drejer sig om husinstallationer og elektromotor fra slutningen af 1922, hvor der blev lagt strøm ind hos gårdejer Mads Larsen, Slettelt, (i dag Græstedvej 51).

Mads Larsen (1870-1954) og hans kone Nicoline (1878-1954) overtog gården efter Mads' forældre, og den ejes i dag af et af hans børnebørn og hendes familie. Med udgangspunkt i denne annonce må vi gå ud fra, at Mads Larsen har været blandt de borgere, der af kommunerne blev indbudt til informati-

onsmøder i de enkelte lokalområder. Mads Larsen har sikkert deltaget og uden tvivl gjort sig overvejelser om, hvordan han med investering i en andel i Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning kunne slippe for anvendelse af petroleums- og karbidlamper, ligesom hans forbrug af vand til husholdning og dyrene ikke længere skulle pumpes op af brønden med håndkraft. Han kunne købe eget tærskværk og kværn drevet af en elektrisk motor, hvormed han slap for den hidtidige afhængighed af at skulle bestille andre til at tærske med damptærskværk eller køre kornet til en mølle i lokalområdet. Med en andel i Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning ville de driftsmæssige opgaver på gården blive langt lettere at håndtere. Gårdejer Mads Larsen besluttede sig derfor til at købe en andel i elektricitetsforsyningen, og i den forbindelse blev indgået kontrakter og aftaler med selskabet og leverandører om elinstallationer på gården.

Elektricitetsmøder.

Undertegnede Sogneraad indbyder Kommunernes Beboere til Forhandlingsmøder angaaende Tilvejebringelsen af Elektricitet fra Nordjællands Elektricitetsværk til de nordlige Kommuner. Møderne afholdes i:

Græsted Kro Mandag den 24. de. Eftmd. Kl. 3 pr.

Udsholt Forsamlingshus samme Dag Eftmd. Kl. 6.

Helsing Kro Tirsdag den 25. ds. Eftmd. Kl. 2 pr.

Ingeniør Petersen, København, har lovet at komme til Stede. Flere Møder afholdes senere. Talrigt Møde anbefales.

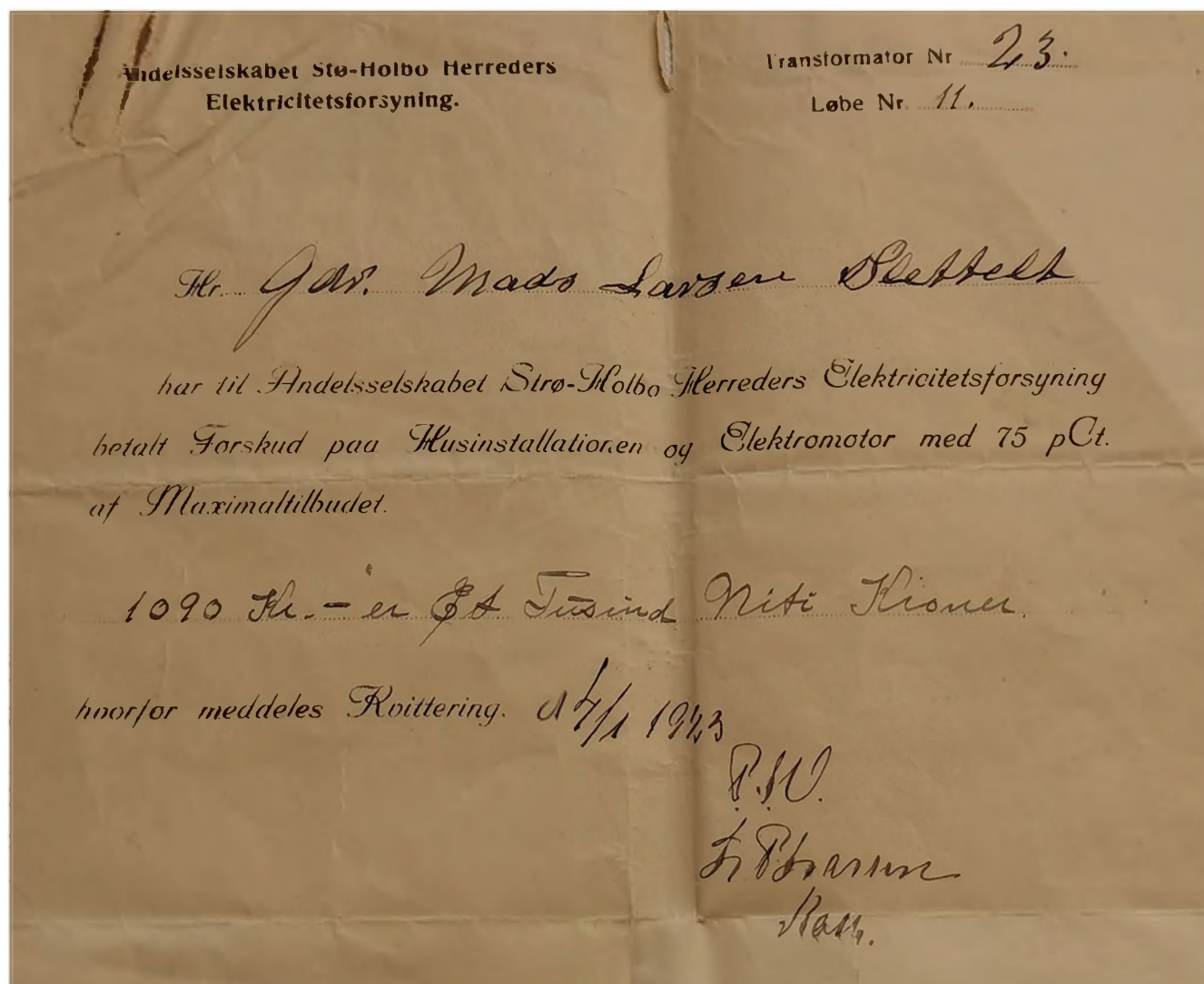
Græsted-Maarum Sogneraad. **Blibstrup Sogneraad.**
Helsing-Balby Sogneraad.

Anlægsarbejdet i marken

Anlægsarbejderne gik i gang i juli måned 1922, og blev udført i et højt tempo. Ingeniør P. A. Pedersen lovede selskabet, at der hurtigt skulle komme spænding på ledningerne, således at "det hvide lys" kunne stråle inden jul.

Den 21. december 1922 blev der afholdt et bestyrelsesmøde i SHHE, hvor det kunne meddeles, at der samme dag kl. 15,45 var sat strøm på visse afsnit af anlægget. Inden jul havde så godt som alle tilsluttede fået strøm.

I Helsingør var der opført en koblingsstation, som modtog og målte strømmen fra NESÅ. Hertil var også ført den

SHHE's kvittering for gårdejer Mads Larsen's indbetaling af forskud på udførelse af elinstallationer på hans ejendom. Foto: Privat udlån

TELEGRAM-ADRESSE: THRIGE
Tlf. Nr. 273, 1473 & 2672.
STATSTELEFON Nr. 2.
□
POSTGIROKONTO 5332.

ODENSE, 6-11-1922.

Herr parcellist Mads Larsen, Dønnevelde,

(Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning)

AJ/12.

til

THOMAS B. THRIGE

Fol. Norm 2/161.

DEBET

An: Sendt for Deres Regning og Risiko pr. Bane, mrkt.
T.B.T. 5562 , franco.

1 Elektromotor Nr. 107900 - 7,5 HK - 3 x 380 Volt -
1430 Omdr. - 50 Per., kortsluttet, med Kugle-
lejer, med comb. Shor- og Rensskive og med paa-
bygget Stjerne-Trekant Omskifter

Kr. Øre

465 00

S. E. & O.

Betaling: pr. kontant.

(Transformatorstation Nr. 23 - Dønnevelde)

Installation Nr. 11.

Gennemgaaet af Kontrollen
for P. A. Pedersen. *P. H.*

Norm. 60. 26472

Virksomheden Thomas B. Thrige's leverance af en el-motor til gårdejer Mads Larsen. Foto: Privat udlån.

REGNING

Kjøbenhavn B., den 31/12-1922.
Vestervoldgade 7 & 9.

Ord. Nr.

Inst. Nr. 11.

Transf. Nr. 23.

KEMP & LAURITZEN

INGENIØRER FOR ELEKTRISKE ANLÆG OG AUTR. INSTALLATØR AF ELEKTRISK LYS

Etableret 1882. — Telefon 936.

Herr Gaardejer Mads Larsen,

slettelt nr. Helsingø.

An	Maaler-Ledning.	Kr.	
8,4	Meter 2 Leder 4 □ i lukkede Rør	1.83	15 37
"	" 3 " 4 □ " " "	2.66	
"	" 4 " 4 □ " " "	3.08	
"	" 2 " 6 □ " " "	2.59	
"	" 3 " 6 □ " " "	3.19	
"	" 4 " 6 □ " " "	3.80	
"	" 2 " 10 □ " " "	3.25	
"	" 3 " 10 □ " " "	4.13	
"	" 4 " 10 □ " " "	5.83	
"	" 2 " 4 □ uarmeret Blykabel	2.72	
"	" 3 " 4 □ armeret	4.40	
"	" 4 " 4 □ " " "	5.23	
17,5	" 3 " 6 □ " " "	5.50	96 25
"	" 4 " 6 □ " " "	6.38	
"	" 3 " 10 □ " " "	7.10	
"	" 4 " 10 □ " " "	8.53	
"	" galv. Jernrør	2.39	
"	" " " " " "	3.14	
"	" Underlagslist, leveret og oplagt, 25×75	0.77	
8,4	" " oplagt, ikke leveret	0.28	2 35
1	Stk. 2 Leder, Indføring, N. E. S.	18.40	18 40
1	" 3 " " " "	25.40	25 40
"	" 4 " " " "	28.35	
"	" 2 " Underlag til Indføring	1.00	
"	" 3 og 4 " " " "	1.25	
"	" 1 Gruppe Maalerbrædt	29.90	
1	" 2 " " " "	40.90	40 90
"	" 3 " " " "	51.90	
"	" Kraft " " " "	52.70	
1	" støbt Maalerskab for Blykabel, Type A	72.20	72 20
2	" Maaler opsat	2.65	5 30
5	" 1 Leder Tilslutning	0.83	4 15
1	" Gennemføring i Træ	0.35	0 35
"	" " i Mur	0.50	
"	" " i Etage	0.88	
2	" " for Blykabel	0.91	1 82
		Kr:	282 49

Gennemgaaet af Kontrollen
for P. A. Pedersen.
J. H.

Side 1 af elinstallatørfirmaet Kemp og Lauridsen's regning for udførelse af elinstallationerne hos gårdejer Mads Larsen. Foto: Privat udlån.

An		REGNING		Motor-Installation.			
	Meter	3	Leder 2,5	□	i lukkede Rør	Kr.	1.93
	"	3	"	4	"	"	2.66
	"	3	"	6	"	"	3.19
	"	3	"	10	"	"	4.29
	"	3	"	2,5	□ armeret Blykabel	"	3.70
	"	3	"	4	"	"	4.40
	"	3	"	6	"	"	5.50
	"	3	"	10	"	"	7.10
	"	4	"	2,5	□ Kordelkabel	"	2.26
	"	4	"	4	"	"	2.97
10	"	4	"	6	"	"	3.41
	"	4	"	10	"	"	4.79
	"	1	"	6	□ Hackethal	"	0.50
	"	1	"	10	"	"	0.69
	"	3/4"	galv. Jernrør			"	2.39
	"	1"	"			"	3.14
	"		Underlagslist, leveret og oplagt, 67×13			"	0.67
	"		" " " " 25×75			"	0.77
	"		" " oplagt, ikke leveret			"	0.28
	Stk.		Isolator paa Mur			"	2.90
	"		" paa Træ			"	1.50
	"		3 pol. støvtæt Knivafbr. med Sikr., 25 A, Type			"	
	"		" " " uden " " "			"	
	"		" vandtæt " med " " "			"	
1	"		" " " uden " og Stikk. "			"	60 50 v
	"		" " " uden " med " "			"	
1	"		Stikker			10.00	10 00 v
1	"		Kabelstuts for Blykabel			5.60	5 60 v
	"		vandtæt Forgreningsdaase, N. E. S.			17.60	
	"		Gennemføring i Træ			0.35	
	"		" i Mur			0.50	
	"		" i Etage			0.88	
	"		" med Tragt			1.16	
	"		" for Blykabel			0.91	
	"		Montage af Motor paa Vogn indtil 5 HK incl.			6.90	
1	"		" " " " " 10 " " "			9.65	9 65 v
	"		" " " " " 15 " " "			13.30	
	"		" " " " " 5 " " " Fundament			5.35	
	"		" " " " " 10 " " "			8.50	
	"		" " " " " 15 " " "			10.15	
							Kr: 119 85 v

Gennemgaaet af Kontrollen
for P. A. Pedersen.
J. H.

Side 2 af elinstallatørfirmaet Kemp og Lauridsen's regning for udførelse af elinstallationerne hos gårdejer Mads Larsen. Foto: Privat udlån.

ledning fra øst med forbindelse til Helsingør, hvorfra strømmen kom. Fra koblingsstationen i Helsingør byggede NESAs nu to 10 kV. linjer, en mod syd og en mod nord, som skulle forsyne de 23 transformatorstationer, der var grundlaget for forsyningen til de indtegnede medlemmer i SHHE

Selskabet begynder sin virksomhed

Ved opstart den 22. december 1922 havde selskabet 614 andelshavere. Ikke alle fik strøm med det samme, men der gik ikke mange dage, før der var elektricitet i alle hjem, og "det hvide lys" strålede over alt.

Men dette store anlægsarbejde krævede mange penge. For at indfri rentebetalingen af det første lån på 1. million kr., måtte der yderligere optages et lån på 50.000 kr. Den 14. december 1922 kunne Frederiksborg Amts Spare- og Lånecasse udbetale hele beløbet, en million kr. til de kontraherende firmaer således:

- 1: Ingeniørfirmaet H. Gjetting, a conto installationer.
- 2: Fa. Axel Meyer & Co., Odense, a conto installationer.
- 3: Fa. Dansk A/S Siemens-Schuckert, a conto for installationer, ledningsnet og transformatorer.

Transformatorstation Bækkebrovej, Tibirke. Foto: Sylvest Jensen, Det Kgl. Bibliotek.

Midt i billedet koblingsstation på Frederiksborgvej i Helsingør år 1956. Foto: Sylvest Jensen/Det Kgl. Bibliotek.

4: Fa. Kemp og Lauritzen, a conto installationer.

5: A/S E. Rasmussen, Fredericia, a conto installationer og ledningsnet.

6: A/S Nordisk Kabel- og Trådfabrikker, a conto ledningskopper.

7: De Danske Imprægneringsanstalter, a conto master.

8: Københavns Telefon Aktieselskab, forskud på forandring af telefonnettet.

9: Fa. Thomas B. Thrige, a conto transformatorer og elektromotorer.

SHHE havde lagt ud for installationer opsat i hjemmene hos andelshaverne.

Nogle havde ved indtegningen valgt at betale beløbet kontant. Nu skulle resten af beløbet indkasseres hos de resterende andelshavere. Forretningsudvalget var til stede i oplandet på bestemte datoer, hvor man ved personligt fremmøde kunne betale de skyldige beløb. Ved disse indbetalingsdage modtog man følgende beløb:

Alsønderup Forsamlingshus, 2. januar 1923: 32.790,00 kr.

Helsingør Kro, 2. januar 1923: 103.280,00 kr.

Vejby Forsamlingshus, 4. januar 1923: 31.540,00 kr.

Græsted Kro, 4. januar 1923: 66.080,00 kr.

Kassereren, sognerådsformand, gårdejer L.P. Larsen, havde nogle travle dage, og selskabet skyldte ham megen tak for hans store indsats og akkurate- se med økonomien fra starten og man- ge år frem.

Ved starten var der 614 installationer. Udgiften hertil udgjorde 460.727,00 kr., hvoraf man havde modtaget 315.177,00 kr. i kontante indbetalinger. Resten 145.550,00 kr. blev sikret mod pant i de pågældende andelshaveres ejendomme. Da pengesagerne var klaret, blev det besluttet at opsætte en telefon hos overmontør Chr. Diderichsen, (senere installatør i Helsing), idet han skulle fungere som selskabets kabelmester.

Fastsættelse af takster til forbrugerne

Man skulle nu finde frem til takster for forbrugerne, og man enedes om følgende:

- Fast årlig afgift. 4,00 kr. pr. 1.000 kr. ejendomsskyld værdi
- Elektricitet 50 øre pr. kWh for lys
- Elektricitet 40 øre pr. kWh for kraft
- Målerleje for lysmåler 6,0 kr. pr. år
- Målerleje for kraftmåler 12,00 kr. pr. år

Den 23. januar 1923 ansatte bestyrelsen 23 måleraflæsere, der skulle aflæse målere og foretage opkrævning af beta- ling hos forbrugerne. Ansættelsen var ikke en fuldtidsbeskæftigelse, og blev typisk varetaget af gårdejere, parcelli- ster og andre lokale, der ønskede at tje- ne en ekstra skilling.

Flere af aflæserne var stadig ansat ved selskabets 25. års jubilæum i 1947.

SHHE's måleraflæsere. Fotografiet er formentlig taget ved et arrangement i salen på Helsing Kro. Navnene på måleraflæserne kendes ikke. Foto: SHHE's jubilæumsskrift, 1947.

Andelsselskabet
Strø-Holbo Herreders
Elektricitetsforsyning

Transformatorstation Nr. 16

Installation Nr. 29

Kraftmaaler Nr. 2369

Kvitteringskort for 1925—26.

Ejerens Navn og Stilling Gårdejer P. Andersen

Forbrugers Navn og Stilling _____

By Stokkerup Sogn _____

Ejendomsskyld _____ Kr.

Pris pr. Killovattime 46 Øre.

Maalerleje, aarlig 12 Kr.

Fast aarlig Afgift _____ Kr. (_____ Kr. pr. 1000 Kr. Ejendomsskyld).

(Den faste aarlige Afgift paaløres her kun for de Andelshavere, der har Kraftinstallation, men ingen Lysinstallation)

Aflæsning		Forbrug K. W. T.	Betaling for Forbrug		Maaler- leje		Fast Afgift		Ialt			Kvittering
den	K. W. T.		Kr.	Øre	Kr.	Øre	Kr.	Øre	Kr.	Øre	for	
6	1/4	776	36	14 40	100				15	40	Marts	Corneliusson
2	1/3	740	25	10 00	100				11	00	Febr.	Corneliusson
4	1/2	718	23	9 20	100				10	20	Januar	Corneliusson
4	1/1	698	20	8 00	100				9	00	Decbr.	Corneliusson
5	1/2	672	40	16 00	100				17	00	Novbr.	Corneliusson
4	1/11	632	42	16 80	100				17	80	Oktbr.	Corneliusson
6	1/10	598	60	24 00	300				27	00	Juli Kv.	Corneliusson
3	1/7	530	25	10 00	300				13	00	April Kv.	Corneliusson
Overført		411										

(Kortet læses fra neden opad.)

Forbrugeren anmodes om at paase, at Kortet og Kvitteringsbogen kvitteres, og at Beløbene stemmer overens.

Det viste aflæsningskort stammer fra gårdejer Peter Andersen i Stokkerup, der var tilknyttet transformatorforening nr. 16 i Højelt. Det er måleraflæser Corneliusson, der har foretaget aflæsningerne af installation nr. 29, der var en kraftmåler med nummeret 2359. Foto: Gribskov Arkiv.

Instruks

tor

Maaleraflæserne under Strø Holbo Herreders Elektricitetsforsyning

Aflæseren foretager Aflæsning af Maalerne hos Medlemmerne i den Transformatorstation for hvilken han er antaget, til de Tider der fastsættes af Bestyrelsen for Selskabet for Tiden saaledes: For April - Maj den 1. Uge i Juni. For Juni - Juli den 1. Uge i August. For August - September den 1. Uge i Oktober. For Maanederne Oktober — Marts aflæses den 1. Uge i hver Md. for den forudgaaende; sidste Aflæsning i Regnskabsaaret, saaledes den 1. Uge i April.

Naar Maalerne er aflæst indføres de fremkomne Tal paa Forbrugers Kort og i Opkrævningsbogen hvorefter den Sum vedkommende skal betale beregnes.

Saafrømt Beløbet betales med det samme kvitteres herfor. Hvis ikke Beløbet betales skal Aflæseren gøre Forbrugeren opmærksom paa at hvis ikke Pengene er betalt til Aflæseren inden den 9. i samme Md. skal han selv sende Beløbet til Kassereren og hvis det ikke er indgaaet inden den 20. udsætter han sig for at Strømmen bliver afbrudt og Beløbet bliver inddrevet ad Rettens Vej. Se Lovens § 11.

Naar Aflæsningen er tilendebragt opfører Aflæseren de paa Kortene og i Opkrævningsbogen anførte Tal for hver Forbruger paa de tilsendte Lister. Hvis nogen ikke har betalt anføres tillige *R e s t a n c e r*.

Efter at alle Posterne er indført paa Listen og Beløbene for Restancer fradraget og indbetalte Restancer tillagt, tilsendes Beløbet Kassereren efter at Vederlaget for Aflæsningen er fradraget. Til Forsendelsen anvendes de tilsendte Postgirokort.

Regnskabet og Kvittering for Aflæsningen tilsendes Kassereren pr. Brev. Saafrømt Regnskabet ikke viser større Diference, vil Listerne først blive tilbagesendt ved Lejlighed.

Kvittering for Beløbet bliver meddelt af Postvæsenet paa Girokortet. — Pengene og Regnskabet skal afsendes til Kassereren senest den 10 i den Maaned hvor de er opkrævede. Aflæseren erholder for Aflæsningen 25 Øre for hver aflæst Maaler som fradrages det indkrævede Beløb inden Afsendelsen.

Udlæg til Porto godtgøres ved Regnskabsaarets Afslutning efter Regning, og fradrages i sidste Opgørelse og hvorfor Kvittering vedlægges. Aflæseren stiller som Sikkerhed for sine Forpligtelser enten et kontant Beløb af 1 à 2000 Kr. efter Bestyrelsens Skøn, eller ogsaa et Kautionsbevis underskrevet af 2 solide Mænd, lydende paa samme Beløb. Med det sidste Regnskab i Regnskabsaaret sendes tillige Opkrævningsbogen.

Strø Holbo Herreders Elektricitetsforsyning i Marts 1931.

Bestyrelsen.

Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning udarbejdede instrukser for sine måleraflæsere. Den viste er fra marts 1931 (Gribskov Arkiv).

Aflæsning af elmålere

Terminerne for aflæsninger var fastsat således, at i sommerhalvåret april-september skete det hver anden måned, mens aflæsning i vinterhalvåret oktober-marts fandt sted hver måned.

Måleraflæseren kunne hos forbrugeren modtage kontant betaling. Senest den 10. i den måned, hvor aflæsningen havde fundet sted, skulle måleraflæseren via postvæsenet tilsende selskabets kasserer det modtagne beløb med tilhørende regnskab.

Af betalingen skulle måleraflæseren selv beholde 25 øre for hver aflæst måler, og da der på landbrugs- og andre erhvervsejendomme både var en lysmåler og en kraftmåler, blev aflønningen således 50 øre pr. besøg.

Aflæsningskortene sad ved elmålerne hos forbrugerne og blev i forbindelse med måleraflæserens besøg påtegnet med dato for aflæsning, forbrugsmængde i kWt, beløbsafregning og kvittering for modtaget betaling.

Elektroinstallatører autoriseres af SHHE

Gennem annoncer blev der indkaldt ansøgninger fra elektroinstallatører, der kunne autoriseres af selskabet. På et bestyrelsesmøde den 22. maj 1923 blev fremlagt 7 ansøgninger. På grundlag af disse blev udpeget tre mand til autorisation:

- Chr. Diderichsen, Helsingør
- Harry Christensen, Helsingør
- C.E. Olesen, Græsted, der senere blev efterfulgt af Holger Andersen, Græsted

Det blev nu bekendtgjort i bladene, at der kun måtte foretages installationer hos de mange nye andelshavere af de autoriserede elektroinstallatører.

Da Chr. Diderichsen nu skulle være installatør, måtte man se sig om efter en ny kabelmester.

Valget faldt på den daværende assistent Carl Martin Christensen, der stadig virkede som driftsleder ved selskabets 25. års jubilæum. Bestyrelsen udtrykte ved den lejlighed sin tak til Christensen, der havde været en god mand for selskabet som teknisk leder. Gennem sin færden ude i marken kendte han andelshaverne godt og var afholdt af alle./

Transformatorforeninger

Det blev bestemt, at der skulle stiftes lokale foreninger for hver af de opstillede transformatorstationer, og i maj 1923 blev vedtaget vedtægter for disse foreninger:

1: Foreningens navn er "Transformatorstation nr. (xx)", og dens formål er som lokal forening under Andelsselskabet Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning at forsyne sine medlemmer med elektrisk lys og kraft, idet disse er andelshavere i Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning.

De for dette selskab til enhver tid gældende love er derfor altid gældende for foreningens medlemmer.

2:Luftledninger, transformatorstationer, stikledninger og målere tilhører andelsselskabet og vedligeholdes af dette.

3: Som medlem optages enhver, der ejer fast ejendom. Ønsker nogen, efter at anlægget er sat i drift, at indtræde

som medlem, vil dette kunne ske ved at indbetale til andelsselskabets kasse et indmeldelsesgebyr, hvis størrelse fastsættes af andelsselskabet.

Hvor bekostningen ved ledningerne til nye forbrugere ikke bliver uforholdsmæssig store, lægges ledningerne gratis til nærmeste sted på hvert medlems hus eller gård. Skulle bekostningen derimod, hvis vedkommende forbruger bor noget afsides, blive uforholdsmæssig stor, træffer andelsselskabets bestyrelse afgørelse om størrelsen af det tilskud, der eventuelt bliver at afholde af

vedkommende forbruger selv.

I §12 siges det, at:

Foreningen ledes af en bestyrelse på 3 medlemmer. Bestyrelsens medlemmer er repræsentanter i Andelsselskabet Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning.

I henhold til transformatorforeningernes love blev der første gang afholdt valg i de lokale foreninger den 30. og 31. maj 1923, og følgende bestyrelsesmedlemmer blev valgt:

*Installatør Chr. Diderichsen,
Helsingø - Foto fra SHHE's
Jubilæumsskrift, 1947*

*Installatør Harry Christensen,
Helsingø - Foto fra SHHE's
Jubilæumsskrift, 1947*

*Installatør Holger Andersen,
Græsted - Foto fra SHHE's
Jubilæumsskrift, 1947*

*Driftsleder Carl Martin Christensen - Foto fra SHHE's
jubilæumsskrift, 1947*

*Assistent Ejner Svanum -
Foto fra SHHE's jubilæumsskrift, 1947*

Transformatorstation nr. 1.

Nejede:

- Gårdejer Ole Jensen, Nejede
- Gårdejer Ole Nielsen, Nejede
- Afbygger N. Petersen, Møllehøj

Transformatorstation nr. 2.

Alsønderup:

- Sognefoged Jørgen Hansen, Tulstrup
- Gårdejer Peter Truelsen, Alsønderup
- Afbygger N. P. Jensen, Strødam

Transformatorstation nr. 3.

Bendstrup:

- Sognerådsformand Hans P. Jensen, Alsønderup
- Afbygger L. P. Larsen, Bendstrup
- Tømremester Christian Olsen, Alsønderup

Transformatorstation nr. 4.

Højbjerg:

- Gårdejer Johannes Larsen, Højbjerg
- Gårdejer Hans Jensen, Annisse Overdrev
- Gårdejer Frederik Nielsen, Kæderup

Transformatorstation nr. 5.

Annisse:

- Gårdejer Ole Nielsen, Annisse
- Tømremester Chr. Svendsen, Annisse
- Gårdejer Karl Chr. Jørgensen, Huseby

Transformatorstation nr. 6.

Skærød:

- Gårdejer Lars Chr. Nielsen, Ramløse
- Gårdejer Hans Chr. Hansen, Tofte
- Snedkermester Andreas Petersen, Ramløse

Transformatorstation nr. 7.

Ramløse:

- Gårdejer Niels Jensen Nielsen, Ramløse

- Gårdejer Jens P. Jensen, Vejgård, Ramløse

- Gårdejer Jens Petersen, Rønnekildegård, Ramløse

Transformatorstation nr. 8:

Ammendrup:

- Gårdejer Chr. Jensen, Ammendrup
- Parcellist Alfred Nielsen, Ammendrup
- Parcellist Anders Nielsen, Helsingø

Transformatorstation nr. 9.

Tågerup:

- Gårdejer Karl Jørgensen, Tågerup
- Gårdejer Hans P. Larsen, Ågerup
- Parcellist Niels Larsen, Ramløse

Transformatorstation nr. 10.

Laugø:

- Parcellist Jens Jørgensen, Laugø
- Gårdejer Hans Heiesen Olsen, Laugø
- Landpostbud A. P. Petersen, Helsingø

Transformatorstation nr. 11.

Tibirke:

- Gårdejer Niels Sylvest, Tibirke
- Murer Niels Sørensen, Tisvilde
- Købmand N. P. Kristiansen, Holløse

Transformatorstation nr. 12.

Tisvilde:

- Sognerådsformand L. P. Larsen, Holløselund
- Hotelejer L. P. Jørgensen, Tisvildeleje
- Købmand Hartvig Petersen, Tisvilde

Transformatorstation nr. 13.

Ørby

- Gårdejer Jens Nielsen, Ørby
- Gårdejer Lars Larsen, Ørby
- Snedker Peter Sørensen, Ørby

Transformatorstation nr. 14.

Vejby:

- Gårdejer Christian L. Christensen, Vejby
- Ingeniør P. A. Pedersen, Vejby
- Tømrer Peter Poulsen, Vejby

Transformatorstation nr. 15.**Valby:**

- Gårdejer Niels P. Hansen, Valby
- Gårdejer Ole Jensen, Valby
- Gårdejer Einer Madsen, Valby

Transformatorstation nr. 16. Højelt:

- Gårdejer Lars Chr. Jensen, Bannebjerg
- Gårdejer Lars P. Hansen, Bannebjerg
- Gårdejer Lars P. Andersen, Højelt

Transformatorstation nr. 17.**Bakkebjerg:**

- Sognerådsformand K. Kristiansen, Bakkebjerg
- Gårdejer Rs. Hansen, Bakkebjerg
- Gårdejer Rasmus Larsen, Koldsbæk

Transformatorstation nr. 18.**Udsholt:**

- Købmand Carl C. Jensen, Udsholt
- Parcellist Anders Nielsen, Udsholt
- Tømrer Jens P. Andersen, Koldsbæk

Transformatorstation nr. 19.**Smidstrup:**

- Gårdejer Jens Holm, Smidstrup
- Gårdejer L. P. Larsen, Smidstrup
- Gårdejer Laur. Larsen, Strand Esbønderup

Transformatorstation nr. 20.**Pårup:**

- Gårdejer Lars Bang, Alme
- Gårdejer Peder Nielsen, Alme
- Murer Chr. Frederiksen, Alme

Transformatorstation nr. 22:**Lopholm:**

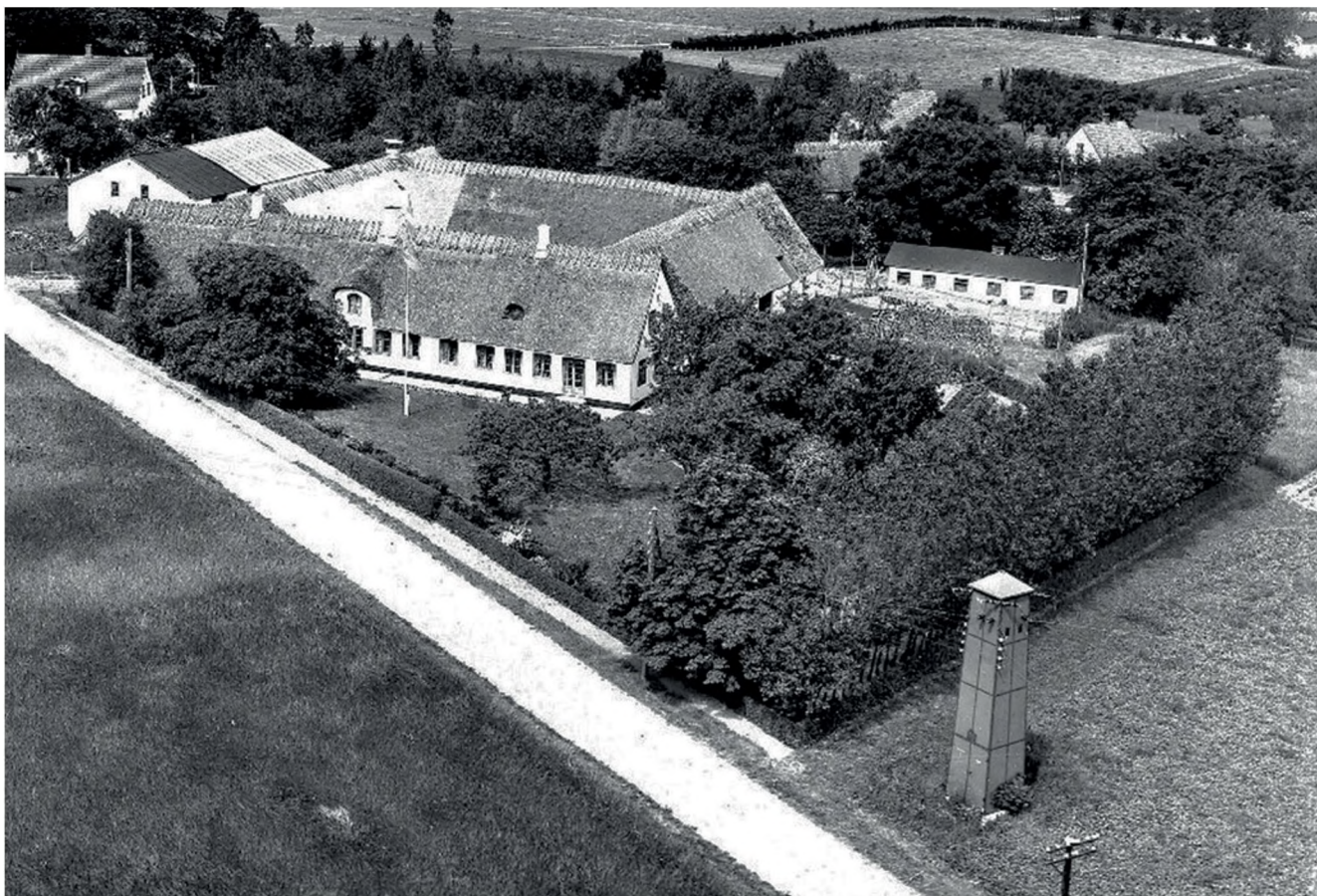
- Parcellist Peter Petersen, Vokstrup
- Parcellist Peter Jørgensen, Græsted Mark
- Parcellist Peter Chr. Petersen, Fredbo Overdrev

Transformatorstation nr. 23.**Dønnevælde:**

- Købmand L. Hendrichsen, Dønnevælde
- Gårdejer Peter Hansen, Aggebo
- Gårdejer Alfred Petersen, Slettelt

Transformatorstation nr. 24.**Nejlinge:**

- Gårdejer Marius Larsen, Nejlinge
- Parcellist Jens P. Petersen, Nejlinge
- Købmand Kr. Andersen, Nejlinge

Transformatorstation Løgelandsvej, Valby, år 1956. Foto: Sylvest Jensen/Det Kgl. Bibliotek.

Møde i Forretningsudvalget år 1946. Fra venstre ses: Kristian Kristiansen, Bakkebjerg, Lars P. Larsen, Holløselund, Laurits Christensen, Vejbygården. Foto: SHHE's Jubilæumsskrift, 1947

Repræsentanterne fra transformatorforeningerne kunne nu møde på andels-selskabets hovedgeneralforsamling i Helsinge.

Den første generalforsamling

Selskabets første ordinære generalforsamling blev afholdt på Helsinge Kro den 30. juni 1923.

Til dirigent valgtes amtsrådsmedlem, gårdejer N. J. Nielsen, Ramløse. Han varetog opgaven på så god en måde, at der i al den tid, han var medlem af andelsselskabet, blev tradition for, at han ledede generalforsamlingerne.

Formanden, K. Kristiansen, aflagde beretning om anlægsbestyrelsens arbejde og redegjorde for begivenhederne siden det nye selskabs start. Han kunne herunder oplyse, at der på dette tidspunkt var aftaget mere end den mængde strøm fra NESA, der var fastsat som minimum i kontrakten.

Kassereren, sognerådsformand og gårdejer L. P. Larsen, redegjorde for selskabets økonomi og oplyste, at det, på grund af den forøgede tilgang af nye forbrugere, havde været nødvendigt at optage yderligere lån til udgifter ved etableringen af anlægget.

Der var nu i alt lånt følgende beløb: Frederiksborg Amts Spare- og Lånekasse 1.050.000 kr.

Spare- og Lånekassen for Kronborg Vestre Birk 100.000 kr.

På næste generalforsamling ville der blive fremlagt et anlægs- og driftsregnskab for tiden fra starten til den 31.

marts 1924. Overskridelserne havde været ubetydelige. I øvrigt fremkom der på generalforsamlingen positive udtalelser, der varslede godt for fremtiden, og der blev fra alle sider givet tilsagn om at agitere for yderligere tilslutning.

På dagsordenen var der også valg af 9 bestyrelsesmedlemmer, og følgende blev valgt:

- Gårdejer L. P. Larsen, Holløselund
- Gårdejer N. J. Nielsen, Ramløse
- Gårdejer Frederik Nielsen, Kæderup
- Købmand L. Hendrichsen, Dønnevælde
- Gårdejer Lars Bang, Alme
- Gårdejer Ole Jensen, Nejede
- Gårdejer K. Kristiansen, Bakkebjerg
- Gårdejer Jens Nielsen, Ørby
- Gårdejer Niels Sylvest, Tibirke

Bestyrelsen konstituerede sig efterfølgende med: K. Kristiansen som formand, N. J. Nielsen som næstformand og L. P. Larsen som kasserer. Sognerådsformand, gårdejer H. P. Jensen, Alsønderup blev valgt som revisor, og yderligere blev Aage Døssing, Hillerød antaget som regnskabskyndig revisor for selskabet. Han fortsatte som revisor i selskabet indtil sin død i 1941, hvor han blev efterfulgt af sin søn, Preben Døssing, der overtog revisionsfirmaet.

Om adgang til generalforsamlingerne blev følgende bestemt: "Adgang og stemmeret har andelsselskabets bestyrelse, transformatorstationernes bestyrelsesmedlemmer og de af transformatorstationerne valgte delegerede." Det foregik på den måde, at der valgtes en delegeret for hver 10 medlemmer i de enkelte transformatorforeninger.

Udvidelser i de første år

På generalforsamlingen i juni 1924 blev det oplyst, at det havde kostet 1.200.000 kr. at opføre hele anlægget, og at der var optaget lån for det samme beløb.

Den 1. april 1924 havde selskabet i alt 783 medlemmer, der tilsammen repræsenterede en ejendomsskyld på 15,6 mill. kr. Til anlægget var tilsluttet 766 lysinstallationer og 433 kraftinstallationer med 479 motorer på i alt 3.207 HK. Det samlede antal lampesteder var 10.904.

I de følgende år fortsatte tilgangen støt, og fra alle sider blev den nye virksomhed mødt med almindelig tillid. Landbruget havde relativt gode økonomiske kår, og flere ville have del i de goder, som elektriciteten kunne byde på. Den 1. april 1925 var medlemstallet steget til 956, og i april 1926 var tallet 1.018 med en tilslutning af ejendomme på ca. 20 millioner kroner i ejendomsskyld.

Strømprisen sættes ned

Som følge af den gode tilgang af nye medlemmer kunne man sætte priserne ned i juli 1927, hvor det på generalforsamlingen blev vedtaget at reducere den faste afgift fra 4,00 kr. til 3,50 kr. pr. kWh. Elektricitetsforbruget voksede betydeligt, og det blev nødvendigt at få større strømtilførsler. Dette skete ved at NESA anlagde en ny højspændingsledning fra deres station i Borup med forbindelse til den sydlige linje ved Nejede. Herefter kunne den nye linje over Helsingørskoblingsstation føde såvel den sydlige som den nordlige linje.

I 1928 kunne man nedsætte målerlejen, således at prisen blev halveret til 6,00 kr. for en kraftmåler og 3,00 kr. for en lysmåler. Samtidig blev strømprisen nedsat med 5 øre pr. kWh for det forbrug, den enkelte andelshaver havde over 10 kWh pr. 1.000 kroners ejendomsskyld værdi. Dette rabatsystem skulle tilskynde medlemmerne til et større forbrug. Ordningen blev praktiseret i nogle år, men blev senere ophævet.

I 1929 kunne man igen nedsætte afgiften for el, således at taksten for lys blev 45 øre pr. kWh, og 30 øre pr. kWh for kraft, og allerede året efter faldt taksterne igen, nu til 42 øre for lys og 27 øre for kraft. Samtidig opnåede selskabet en nedsættelse af indkøbsprisen hos NESA, således at grundprisen blev ansat til 11 øre pr. kWh plus kultillæg.

Udlodning af andele og bestemmelse om indskud

Ved udgangen af regnskabsåret 1929-30 havde selskabet oparbejdet en kontant beholdning på 125.000 kr. Da bestyrelsen indtil nu havde holdt nogle stramme strømpriser, blev det besluttet at udlodde beløbet til andelshaverne. Fordelingen skete ved at beregne hvor meget hvert enkelt medlem havde indbetalt til selskabet i årenes løb, både forbrug, afgifter samt evt. tilskud til stikledning. Det viste sig, at der kunne udloddes andele svarende til 8 procent af det beløb, hver andelshaver havde indbetalt. Disse andele blev forrentet med 4 procent p.a. indtil 1942, hvor bestyrelsen vedtog at ophæve ordningen, og samtlige indestående beløb blev i september måned tilsendt andelshaverne. Selskabet sagde på denne måde

tak til de gamle medlemmer for deres støtte ved selskabets opstart og for det trofaste sammenhold.

Der skete samtidig en ændring i lovene, således at eventuel fremtidig udlodning skulle ske i forhold til andelshavernes indbetalte beløb for forbrug og afgifter, regnet fra 1. november 1930 og til det tidspunkt, hvor udlodningen fandt sted.

I 1924 havde selskabet indført den bestemmelse, at nye medlemmer ved deres indtræden i selskabet skulle betale et indskud på 2,00 kr. pr. 1.000 kroners ejendomsskyld værdi. Beløbet blev forhøjet året efter til 4,00 kr., men da det viste sig, at der var stor uvilje mod dette indskud, og det tilsyneladende hæmmede tilgangen af nye medlemmer, blev det på generalforsamlingen i oktober 1930 vedtaget at ophæve bestemmelsen om indskud.

Selskabets tekniske konsulent fratræder

Den 1. april 1932 fratrådte selskabets mangeårige tekniske konsulent, civilingeniør P. A. Pedersen, København. Bestyrelsen bragte ham ved denne lejlighed en tak for den gode bistand, han havde ydet ledelsen gennem årene. Samtidig blev kabelmester Christensen udnævnt til driftsleder. Da arbejdet med den tekniske ledelse var vokset betydeligt, ansatte bestyrelsen daværende montør Einar Svanum som assistent ved driftsledelsen. Svanum var en myndig leder af mandskabet, når der arbejdedes ude omkring på ledningsnettet. Ved driftsforstyrrelser som storme og isbelægninger, hvor der krævedes en stor og hurtig arbejdsindsats, havde

han ikke ro i sindet, før der igen kunne meldes alt i orden, og andelshaverne igen havde spænding på installationerne.

Nye folk kommer til og fremgang i trediverne

Ved generalforsamlingen i juli 1933 trådte næstformanden, amtsrådsmedlem gdr. Niels Jensen-Nielsen ud af bestyrelsen. Han havde overdraget sin ejendom til sønnen, og var derfor ikke længere medlem af selskabet. Det var med stor sorg, man så N. J. Nielsen forlade ledelsen. Han havde været med til at præge selskabet fra starten, og ikke mindst i de første vanskelige år havde han ydet en stor personlig indsats. Selskabet var meget taknemlig for hans store arbejdsindsats og for hans rige erfaring som medlem af sogneråd og amtsråd, der på mange måder kom alle til gode. Der blev vist ham stor tillid fra alle sider.

Men en ny mand kom til. I stedet for N.J. Nielsen trådte gårdejer Laurits Christensen fra Vejbygården ind i bestyrelsen, og han overtog året efter hvervet som næstformand. Christensen viste sig at være et stort aktiv for selskabet, ikke mindst i de vanskelige år under krigen.

I 1934 fortsatte den rolige udvikling, og selskabets position blev forbedret fra år til år. Hidtil havde man nogenlunde kunnet klare sig med det eksisterende ledningsnet og antallet af transformatorstationer ved at belaste nettet så stærkt som muligt, men nu blev tilgangen af nye medlemmer så voldsom, at man ikke længere kunne klare forsyningen tilfredsstillende. Lednings-

nettet måtte derfor udbygges, og nye transformatorstationer opføres for at honorere de krav, der stadig meldte sig.

Den første i rækken af nye transformatorstationer blev stationen til forsyningen af Petershvile Teglværk.

Derefter fulgte i 1936 opførelsen af 4 stationer: Udsholt Strand, Smidstrup Strand, Strand-Esbønderup og Unnerup.

I 1937 blev stationerne ved Salgårdshøj og Tisvildeleje opført. De slog alle rekorder i forbrug. Det hang sammen med den voldsomme udvikling i byggeriet ved kysten, hvor folk fra Københavns-området opførte sommerhuse. De ønskede at indrette sig med de nye tekniske hjælpemidler til madlavning blandt andet elektriske komfurer, der krævede et stort strømforbrug. Salget af elektricitet steg derfor stærkt til gavn for selskabets økonomi.

På grund af de store udvidelser blev det også nødvendigt at optage nye lån til betaling af de mange nye anlæg. I 1937 blev optaget et lån på 100.000 kr. i Frederiksborg Amts Spare- og Lånekasse, og i 1938 blev der yderligere lånt 50.000 kr. i Spare- og Lånekassen for Kronborg Vestre Birk i Helsingør.

Selskabets anlægskapital var nu oppe på 1.350.000 kr., men det viste sig at være en klog foranstaltning.

Sommerhuskunderne blev et godt aktiv for selskabet. Forbruget var særdeles godt og indtægten af fast afgift steg i samme forhold. Hertil kom yderligere

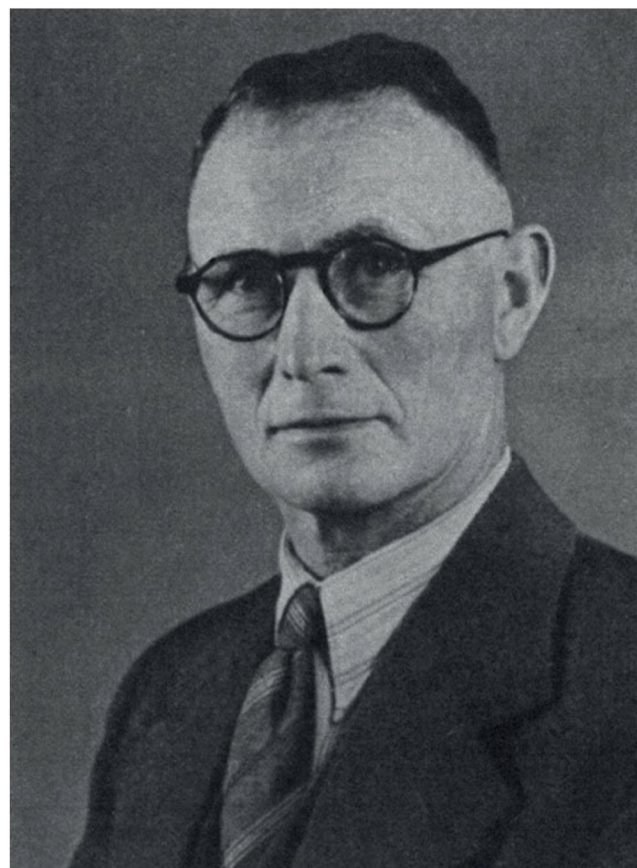
Gårdejer Laurits Christensen, Vejbygården Foto: SHHE's jubilæumsskrif, 1947

den store fordel, at elektricitetsforbruget for de fastboende kunder i sommermånederne altid var meget lavt. Sommerhusenes forbrug faldt derfor på en årstid, hvor transformatorer og ledningsnet i forvejen kun blev udnyttet i ringe grad.

Udnyttelsen af strømmen blev forbedret betydeligt, hvilket var en stor fordel ved afregningen med NESAs, idet strømtabet blev nedsat mærkbart. I 1939 blev der anlagt endnu en transformatorstation ved kysten, særligt til forsyning af sommervillaer i Rågeleje.

Der bygges administrationsbygning i Helsingør

Den stærke udvikling i de sidste år før krigen medførte, at det blev nødvendigt at udvide selskabets kontor, lagerplads, garager m.v., og man anså det for mest hensigtsmæssigt at få samlet hele virk-

somheden på et sted. Hidtil havde det været således, at kassereren havde administration og regnskabsafdeling i sit hjem i Holløselund, ligesom formanden arbejdede med sin del af ledelsen fra hjemmet i Bakkebjerg. Den tekniske ledelse havde også trange kår i selskabets ejendom på Vinkelvej 24 i Helsingør. En

Der ansættes forretningsfører

I 1939 fratrådte selskabets mangeårige kasserer, sognerådsformand L.P. Larsen, Holløselund sin stilling. Han fortsatte dog sit virke i bestyrelsen. Den 4. november 1939 vedtog man at ansætte Georg Høeg Staun som forretningsfører. Han kom fra en stilling som assistent

SHHE's Hovedkontor, Frederiksborgvej 18, Helsingør, år 1940. Foto: Gribskov arkiv.

udvidelse af huset, der var anskaffet allerede i 1925, blev opgivet, da det viste sig at ville koste ca. 15.000 kr. I stedet byggede SHHE i 1937 nyt hovedkontor på Frederiksborgvej 18 i Helsingør med indretning af plads til kontor, mødelokale og beboelse for driftslederen. Forholdene for det daglige arbejde var hermed forbedret betydeligt, idet der i forbindelse med bygningen også var opført lagerrum og garager, ligesom der blev indrettet plads til oplagring af ledningsmaster m.v.

ved Frederikssund Andelsslagteri. Alle selskabets kontorer var nu samlet på én adresse, og det blev bestemt, at formanden skulle være at træffe på kontoret mindst én dag om ugen. Det daglige arbejde blev fordelt således, at driftsleder Christensen tog sig af den tekniske ledelse, og forretningsfører Georg Høeg Staun forestod den administrative ledelse. Disse ændringer skete på et meget heldigt tidspunkt. Ved regnskabets afslutning for 1939-40 var salg af elektricitet oppe på næsten 1 million kWh, og der var nu 1.785 medlemmer

Fra rejsegilde på SHHE' hovedkontor Frederiksborgvej 18, Helsingør, år 1937. Foto: Gribskov Arkiv.

med en samlet ejendomsskyld på 28 millioner kroner.

Under 2. verdenskrig

Efter 9. april 1940 blev tilførslen af kul fra England stoppet, og selskabet skulle begrænse forbruget af elektricitet. Priserne var nu 33 øre pr. kWh for lys og 12 øre pr. kWh for kraft, hvilket var de laveste i selskabets historie. I et forsøg på at begrænse forbruget blev priserne sat op med 10 øre for lys og 4 øre for kraft. Kulpriserne steg imidlertid stadig og prisforhøjelserne viste sig i høj grad nødvendige.

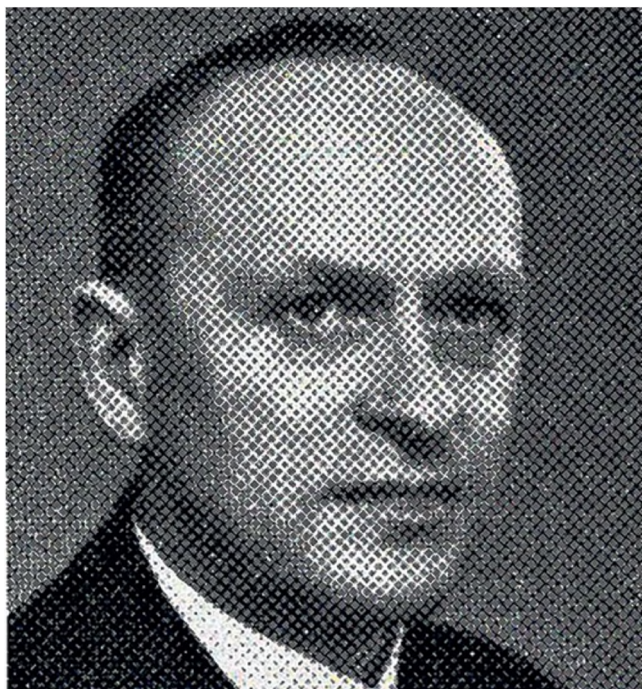
Nedgang i forbruget var ikke særlig mærkbart, og til alt held kom man først i krigens allersidste måneder i 1945 ud for tvangsmæssige rationeringer landet over. Heldigvis aftog NESA el fra de svenske vandkraftanlæg i større omfang, og kort før krigens udbrud var det store kraftværk "Isefjordsværket" taget i brug. Forbrugerne under SHHE kom

derfor ikke ud for de store besværligheder, som man oplevede andre steder i landet med indførsel af spærretider m.v.

Ved krigens begyndelse havde selskabet også et stort lager af ledningskobber, således at man var godt rustet til at modtage den store tilgang af nye medlemmer, som selskabet fik i besættelsestiden:

- Regnskabsåret 1939-40: 92 nye andelshavere
- Regnskabsåret 1940-41: 121 nye andelshavere
- Regnskabsåret 1941-42: 128 nye andelshavere
- Regnskabsåret 1942-43: 183 nye andelshavere

Og ved generalforsamlingen i 1944

Forretningsfører Georg Høeg Staun. Foto: SHHE's jubilæumsskrift, 1947

kunne der meldes om en tilgang på 109 nye andelshavere.

Det var blevet meget vanskeligt at fremskaffe petroleum og andet flydende brændstof, der blev brugt såvel til lamper som motorer, og derfor kom der mange henvendelser til selskabet om at få tilført elektricitet til ejendommene.

I den sidste del af besættelsestiden var det kun med allerstørste besvær muligt at fremskaffe de nødvendige materialer til de mange udvidelser, og der opstod i det hele taget mange besværligheder på flere måder. Eggen var dog ikke udsat for krigshandlinger, der kunne beskadige el-anlægget. Der forekom dog enkelte afbrydelser forårsaget af spærreballoner, der drev hen over nettet og beskadigede nogle ledninger forskellige steder.

Voldsomme ødelæggelser på grund af islag

Gennem årene havde selskabet været forskånet for ødelæggelser på ledningsnettet på grund af klimatiske forhold. Men i 1942 kom man ud for

store og langvarige afbrydelser på grund af et voldsomt islag, der faldt i dagene omkring den 17. og 18. marts. Der blev målt et islag på ikke mindre end 60 mm på ledningerne, der styrtede ned på en strækning over i alt 100 km. Alt disponibelt mandskab blev sat ind på genetableringen, og forholdsvis hurtigt var driften i gang igen. Det var kostbare reparationer, der beløb sig til ca. 43.000 kroner.

Installatørernes antal udvides

Den store tilgang af andelshavere til selskabet betød også, at det blev nødvendigt at autorisere yderligere et antal installatører. Der havde i mange år kun været de tre tidligere nævnte Harry Christensen, Helsing, Chr. Diderichsen, Helsing og Holger Andersen, Græsted. Nu blev yderligere to autoriseret. Det drejede sig om installatør William Andersen, Hillerød og installatør Otto Norlin, Gilleleje, mens installatør Kaj Lindenhøj, Vejby senere kom til.

Revision af lovene

På generalforsamlingerne den 6. juli og 17. juli 1942 blev vedtaget nye love for andelsselskabet. Det var særligt for at få fastslået grundlaget for betalingen af den faste årlige afgift, idet det i lovene var bestemt, at denne skulle betales i forhold til den til enhver tid gældende vurdering af ejendomsskyld.

Endvidere blev der foretaget nogle ændringer i bestemmelserne om ejerforholdet for andelshaverne, særligt med henblik på den dag, da anlægskapitalen var fuldt afviklet. Endvidere indfør-

*Isefjordværket ca. 1939 - det senere Kyndbyværk. Opført af NESAs og taget i brug den 3. april 1940.
Foto: Sylvest Jensen/Det Kgl. Bibliotek.*

tes den vigtige bestemmelse, at "nye medlemmer, der ønsker at indtræde i selskabet, selv skal afholde udgiften til etablering af de nødvendige anlæg til fremførelse af elektriciteten fra selskabets net til medlemmets ejendom." Fra nu af måtte alle nye medlemmer selv betale hele udgiften til stikledninger, medens selskabet hidtil havde givet et tilskud, svarende til 30 kroner pr. 1.000 kr. ejendomsskyld.

Denne lovændring var ganske rimelig, idet de forbrugere, der kom til nu, ikke havde betalt fast afgift i lige så lang tid som de gamle andelshavere. Man gik nemlig ud fra, at den faste afgift ville blive minimal, når først hele restgælden var afviklet.

Bestyrelsen blev bistået af landsretssagfører Knud Zahle, Helsingør, der gennem årene havde været selskabets juridiske konsulent, og siden 1942 ledede

selskabets årlige generalforsamlinger til alles tilfredshed.

Bestyrelsens status ved 25 års jubilæet i 1947

Ved indgangen til jubilæumsåret har selskabet en restgæld på 441.257,03 kr. På hele anlægskapitalen er i tidens løb afdraget i alt 1.008.742,97 kr. Hvis man nu foretager det tankeeksperiment, at lade alle aktiver som fast ejendom og lagerbeholdning realisere og indkasserede alle tilgodehavender, ville den fremkomne sum i forbindelse med oparbejdelsen af kassebeholdning være i stand til at dække restgælden, således at selskabet derudover var ejer af hele det store anlæg. Men kassebeholdningen er samlet med det formål for øje, at stå økonomisk godt rustet over for de opgaver, man ved vil melde sig, når materialeforholdene atter bedrer sig. Alle sagkyndige har spået elektriciteten en stor fremtid med en rivende udvikling,

og dette i forbindelse med den kendsgerning, at der i krigsårene er tilsluttet et meget stort antal forbrugere, uden at man samtidig har kunnet udbygge og forstærke anlægget, betyder, at man står over for at skulle udføre store arbejder, der har været udskudt på grund af manglen af materialer.

Det havde været ledelsens håb, at man kort efter befrielsen kunne have påbegyndt de mest krævede udvidelser, men desværre er disse forventninger ikke blevet indfriet. Forholdene ude i verden er endnu ved indgangen til jubilæumsåret ikke så afklarede, at materialer står til rådighed i rigelig mængde. Anmodninger om at få tilsluttet elektricitet er ellers talrige nok, og navnlig installeringen af elektriske køkkener tager nu et vældigt opsving.

På generalforsamlingen i 1946 blev afgivet en beretning med følgende indhold:

Man kunne glæde sig over et medlemstal på 2.615 og den tilsluttede ejendoms-skylds værdi udgjorde ca. 36 millioner kroner. Strømpriserne blev nedsat til 50 øre pr. kwh for lys og til 20 øre for kraft. Det blev samtidig meddelt, at priserne kan forventes reduceret til april 1947. Der forhandles med NESAs om en nedsættelse af indkøbsprisen, og udsigten for yderligere nedgang er lys, blot tilførslen af brændsel til landet ikke skal nedsættes, hvilket der desværre synes mulighed for.

Da der i efteråret 1945 har været foretaget en almindelig omvurdering af ejendomsskyld, stod man overfor at skulle nedsætte den faste afgift i samme forhold, som ejendommene var steget, hvilket resulterede i en nedsættelse

af afgiften fra 3 kr. til 1,80 kr. pr. 1.000 kroners ejendomsskyld værdi. Ser man tilbage på den forløbne tid, og lader de tanker, stifterne havde i 1922 om selskabets fremtid, passere bevidstheden, vil sikkert alle, der havde med arbejdet at gøre, sige, at de aldrig havde tænkt sig, at virksomheden i løbet af 25 år skulle blive så stor som tilfældet er, hvad omsætning af strøm angår.

Når dette resultat er nået, skyldes det flere årsager. Selskabet har sin virksomhed i et godt område, det blev stiftet på et godt tidspunkt, og ved de senere udvidelser har ledelsen søgt at drage nytte af de tekniske forbedringer og erfaringer, der har foreligget. Rådgiveren for stifterne, Civilingeniør P. A. Pedersen, skal her nævnes, idet han så rigtigt, og hans fortrinlige støtte til bestyrelsen i de første vanskelige år, har betydet meget for hele udviklingen.

Besværligheder har der været, navnlig i besættelsesårene, men taget som helhed har selskabet haft en god, sund og fremfor alt rolig udvikling og har undgået at komme ud i storme. Ledelsen af selskabet er fortsat i gode hænder, og den nuværende bestyrelse består af dygtige og indsigtfulde mænd, hvis bestræbelser, ligesom deres forgængere, går ud på at skaffe billigst muligt lys og kraft til andelshaverne i SHHE's forsyningsområde.

Selskabets mål: et gældfrit anlæg vil blive nået i løbet af en overskuelig årrække.

Personer der frem til 25. års jubilæet i 1947 virkede for Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning

Formand og medlemmer af bestyrelsen fra 1922 og indtil 25. års jubilæum i 1947:

Formand:

Gdr. K. Kristiansen, Bakkebjerg: Fra 21. marts 1922 og stadig fungerende i 1947

Næstformænd:

- Gdr. Amsrådsmedlem N. J. Nielsen, R. af Dannebrog, Ramløse. Fra 21. marts 1922 til 14. juli 1934
- Gdr. Laurits Christensen, Vejbygården, 14. juli 1934 og stadig fungerende i 1947

Generalforsamling på Helsing Kro mellem år 1940 og 1947. Foto: Gribskov Arkiv.

*Landsretssagfører Knud Zahle.
Foto: SHHE's Jubilæumsskrift, 1947*

Bestyrelsesmedlemmer der har været eller stadig er med i 1947:

- Gdr. L. P. Larsen, Maglemosegård, Vejby
- Gdr. Frederik Nielsen, Kæderup
- Købmand L. Hendrichsen, Dønnevælde
- Gdr. L. Bang, Alme
- Gdr. Ole Jensen, Nejede
- Gdr. Jens Nielsen, Ørby
- Gdr. Niels Sylvest, Tibirke
- Gdr. N.P. Hansen, Valby
- Gdr. Jens Jørgensen, Laugø
- Gdr. Søren Sørensen, Alsønderup
- Gdr. Karl L. Larsen, Ørby
- Gdr. N.P. Nielsen, Alme
- Gdr. H. Hejesen-Olsen, Laugø,
- Gdr. Hans P. Petersen, Alme
- Parc. Peter Hansen, Alme
- Gdr. Jens P. Truelsen, Alsønderup
- Gdr. Frederik Jørgensen, Ramløse
- Købmand P. Mann-Petersen, Skærød
- Gdr. Børge Madsen, Valby
- Tømremester Christian Olsen, Alsønderup
- Gdr. Carl Christiansen, Laugø
- Grosserer A. Melby, Tisvildegården
- Murermester Oskar Olsen, Skærød
- Gdr. Alfred Petersen, Valby
- Gdr. Vilh. Larsen, Strand-Esbønderup

Revisorer:

- Revisor Aage Døssing, Hillerød fra 21/3 1922 til 21/5 1941
- Sognerådsformand, gårdejer H. P. Jensen, Alsønderup, fra 21/3 1922 til 28/5 1938
- Revisor Preben Døssing, Hillerød, fra 22/5 1941 og fortsat i 1947
- Amtsrådsmedlem N.J. Nielsen, Ramløse, fra 29/5 1938 og fortsat i 1947

Driftsledelse:

- Driftsleder Carl Martin Christensen, Helsingø, fra 22/5 1923 og fortsat i 1947
- Assistent Einer Svanum, Helsingø fra 1/1-1931 og fortsat i 1947

Forretningsførere:

- Sognerådsformand, Gdr. L. P. Larsen, Holløselund, 21/3-1922 til 31/12-1939
- Forretningsfører Georg Høeg Staun, Helsingø, 1/1-1940 og fortsat i 1947

Samtlige transformatorstationer oprettet af SHHE:

Nejede - Alsønderup - Bendstrup - Højbjerg - Annisse - Skærød - Ramløse - Ammendrup - Tågerup - Laugø - Tibirke - Tisvilde - Ørby - Vejby - Valby - Højelt - Bakkebjerg - Udsholt - Smidstrup - Pårup - Petershvile - Lopholm - Dønnevælde - Nejlinge - Udsholt Strand - Smidstrup Strand - Strand Esbønderup - Unnerup - Salgårdshøj - Tisvildeleje - Dønnevælde Teglværk - Rågeleje - Annisse Overdrev - Tibirke Tørvefabrik - Tibirke Formbrændselsfabrik - Alme.

Til sidst i jubilæumsskriftet fra 1947 bringes en statistik over køb og salg af elektricitet optalt år for år, men her skal kun medtages statistik for nogle få år, hvilket giver et godt billede af udviklingen:

Køb og salg af elektricitet:

Årstal	Køb i kWh	Salg i kWh	Ejendomsskyld i mill. kroner
1922/24	307.735	207.958	15,6
1930/31	461.494	364.856	21,0
1935/36	703.637	588.539	22,6
1940/41	1.021.685	864.661	30,0
1945/46	1.495.128	1.321.439	35,9

STRØ-HOLBO HERREDERS ELEKTRICITETSforsyning får vanskeligheder og overtages af NESA

Oplysningerne i afsnittet stammer fra SHHE's forhandlingsprotokol og avisudklip bevaret på Gribskov Arkiv.

Ved SHHE's 25 års jubilæum i marts 1947 blev afholdt en fest på Helsingekro med ca. 300 deltagere. Under middagen og kaffen blev holdt en række taler, der roste den indsats selskabet havde ydet gennem årene. Men de færreste festdeltagere var sikkert klar over, at der i horisonten var ved at trække sorte skyer op for selskabet. I oktober 1946 havde NESA i en skrivelse bedt om nærmere at få fastlagt grænserne til SHHE's forsyningsområder, da man stod overfor at skulle overtage elektricitetsværket i Helsingebym. Den 28. oktober 1946 mødte NESA's overingeniør Olsen og afdelingsingeniør Franck op på SHHE's kontor medbringende et forslag, der gik ud på at overtage et forsyningsområde ved Helsingebym, der gik langt ud over byens grænser, hvorved SHHE ville miste 61 forbrugere med en ejendomsskyld på 877,500 kr. Mødet endte uden aftale.

Den 11. november 1946 behandlede SHHE's forretningsudvalg et nyt forslag fra NESA om omfanget af nettet og antallet af forbrugere, der skulle overgå til NESA. På mødet blev opstillet følgende modkrav som betingelse for at indgå en aftale:

1: Et tilsagn fra NESA om en væsentlig reduktion af indkøbsprisen for strøm.

2: Frafald af kravet om at NESA skal have 500,00 kr., når SHHE tilslutter en ny transformatorstation direkte på en af NESA's højspændingsledninger.

3: At den i forslaget fra NESA angivne termin, hvor de omhandlede forbrugere ophører med at betale fast afgift til SHHE, ændres til udløbet af samtlige lån, som selskabet har løbende i dag.

Der har tilsyneladende været godt skred i forhandlingerne, for allerede den 19. november kunne der på et bestyrelsesmøde indgås en aftale om fastlæggelse af forsyningsområder mellem SHHE og NESA.

På den ordinære generalforsamling i marts 1947 trådte formanden K. Kristiansen, Bakkebjerg tilbage efter 25 års virke. Det samme gjorde kassereren L. P. Larsen, Holløselund, der også havde været med fra starten. De blev begge udnævnt til æresmedlemmer af SHHE. På det konstituerende bestyrelsesmøde 7. april 1947 blev sognerådsformand Frederik Jørgensen, Ramløse-Annisse Kommune, udpeget til ny formand uden afstemning

I efteråret 1947 opstod blandt andelshaverne et ønske om at indgå en aftale med NESA om levering af strøm direkte til forbrugerne. Det bestående anlæg var nedslidt på grund af manglende vedligeholdelse i besættelsesårene. Samtidig var kapaciteten for lille, så der måtte imødeses investeringer til vedligeholdelse og udvidelser i en størrelsesorden på 1 - 1,5 millioner kr.

Tilgangen af nye forbrugere var lukket ned på grund af materiale-mangel. Kun hvis man lå tæt på det bestående net, kunne det lade sig gøre at blive tilslut-

tet. Det betød, at der trods alt kom 61 nye andelshavere.

Den 15. november 1947 holdt SHHE forretningsudvalgsmøde. Man drøftede en henvendelse fra NESAs, der oplyste, at en beregning viste, at der ville ske en fordobling af belastningen på nettet i løbet af 8 år. Det ville derfor være nødvendigt med en ny 50 kV transformatorstation i nærheden af Græsted. NESAs ville opføre den, men SHHE skulle betale en halv million kroner. Derudover ville det være nødvendigt med omkring 10 nye transformatorstationer fordelt over hele forsyningsområdet. NESAs foreslog en nærmere forhandling.

Den 19. november 1947 afholdt SHHE's forretningsudvalg et orienterende møde med afdelingsingeniør Frank og overingeniør Olsen fra NESAs. De gav et overslag over hvilke omkostninger, der ville være for SHHE ved at fortsætte som hidtil og oplyste, hvilke muligheder der ville være, hvis NESAs overtog driften.

SHHE afholdt bestyrelsesmøde den 26. november, hvor forretningsudvalget redegjorde for, hvad NESAs var fremkommet med på møderne den 15. og 19. november. Da det drejede sig om vidtgående beslutninger, der vedrørte alle andelshavere, vedtog bestyrelsen med en enkelt stemme imod, igen at rette henvendelse til NESAs for at få en mere specificeret redegørelse for betingelser og vilkår ved en mulig overgang til NESAs. Man enedes om at anmode civilingeniør Stenild Hjort om at bistå forretningsudvalget som sagkyndig ekspert.

På et bestyrelsesmøde i SHHE den 19. december 1947 forelagde ingeniør Stenild Hjort resultatet af de undersøgelser, han havde foretaget af NESAs prispolitik. Han mente, at selskabets strømpriser var for høje sammenlignet med andre selskabers indkøbspriser hos NESAs.

På bestyrelsesmødet den 11. februar 1948 ønskede 8 transformatorformænd en redegørelse for, hvad det ville betyde for forbrugerne at blive forsynet direkte fra NESAs. Det var således røbet i pressen, at SHHE's bestyrelse forhandlede med NESAs om en overtagelse. Bestyrelsen lovede at rette henvendelse til NESAs og ville orientere transformatorforeningerne, når der forelå et tilbud fra NESAs.

Den 22. marts 1948 blev indkaldt til bestyrelsesmøde. Med hjælp fra rådgivende ingeniør Stenild Hjort og ingeniør Brockdorff-Pedersen behandlede man et fremsendt tilbud fra NESAs om overtagelse af den direkte forsyning til forbrugerne i SHHE's område på følgende vilkår:

"1. Til NESAs overlades det eksisterende anlæg frit og ubehæftet. Disse anlæg omfatter 10 kV luft- og kabellinjer med afbrydere, transformatorstationer med alt udstyr eksklusive transformatorer samt lavspændingsfordelingsledninger regnet til husmur hos de enkelte forbrugere.

2. For de hos forbrugerne anbragte elmålere og de i stationerne opstillede transformatorer betaler NESAs 150.000 kr.

3. NESA afkøber lagerbeholdningen til dagspriser, ligesom NESA køber selskabets faste ejendom, vogne og forskelligt inventar til priser, som fastsættes ved nærmere forhandling.

4. NESA overtager de forpligtigelser, som dags dato påhviler SHHE vedr. funktionærer.

5. Til de på dags dato tilsluttede almindelige elektricitetsforbrugere vil NESA levere strømmen efter pris som gældende i prisblad 9. Disse priser er for tiden: Lys 40 øre - Kraft 16 øre. Målerleje: Lys 4,00 kr. Kraft 6,00 kr. Der afkræves ingen faste afgifter.”

Til slut oplyste NESA i skrivelsen, at man efter overtagelsen agtede at opføre ca. 15 nye transformatorstationer til forbedring af spændingsforholdene i SHHE's område.

På mødet tilkendegav 3 bestyrelsesmedlemmer, at de var for NESA's forslag, 6 var imod.

Siden maj 1947 havde der været fuldstændigt lukket af for tilgang af sommerhusejere på grund af overbelastning af nettet. Bestemmelserne blev lempet på et bestyrelsesmøde den 2. april 1948, således at ejendomme i nærheden af nettet kunne tilsluttes, dog kun for lys, men det dæmpede ikke for utilfredsheden blandt sommerhusejerne ved kysten.

Den 10. april 1948 blev der på Centalkroen i Helsingør afholdt et møde for SHHE's transformatorformænd. I mødet deltog også repræsentanter for grundejerforeningerne langs kysten og formanden for Frederiksværk Elforsyningsselskab. Formålet med mødet

var at give en redegørelse for de undersøgelser, ingeniør Hjort havde foretaget vedrørende selskabets fremtid. Efter Hjorts fremlæggelse var der indlæg for og imod overgang til NESA. Et flertal i SHHE's bestyrelse advarede kraftigt mod NESA's overtagelse. Selskabets næstformand, Laur. Christensen, Vejbygården og selskabets driftsleder Carl M. Christensen anbefalede derimod, at man tilsluttede sig ingeniør Hjorts indstilling, det vil sige overgang til NESA, da de mente, at man burde følge sagkundskabens råd. Formanden for Frederiksværk Elektricitetsforsyning anbefalede stærkt, at man forblev som en selvstændig forening.

Resultatet af mødet blev, at bestyrelsen sammen med ingeniør Hjort skulle få afklaret nogle spørgsmål med NESA, herunder at få nedsat indkøbsprisen for el fra 3,5 øre til 2,5 øre pr. kWh.

Den 4. juni 1948 blev der afholdt bestyrelsesmøde i SHHE med efterfølgende møde på Helsingør Kro, hvor bestyrelsen redegjorde for de endelige tilbud fra NESA. Til mødet var indbudt:

- Transformatorbestyrelserne
- Borgmester Willumsen, Roskilde som repræsentant for en sammenlutning af provinsværker, der aftog el fra NESA
- Ingeniør Stenild Hjort
- Repræsentanter for Kystens Grundejerforeninger
- Overingeniør Th. Franck fra NESA

Ingeniør Stenild Hjort, rådgiver for SHHE, anbefalede igen at antage det foreliggende tilbud fra NESAs om overtagelse af selskabets anlæg og detailforsyning af de enkelte forbrugere.

Nu var det et spørgsmål, hvad forbrugerne sagde til planen om at overgå til NESAs.

Den 12. juni 1948 afholdt SHHE bestyrelsesmøde på Græsted Kro. Her var der enighed om at udsende en teknisk redegørelse udarbejdet af ingeniør Hjort sammen med en stemmeseddel til forbrugerne, hvor de kunne stemme for overgang til NESAs eller bevarelse af SHHE. Sidste frist for at deltage i afstemningen blev sat til 30. juni 1948.

Det er værd at bemærke, at på dette tidspunkt var el fra SHHE ca. 20 til 30 % dyrere end prisen hos NESAs.

Den 2. juli samledes en del af bestyrelsen og forretningsudvalget for at optælle de indkomne stemmer. Af de 2749 forbrugere deltog 1706 i afstemningen, hvoraf 1447 sagde ja til at overgå til NESAs. Der var således et stort flertal blandt dem, der stemte for at nedlægge SHHE.

Den 10. juli blev indkaldt til ordinær generalforsamling. Da det var selskabets fremtid, der var til behandling, kom der som ventet mange indlæg for og imod en overgang til direkte levering fra NESAs. Resultatet af afstemningen blev:

- 266 for overgang til NESAs
- 82 for bevarelse af SHHE
- 1 blank

Selskabets love krævede mindst 2/3

eller 66,67 % af de afgivne stemmer for at nedlægge SHHE og overgå til NESAs. Denne betingelse var opfyldt, men beslutningen kunne først føres ud i livet efter en ny afstemning på en ekstraordinær generalforsamling. Denne fandt sted 31. juli, hvor 275 stemte for og 68 imod. SHHE var dermed nedlagt og den fremtidige elforsyning i det gamle dækningsområde lagt i hænderne på NESAs.

På den ordinære generalforsamling den 10. juli 1948 blev det meddelt, at en af de største forkæmpere og den mangeårige formand for SHHE, tidligere sognerådsformand Kristian Kristiansen fra Bakkebjerg, var blevet indlagt på Sygehus. Knap en måned efter den endelige beslutning om at nedlægge SHHE på den ekstraordinære generalforsamling den 31. juli døde Kristian Kristiansen den 29. august i en alder af 75 år. Opretelsen af SHHE var hans livsværk, så der er ikke noget at sige til, at nedlæggelsen tog hårdt på ham.

Ved beslutningen om at nedlægge SHHE d. 31. juli 1948 trådte selskabet i frivillig likvidation, og der blev nedsat et likvidationsudvalg, som skulle gøre boet efter selskabet op. Ved en generalforsamling d. 4. marts 1950 blev regnskabet for likvidationsboet fremlagt. Det viste et overskud på 269.362,31 kr., der blev uddelt til andelshaverne. Udlodningen blev på 5,2 % af de indbetalinger for forbrug og afgifter, som var indbetalt i tiden 1. november 1930 til 30. september 1948.

NESAs overtog således pr. 1. oktober 1948 SHHE og oprettede fra samme dag en ledningsafdeling og et afdelingskontor i den gamle administrationsbygning

på Frederiksborgvej i Helsinge, som selskabet overtog fra SHHE.

SHHE's personale såvel ledelse som administrative og praktiske ledningsarbejdere fulgte med over i NESA.

NESA gik straks i gang med at forstærke forsyningsnettet. Den 14. juni 1949 skrev selskabet til SHHE's likviditetsudvalg med information om, at man i Ramløse havde flyttet den eksisterende transformatorstation til en placering ved Ramløse Savværk, at man i Tisvilde havde opført 4 nye transformatorstationer og samme sted nedlagt 2 af ældre dato.

De nye transformatorstationer var forbundet med jordkabler. Der var også fremført en ny 10.000 volt højspændingsforbindelse fra Tisvilde til Holløselund og videre derfra til Salgårdshøj. - Elforsyningen til Tisvildeområdet kom fremover fra NESA's nye hovedtransformatorstation ved Det Danske Stålværk i Frederiksværk.

Elektricitetsforbruget i Holbo Herred steg yderligere i de følgende år og gav anledning til en ny udvidelse af forsyningsnettet. Dette medførte ansættelse af mere driftspersonale i NESA's tredje ledningsafdeling i Helsinge.

Personaleforøgelsen og de flere køretøjer ved NESA's afdeling i Helsinge skabte behov for enten at udvide bygningskomplekset eller at flytte tredje ledningsafdeling til selskabets hovedsæde i Gentofte.

Det sidste blev valgt, og da NESA i forbindelse med overtagelsen af SHHE havde lovet, at der skulle være et kundekontaktsted i Helsinge, indgik NESA aftale med elinstallatør Christian Dide-

richsen om, at dennes forretning på Frederiksborgvej med adressen Østergade 2 skulle stå for selskabets lokale kundekontakt. Diderichsens forretning blev bygget om med reoler af egetræ. I forretningens baglokale indrettedes et kontor adskilt fra forretningslokalet med en glasvæg, og facaden blev forsynet med NESA-logo.

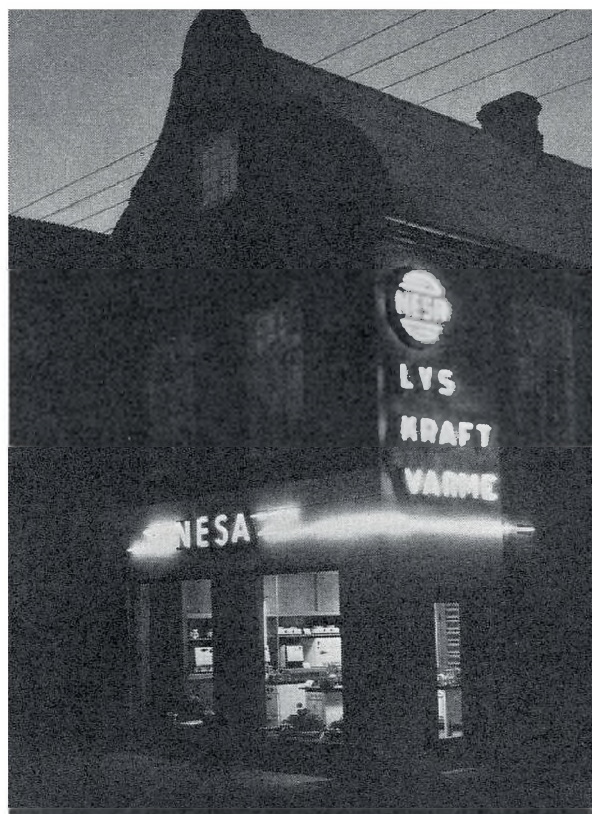
Med NESA's flytning af sin tredje ledningsafdeling fra Helsinge til Gentofte i 1950, var det nu elinstallatør Christian Diderichsen, der var selskabets kundekontakt i forhold til elregninger, ligesom hans udstilling og salg af hårde hvidevarer skulle få elektricitetsforbruget til at stige. I denne forbindelse udskilte elinstallatør Christian Diderichsen sin elinstallationsvirksomhed og solgte den til to af sine daværende medarbejdere, elektrikerne Georg Mayntz Petersen og Aage Nielsen.

Elinstallatør Harry Christensen, der havde forretning, værksted og bopæl i ejendommen Frederiksborgvej 10 og som fra 1. oktober 1948 var blevet engageret af NESA som tilsynsførende i en del af SHHE's daværende forsyningsområde, fortsatte i denne funktion.

Helsinge-Valby Kommune købte i 1952 NESA's administrationsbygning på Frederiksborgvej 20 og lod ejendommen indrette til kommunekontor. Boligen på 1. sal, der havde været anvendt af NESA's afdelingsleder, blev fremover bolig for kommunesekretæren. Sognerådet lod en del af grunden udmatrikulere og frasolgte et areal til arkitekt Robert Svendsen, der i 1954 opførte egen bolig på stedet

NESA's butik indrettet i elinstallatør Christian Diderichsens forretning på Frederiksborgvej i Helsingør år 1950. Foto: Det Kgl. Bibliotek

Elinstallatør Christian Diderichsens forretning på Frederiksborgvej blev i 1950 og i samarbejde med NESA indrettet som en NESA-butik. Foto: NESA's personaleblad i 1950.

Elinstallatør Christian Diderichsens forretning på Frederiksborgvej indrettet som NESA-butik og på facaden forsynet med NESA's navn. Foto: NESA's personaleblad i 1950

NESA FREM MOD VOR EGEN TID

Af Poul Erik Lehmann Thomsen

I perioden 1945-1975 steg elforbruget kraftigt. El var et billigt, dagligt forbrugsgode og i 1960'erne blev mere end 65 procent af alle nye parcelhuse i NESA's område opført med elvarme. På bare 7 år blev elforbruget fordoblet. NESA var toneangivende på en række tekniske områder:

1. Selskabet udlagde det første 132 kV søkabel til Sverige i 1951
2. Kraftværkskapaciteten blev udbygget. På Kyndbyværket blev tre 60 MW dampturbineanlæg etableret i årene 1952-55
3. Asnæsværkets Blok 1 på 125 MW blev sat i drift i 1959
4. Distributionsnettet blev udvidet

I 1974 blev NESA børsnoteret og blev til NESA A/S. Året efter leverede NESA knapt 3,5 mia. kWh.

I de følgende år indrettede NESA sine aktiviteter mod de nye muligheder og vilkår på markedet. Man arbejdede på en bæredygtig udvikling med ny organisationsstruktur og nye kompetencer, bl.a. inden for elsalg, elhandel, marketing og kundeservice. Samtidig blev implementeret avancerede IT-systemer, der blev fuldt integreret og omfattede kundehåndtering, salg, marketing, service, et geografisk informationssystem, projekteringsværktøj og effektiv virksomhedsstyring. Endvidere blev eltransmissions- og distributionssystemerne moderniseret.

Efter åbningen mod markedet blev tilgangen af kunder øget, og elsalget voksede. Kunder i hele Danmark købte el samt rådgivning om el- og energibesparelser hos NESA.

De fleste aktiviteter blev i august 2002 samlet i Nesa-huset på NESA Allé ved Lyngbyvej i Gentofte.

NESA'S ORDNINGER MED TILSYNSFØRENDE OG SENERE DISTRIKTSVAGTER

Af Poul Erik Lehmann Thomsen

Elektricitetsselskabet NESAs var som nævnt hjemmehørende i Gentofte, hvorfra det betjente forsyningsområderne i Nordsjælland. På grund af den geografiske afstand indgik NESAs aftaler med lokale autoriserede elinstallatører, der områdevis fik tilsyn med selskabets transformatorstationer og lavspændingsforsyningsanlæg. Opgaverne bestod i opretholdelse af en døgnvagt, hvortil kunderne kunne ringe ved elforsyningsproblemer. De tilsynsførende elinstallatører skulle også foretage udbedring af skader på lavspændingsforsyningsanlæggene, udskifte stikledningssikringer, afholde årlige eftersyn på højspændingsluftledningsanlæg, foretage kobling på højspændingsanlæggene samt i et vist omfang sørge for vedligeholdelse af vejbelysningsanlæg.

I Holbo Herred har der således været lokale elinstallatører, som varetog opgaven som tilsynsførende for NESAs i de forsyningsområder, der lå udenfor SHHE's dækningsområde. Dette gjaldt bl.a. for Gilleleje og Munkerup, hvor elinstallatør Otte Norlin i Gilleleje pr. 1. januar 1928 fik denne opgave tildelt af NESAs.

I 1927 engagerede NESAs elinstallatør Holger Andersen, Græsted, som lokal tilsynsførende for selskabets forsyningsnet. Det skete i forbindelse med NESAs overtagelse af elektricitetsforsyningsnettet i Græsted by fra Græsted Elværk.

I 1931 anmodede NESAs om tilladelse til, at Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsynings kabelmester kunne forestå sikringsudskiftning i NESAs transformatorstationer i Kagerup, Nellerød og Mårum. Dette skete for at undgå, at NESAs skulle sende personale fra deres hovedsæde i Gentofte, hvilket var en tidsmæssig udfordring for elektricitetsbrugerne ude i lokalområderne. Bestyrelsen for Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning gav derfor tilladelse til, at selskabets kabelmester i det ønskede område kunne varetage disse opgaver i NESAs transformatorstationer.

Da NESAs i 1939 overtog Esrum Elværk, blev elinstallatør Hans Peter Hansen, Esrum, engageret af NESAs som tilsynsførende for forsyningsanlæggene i byen.

I forbindelse med NESAs overtagelse af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsselskab pr. 1.

oktober 1948 blev udnævnt følgende lokale elinstallatører som tilsynsførende for NESAs:

I skrivelse af 25. september 1950 fra NESAs til de tilsynsførende elinstallatører meddeles det, at de fremover benævnes som distriktsvagter. De anmodes samtidigt om, at denne nye benævnelse tilrettes i forretningspapirer med videre. Skrivelsen omfatter blandt andet forhold om ulykkesforsikring og distriktsvagtens arbejde:

Installatør	Transformatordistrikt
Harry Christensen, telefon Helsinge 231	Alsønderup, Ammendrup, Annisse, Annisse Overdrev, Bendstrup, Høbjerg, Lavø, Nejede, Nejlunge, Petershvile Teglværk, Ramløse, Skærød og Taagerup.
Kaj Lindehøj, telefon Askemose 126	Salgaardshøj, Tibirke, Tibirke Mose, Tisvilde, Tisvildeleje, Unnerup, Valby, Vejby og Ørby.
Holger Andersen, telefon Græsted 141	Alme, Bakkebjerg, Dønnevælde, Dønnevælde Teglværk, Højelt, Lopholm, Pårup, Rågeleje, Udsholt og Udsholt Strand.
Otto Norlin, telefon Gilleleje 51	Smidstrup, Smidstrup Strand og Strand Esbønderup.

Ulykkesforsikring

Distriktsvagter, der er selvstændige erhvervsdrivende i elbranchen, og deres montører er ikke ulykkesforsikret hos NESAs for det arbejde, som de udfører for selskabet.

De øvrige distriktsvagter er ulykkesforsikret gennem NESAs.

Distriktsvagternes arbejde

På given foranledning indskræpes, at kun de personer, der er instrueret af NESAs og har fået udleveret nøgle til transformatorstationerne, må udføre det arbejde, der er tillagt distriktsvagterne. Der må således ikke benyttes lærlinge til disse opgaver.

Elinstallatørvirksomheder som NESAs igennem årene har engageret som distriktsvagter

Start	Navn	By	Transformatorområder	Ophørt
1927	Holger Andersen	Græsted	I forbindelse med NESAs overtagelse af elektricitetsforsyningen i Græsted by	1/6-1965
1/1-28	Otto Norlin	Gilleleje	Gilleleje, Munkerup og Søborg, men ved SHHE.s ophør 1/10-48 tillægges tillige Smidstrup, Smidstrup Strand og Strand-Esbønderup	1974
1939	Hans Peter Hansen	Esrum	NESA overtog jævnstrømsforsyningsanlægget på Esrum Møllegård. Anlægget omlagt til vekselstrøm.	15/2-1965
1/10-48	Kaj Lindehøj	Vejby	Salgårdshøj, Tibirke, Tibirke Mose, Tisvilde, Tisvildeleje Unnerup, Valby, Vejby og Ørby. I 1973 tillægges efter Evald Petersens ophør i Græsted Bakkebjerg, Alme, Højelt, Lopholm, Rågeleje, Pårup, Udsholt og Udsholt Strand.	1973
1/10-48	Harry Christensen	Helsingør	Alsønderup, Ammendrup, Annisse, Annisse Overdrev, Bendstrup, Højbjerg, Lavø, Nejede, Nejlinge, Peterhvile Teglværk, Ramløse, Skærød og Tågerup.	31/12-1959
1/10-48	Holger Andersen	Græsted	Allerede i 1927 Græsted by, men i forbindelse med NESAs overtagelse af SHHE tillige Alme, Bakkebjerg, Dønnevælde, Dønnevælde Teglværk, Højelt, Topholm, Pårup, Rågeleje, Udsholt og Udsholt Strand.	1/6-65
1/1-61	Bent Storgaard	Helsingør	Overtager Harry Christensens virksomhed, hvor distriktsvagtordningen fortsætter. Alsønderup, Ammendrup, Annisse, Annisse Overdrev, Bendstrup, Højbjerg, Lavø, Nejede, Nejlinge, Petershvile Teglværk, Ramløse, Skærød og Tågerup. I 1973 tillægges efter Evald Petersens ophør i Græsted områderne Mårup og Kagerup.	1998
1/6-65	Evald Petersen	Græsted	Overtager distriktsvagtområdet efter Holger Andersens ophør samme år.	1973
15/2-65	Erik Christensen	Esrum	Var ansat som elektriker hos HP Hansen i Esrum, og da denne lukkede i 1965, flyttede han til elinstallatør Karl Hansen i Hornbæk. Elinstallatør Arnt Jensen, Hornbæk, var distriktsvagt i Hornbækområdet, men uagtet dette havde Karl Hansen aftale med NESAs om, at Erik Christensen skulle varetage distriktsvagten i Esrum og omegn. Erik Christensen blev i 1970 ansat hos Per Olsen, Esrum, der overtog distriktsvagt opgaven pr. 1/10-1971.	1/10-71
1/10-71	Per Olsen	Esrum	Esrum og omegn – overtages i 1993 af Søren Gundorf ved dennes opkøb af Per Olsens virksomhed	1993

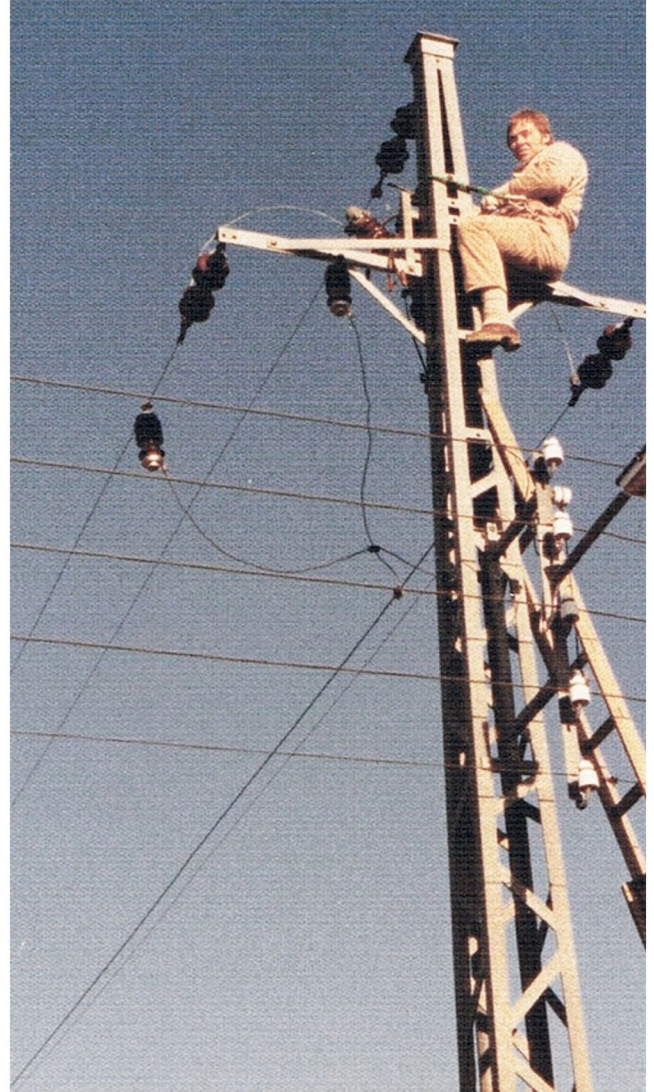
	Evald Petersen, Græsted, ophørte som distriktsvagt, hvorefter hans oprindelige område blev delt på nabo-distriktsvagterne, henholdsvis Per Olsen i Esrum, Bent Storgård i Helsingø og Kaj Lindehøj i Vejby			
1973	Jørgen Lindehøj	Vejby	Tisvilde, Tisvildeleje Unnerup, Valby, Vejby, Ørby, Bakkebjerg, Alme, Højelt, Lopholm, Rågeleje, Pårup, Udsholt og Udsholt Strand.	30/6-2000
1974	Mogens Norlin	Gilleleje	Smidstrup, Gilleleje, Munkeup, Firhøj, Dragstrup og Søborg - overdragelse efter faderens ophør (Otto Norlin)	1/10-1988
1993	Søren Gundorph	Esrum	Esrum- og Græsted-området – overtoges i 1993 af Søren Gundorf ved dennes opkøb af Per Olsens virksomhed.	30/6-2000
1998	El Kontakten (efter Bent Storgaard)	Helsingø	Alsønderup, Ammendrup, Annisse, Annisse Overdrev, Bendstrup, Højbjerg, Lavø, Nejde, Nejlunge, Petershvile Teglværk, Ramløse, Skærød, Tågerup, Mårup og Kagerup.	30/6-2000

Hvad angår Nødebo Sogn, så hørte dette til daværende Esbønderup-Nødebo Kommune. Esbønderup som den nordlige halvdel fik oprindeligt fra 1914 sin strømforsyning fra Esrum Elværk, medens den sydlige halvdel af kommunen - således Nødebo Sogn - fik strømforsyning fra NESAs i forbindelse med selskabets udvidelse af forsyningsområderne fra vest mod øst. NESAs distriktsvagt-ordning var dækket ind med en elinstallatør fra Fredensborg.

I 1988 ændrede NESAs den oprindelige distriktsvagt-aftale således, at NESAs eget vagtpersonale selv forestod en døgnbemandet telefonbetjening ved indmeldelse af fejl i elektricitetsforsyningen i lokalområderne. I aftalen blev de daværende distriktsvagter tilbudt en ordning, hvor de uden egentlig vagthonorering kunne virke som entreprenører på udkald fra NESAs, hvor de på timeafregning skulle forestå reparationsopgaverne på elektricitetsforsyningsnettet. Samtidigt indførtes en ordning, hvor de øvrige under NESAs autoriserede elinstallatører med selskabet som betaler selv kunne udskifte mastesikringer hos elforbrugerne.

NESAs bragte alle distriktsvagt-aftaler til ophør pr. 1. juli 2000, hvormed en mangeårig løsning med lokale elinstallatører som reparatører af NESAs forsyningsanlæg var slut.

En epoke, hvor lokale NESAs-distriktsvagter og deres ansatte elektrikere gennem årene havde tilbragt deres fritid i nærheden af telefonen på vagt klar til udrykning, når strømforsyningen svigtede, var forbi. De havde haft et tungt ansvar, når orkaner, tordenstorme og snestorme lagde store byrder på dem. I døgn drift uanset vejrforhold måtte de begive sig ud for at reparere forsyningsanlæg, der var faldet til jorden. Det skete ofte under stort tidspres i en tid, hvor landbruget havde gjort sig afhængig af elektricitet til malkning og pumpning af vand fra brønde til dyrene på stald. Her til kom situationer med færdselsuheld i forbindelse med bilers påkørsel af elmaster, hvor stor kreativitet udfoldedes i bestræbelserne på at få genetableret strømforsyningen hurtigst muligt.

Fejlfinding på 10.000 volt højspændingslinje i Blistrup ca. år 1974. I masten ses Poul Erik Thomsen fra NESA-distriktsvagt Lindehøj, Vejby. Foto: Privat udlån.

Det årlige NESA-kursus hos distriktsvagt Lindehøj, Vejby, ca. år 1973. Fra venstre elinstallatør Kaj Lindehøj, NESA-instruktør Børge Poulsen, elektriker Jørn Jensen, elektriker Poul Erik Thomsen, elektriker Tage Christensen og overmontør Kaj Bager. Foto: Privat udlån.

NESA distriktsvagter til møde på Gerlev Kro år 1987. Nr. 2 fra venstre er Jens K. Jensen, Farum, Nr. 3 Per Olsen, Esrum, nr. 5 Torkild Baltzer, Lyngby, nr. er Bent Storgård, Helsingør og nr. 6 Jørgen Lindenhøj, Vejby. Foto: Privat udlån.

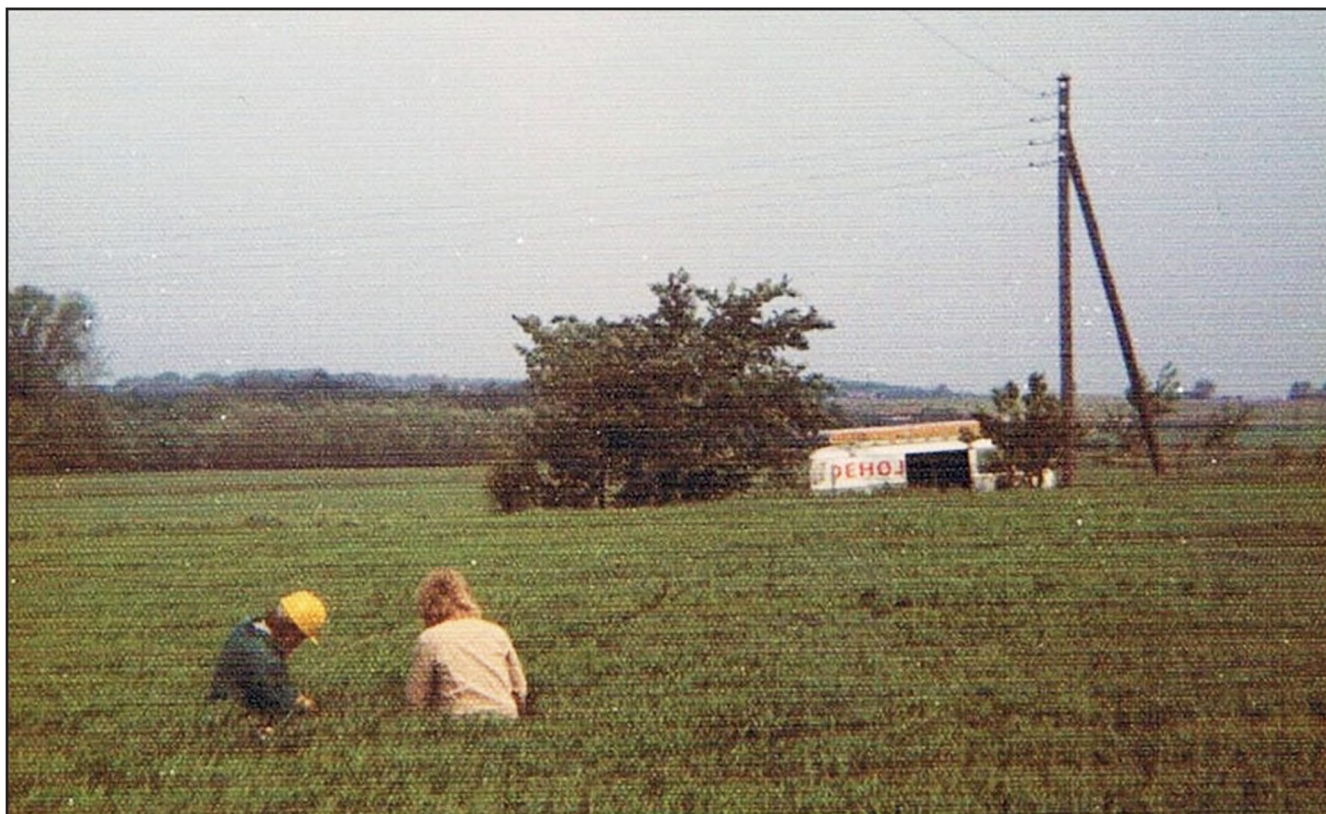
*NESA distriktsvagt Lindehøj, Vejby, har sit personale på højspændingskursus i transformatorårn ca. år 1975. Fra venstre elektriker Henning Rogren, NESA-instruktør Børge Poulsen, elinstallatør Kaj Lindehøj, overmontør Kaj Bager og elektriker Tage Christensen.
Foto: Privat udlån.*

*NESA-instruktør Børge Poulsen instruerer elektriker Henning Madsen i montering af en luft-stikledning. Ca. år 1985 på værkstedet hos NESA distriktsvagt Lindehøj, Vejby.
Foto: Privat udlån.*

Luftledningsarbejde i Vejby år 1985. Nr. 1 fra venstre er Gorm Christensen fra NESAs, nr. 2 er overmontør Kaj Bager. Foto: Privat udlån.

Reparation af nedfaldne luftledninger i Unnerup i Nordsjælland ca. år 1973. Fra venstre elektriker Tage Christensen og til højre elektrikerlærling Peter Sørensen, begge fra NESA distriktsvagt Lindehøj, Vejby.

Foto: Privat udlån.

NESA distriktsvagt Jørgen Lindehøj under udskiftning af sikring i elmast år 1988. Foto: Privat udlån.

SALGET AF NESA

Af Poul Erik Lehmann Thomsen

Den 24. juni 2003 offentliggjorde Gentofte Kommune og Københavns Amt, at de ville igangsætte en proces, der skulle afdække mulighederne for et salg af deres aktier i NESA. Inden denne proces var gennemført, fremsatte DONG den 5. september 2003 et købstilbud på samtlige aktier i NESA. Tilbuddet blev afvist den 5. oktober 2003, hvor Elsam indgik aftale med Gentofte Kommune

og Københavns Amt om at erhverve parternes aktier i NESA til en pris, der svarede til 10,5 mia. kr. for hele NESA. Aftalen blev betinget af blandt andet godkendelse fra konkurrencemyndighederne og vedtagelse på en ekstraordinær generalforsamling i Elsam. Elsams køb af aktiemajoriteten i NESA blev endeligt bekræftet på generalforsamlingen den 25. marts 2004.

AFSLUTNING

Elektriciteten betød en verden til forskel. Udbredelsen af den elektriske strøm skabte en ny hverdag, der havde sin forudsætning i de banebrydende opfindelser, der fandt sted indenfor El-området i løbet af 1800-tallet. "Det hvide Lys" blev et af symbolerne på teknikkens og maskinernes muligheder i en tidsalder, hvor troen på fremtiden var stærk under gode økonomiske vilkår.

Begejstringen kom til at præge initiativrige kredse i landets bysamfund ikke mindst i stationsbyerne. Det skyldtes, at handlende, håndværkere og folk med højere uddannelse så mulighederne i de hastigt voksende bysamfund i landområder med et stort opland. Men de gamle modsætninger mellem land og by var stadig mærkbare. Det var ikke længere en given sag, at byboerne kunne præge udviklingen på landet. I anden halvdel af 1800-tallet udviklede bønderne en selvbevidsthed, der lå i forlængelse af bedre uddannelse, teknisk udvikling indenfor landbruget og omstrukturering af produktionsformen med andelstanken som grundlag. Her tog alle ansvar, men samtidig udvikledes en høj grad af solidaritet i de andelsforeninger, der så dagens lys.

Elektriciteten kom tidligt til Holbo Herred. Allerede i 1904 blev et jævnstrømsværk sat i drift i Helsingø. Det skete kun 13 år efter det første danske elværk åbnede i Køge og to år efter de første skridt blev taget til det selskab, der senere voksede sig stort under navnet NESÅ. Det var ejeren af Helsingø

Kro Søren Michelsen, der tog initiativet og kontaktede en del af byens borgere, hvor dyrlæge Jens Gram påtog sig en stor del af arbejdet med at føre planen om et elektricitetsværk i byen ud i livet. Det tidlige tidspunkt for værkets åbning i 1904 sættes i relief af, at Hillerød først fik sit elværk i 1909.

Men Græsted ville ikke stå tilbage for Helsingø. I 1905 arbejdede Græsted Borgerforening med planer om etablering af et elektricitetsværk i byen. Det var manufakturhandler Lars Sørensen, der fremlagde idé og forslag til projektet. I 1907 kunne et jævnstrømsværk sættes i drift.

På Esrum Møllegård havde man siden 1869 udnyttet vandet fra åen ved anvendelse af en turbine, der drev kværnene på møllen. Vandkraften gav imidlertid mulighed for at indrette et elektricitetsværk, der også kunne forsyne den nærmeste omegn med strøm. Dette førte til, at ejeren Carl Johan Madelung i 1913 tog skridt til indretningen af et jævnstrømsværk baseret på vandkraft.

Det var borgerne i de to store stationsbyer Helsingø og Græsted og ejeren af Esrum vandmølle, der hidtil havde stået for etableringen af elektricitetsværker, som kunne levere strøm indenfor et begrænset område. Men nu ville landboerne også være med. I april 1918 fik Helsingø Elektricitetsværk en henvendelse fra oplandet med sognerådsformand K. Kristiansen fra Bakkebjerg i spidsen om levering af strøm til landbefolkning-

gen. Opgaven var for stor for Helsinge Elektricitetsværk, der måtte sige nej til henvendelsen, da det krævede en ombygning af værket til vekselstrøm, hvis der skulle leveres over store afstande. Hertil kom en kraftig udbygning af ledningsnettet.

Med afvisningen fra Helsinge stod det klart, at man måtte klare sig selv. Det blev anledningen til dannelsen af Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning (SHHE). Møder blandt sognerådsformændene i området førte i oktober 1918 til valg af en anlægsbestyrelse, der skulle arbejde videre med sagen. Det kom imidlertid aldrig på tale selv at opføre et elektricitetsværk i lokalområdet.

Anlægsbestyrelsen indledte forhandlinger med NESAs om levering af strøm, men samtidig henvendte man sig igen til Helsinge Elektricitetsværk om et samarbejde, der ville betyde, at Helsinge kunne få leveret vekselstrøm gennem de aftaler, SHHE var ved at indgå med NESAs. Helsinges borgere viste imidlertid ikke interesse for at samarbejde med byens opland. Tilsyneladende var man sig selv nok.

I Gilleleje oprettede borgerforeningen i februar 1918 et elektricitetsudvalg, der skulle overveje, hvordan man kunne få elektrisk strøm. Konklusionen blev, at det ikke kunne betale sig selv at opføre et elektricitetsværk. Den bedste løsning var at indlede et samarbejde med NESAs om levering af vekselstrøm. Selskabet var villig til at medvirke, men manglen på råmaterialer under 1. verdenskrig kom i første omgang i vejen. Det blev først i december 1920, at det hvide lys

kunne tændes i Gilleleje. Leveringen af strømmen fra NESAs skete indenfor rammerne af Gilleleje Andels-Elektricitetsforsyning.

SHHE's anlægsbestyrelse arbejdede videre med planen om samarbejde med NESAs om levering af vekselstrøm. Det mundede ud i dannelsen af SHHE den 22. marts 1922.

Den 17. juli 1922 tilbød SHHE Helsinge Elektricitetsværk at aftage strøm fra NESAs forsyningsanlæg i Helsinge til samme pris, som SHHE betalte for strømmen. Man tilbød samtidig at overtage Helsinge Elektricitetsværk og forsyningsanlæg for 8.000 kr. Der kom aldrig noget svar fra elværket, men der er ingen tvivl om, at man i Helsinge sikkert har opfattet henvendelsen fra SHHE som en uartighed.

Det var en klar fordel for SHHE, at man ikke ofrede ressourcer på at bygge eget elværk et sted i dækningsområdet, men at man fra starten fik en aftale med NESAs om levering af vekselstrøm. I stedet blev kræfterne sat ind på at opbygge et forsyningsnet, der blev forankret i transformatorstationerne og de transformatorforeninger på andelsbasis, der fordelte ansvar og engagement blandt beboerne i dækningsområdet. Det lykkedes at opretholde denne struktur i over 25 år, men udviklingen stillede nye krav ikke mindst på grund af de mange nye sommerhuse langs nordkysten. SHHE havde ikke kræfterne til en udbygning af ledningsnettet, og da NESAs sad på leveringen af strømmen, var det ikke muligt for SHHE at fortsætte. Det var åbenlyst for langt de fleste, at forbrugernes interesser bedst blev vareta-

get, ved at NESAs overtog selskabet, som det skete i 1948. Man må udtrykke sin beundring for, at SHHE i over 25 år formåede at organisere og drive et lokalt elselskab i Strø og Holbo herreder.

De lokale initiativer på el-området i Helsingø, Græsted, Esrum og Gilleleje giver også anledning til respekt for en stor indsats, hvor borgerne tog indførelsen af elektriciteten i egne hænder. Her spillede de lokale borgerforeninger i nogle tilfælde en stor rolle. Det skete i en tid, hvor sognekommunerne endnu ikke var så udbyggede, at man kunne engagere sig i planlægning og organisering af sådanne projekter.

NESA tænkte stort og ekspanderede på bekostning af de elværker og sammenlutninger på elektricitetsområdet, der fandtes i lokalområderne.

De voksende bysamfund i Helsingø og Græsted var medvirkende til, at man lokalt ikke så sig i stand til at fortsætte. Græsted Elektricitetsværk solgte til NESAs i 1927, mens det i Helsingø først skete i 1947. Ved overtagelsen af SHHE i 1948 sad NESAs på elforsyningen i hele området. Stordrift var den nye tids nøgleord.

EL-LEKSIKON MED LOKALT PERSPEKTIV

År	Emne
1820	H.C. Ørsted havde stor medindflydelse på opfindelsen af elektromagnetismen, der havde stor betydning for udvikling, udbredelse og anvendelse af den elektriske strøm.
1867	I Tyskland udvikles den første brugbare dynamo på baggrund af H.C. Ørsteds viden.
1885	Vekselstrømstransformatoren opfindes af William Stanley.
1891	Det første danske elværk åbner i Køge. Senere samme år fik Odense også et elværk.
1892	Det første elværk i København åbner i Gothersgade. Den første elektriske gadebelysning tændes på Kongens Nytorv.
1898	Helsing Lygteforening etableres og stod i begrænset omfang for opsætningen af petroleumsgadelamper langs vejene i Helsing by.
1902	"Tuborg Klampenborg Elektriske Sporvej" stiftes som et datterselskab til "De Københavnske Sporveje". Formålet var at drive en elektrisk sporvej ad Strandvejen fra Hellerup til Klampenborg.
1903	Tuborg Klampenborg Elektriske Sporvej sætter sit eget elværk, Skovshoved Elværk, i drift. Leverede 3 x 10 KV- jævnstrøm. Formålet med elværket var at dække sporvogns-linjens elforsyning og elektricitetsforsyningen i lokalområdet.
	Interessentselskabet Helsing Elektricitetsværk stiftes 18. august.
	Græsted Borgerforening opsætter Gasolin-lygter i Græsted by.
1904	Helsing Elværk sættes i drift 21. marts (jævnstrømsanlæg.).
	Byens gadelamper ombygges fra olie- til elforsyning leveret fra elværket.
1905	Græsted Borgerforening fremsætter forslag om et elværk i Græsted.
1906	Anlæggelse af et elektricitetsværk i Græsted udbydes i licitation.
1907	Græsted Elektricitetsværk anlægges ved Vestre Gadekær på et stykke gadejord, dvs. jord, der er et levn fra det gamle landsbyfællesskab og ikke er privat ejet.
	Stærkstrømsloven vedtages, hvormed reglerne for elinstallationer kom i faste lovgivningsmæssige rammer.
	Skovshoved Værket ombygges som det første i Danmark til 3 x 10 KV- vekselstrøm. Jævnstrøm havde et for stort spændingsfald over længere strækninger.
1907-1908	I Græsted by udskiftes gasolin-lygterne med elektrisk gadebelysning.
1909	Hillerød Elværk sættes i drift (jævnstrøm).
1911	"Tuborg Klampenborg Elektriske Sporvej" bliver selvstændig og omdøbes til "Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs Aktieselskab" – forkortet NESAs. Formålet var, at aktiviteterne i højere grad skulle rettes mod elforsyning. Nesa leverer på det tidspunkt årligt 2 mio. kWh.
1914	1. verdenskrig starter 28. juli. Danmark holder sig neutral, men rammes af mangel på olie, kul, karbid etc. Der bliver indført rationeringer, som bl.a. også omfatter petroleum. Sognerådsformændene pålægges at håndtere rationeringerne.
	Nesa finansierer udlægning af 25 kV-kabler til Sverige, hvormed der importeres el fremstillet på vandkraft som supplement til produktionen på Skovshoved Værket.
1913-1914	På Esrum Møllegård igangsættes et jævnstrøms-elværk med en dynamo drevet af vandkraft. Der oprettes et lokalt selskab på andelsbasis.
	Elværkets forsyningsområde er fra starten Esrum, Esbønderup og Esbønderup Skovhuse. I 1985 udskiftes dynamoen med en vekselstrømsgenerator.

1918	Den første 50.000 volt højspændingsluftledning etableres mellem Nesa's hovedtransformatorstation i Lyngby og Helsingør.
	Gilleleje Borgerforening opretter i februar et elektricitetsudvalg, der forhandler med NESA om fremføring af strøm. NESA er imødekommende, men planerne stilles i bero, da der mangler kobber på grund af 1. verdenskrigs udbrud.
	Sognerådsformændene fra kommunerne Alsønderup, Ramløse-Annisse, Vejby-Tibirke, Helsing-Valby, Græsted-Mårup og Blistrup afholder 4. april et møde på Helsing Kro for afklaring af, hvorledes det "hvide lys" kan udbredes i deres kommuner i Holbo Herred samt Alsønderup beliggende i Strø Herred. En deltagende civilingeniør, P.A. Pedersen, påtager sig at udarbejde et skitseprojekt for etablering af et oplandsforsynings-selskab med tilhørende forsyningsnet under navnet Strø-Holbo Herreders Elektricitets-forsyning (SHHE).
	Første verdenskrig afsluttes 11. november.
1919	Elektricitetsudvalget i Gilleleje genoptager forhandlingerne med NESA.
	På baggrund af civilingeniørens projektbeskrivelser om etablering af et oplandsforsyningsanlæg i Holbo Herred og Alsønderup indkaldes tilbud på opgaverne og en licitation viser, at det forventede budget holder.
	Hen over året etableres transformatorforeninger.
	I november erkender man, at betingelserne for lånemidler er særdeles ugunstige efter afslutningen af 1. verdenskrig. Man beslutter derfor at sætte oprettelsen af SHHE i bero og afvente bedre lånebetingelser.
1920	Skovshoved Elværk udvides igen med opførelse af et nyt elværk, som forbindes med Ørnegård Transformerstation. Formålet er at dække efterspørgslen fra det stadigt stigende antal kunder.
	25. september stiftes Gilleleje Andels-Elektricitetsforsyning. I november og december etablerer NESA anlæg og ledningsnet og den 19. december tændes det hvide lys for første gang i Gilleleje.
1922	I løbet af året bliver lånebetingelserne gunstigere end under og lige efter 1. verdenskrig, og man vedtager at forsøge gentegning af andelshavere til SHHE. Der gentegnes 456 andelshavere.
	Sognerådsformændene beslutter på et møde 21. marts 1922 på Helsing Kro at tage skridt til stiftelse af SHHE.
	17. juli tilbyder SHHE Helsing Elektricitetsværk at aftage strøm fra NESA's forsyningsledning til samme pris som SHHE betaler NESA. SHHE tilbyder tillige for 8.000 kr. Helsing Elektricitetsværk af overtage værket og forsyningsanlæg i Helsing by.
	Civilingeniør P. A. Pedersen færdiggør projektet for SHHE og får fastlagt etableringsøkonomien.
	Der forhandles med NESA og Hillerød Elværk om leverance af vekselstrøm.
	I maj indgår SHHE aftale med NESA om levering af elektricitet, og NESA opfører et transformatorårn på Frederiksborgvej forsynet med en 10 KV-forsyningsforbindelse fra Helsingør. Tårnets funktion er alene at være målestation. Fra stationen etablerer NESA en sydgående og en nordgående 10.000 volt højspændingslinje til de i alt 23 transformatorstationer.
	SHHE afholder licitationer på Helsing Kro på alle leverancer til elforsyningsnettet og elinstallationer hos andelshaverne samt opførelse af murede transformatorårne. Licitationerne viser lavere omkostninger end kalkuleret af civilingeniør P. A. Pedersen.
	De første brugere får strøm på deres installationer hen over efteråret og næsten alle andelshavere får el til jul.
	I maj måned optager SHHE et lån i Frederiksborg Amts Spare- og Lånekasse i Hillerød på 1. million kroner.

1923	I januar får de sidste andelshavere strøm på deres installationer.
	Christian Diderichsen, overmontør hos Siemens-Schukert, der er leverandør af udstyr til SHHE's transformatorstationer, bliver i januar ansat af SHHE som fungerende kabelmester.
	Carl Martin Christensen bliver ansat som Christian Diderichsens assistent.
	SHHE annoncerer i januar efter elinstallatører til autorisation. Der er 7 ansøgninger og 3 bliver autoriseret.
	SHHE's bestyrelse bemyndiger forretningsudvalget til at leje lagerplads i Helsingø. Der indgås aftale med en direktør Nielsen om leje af lagerfaciliteter.
	I maj vælges bestyrelsesmedlemmer til de 23 transformatorstationer.
1925	Elektricitetsforsyningselskabet EFFO oprettes i området Skævinge, Frederiksværk, Melby, Liseleje, Ølsted, Hundested, Ramløse Sand og Tibirke Sand.
	Selskabet får således koncession til at levere elektricitet i Holbo Herreds vestlige områder, det vil sige Ramløse Sand i Ramløse sogn, Tibirke Sand og Tibirke Ry i Tibirke Sogn.
	Dette tyder på, at der tidligst i 1925 etableres elforsyning på Ramløse Sand, Tibirke Sand og Tibirke Ry, idet Strø-Holbo Herreders Elektricitetsselskab ikke har opereret i dette område.
	SHHE køber 18. august ejendommen Vinkelvej 24 i Helsingø af Søren Larsen. Selskabet indretter sig med lagerplads og kontor i ejendommen.
1927	NESA overtager elforsyningen i Græsted by og elværket nedlægges. Samtidig stiftes Græsted Elektricitetsforening.
1928	Elinstallatør Otte Norlin, Gilleleje udnævnes fra 1. januar til NESA distriktsvagt for selskabets transformatorer og ledningsanlæg i Gilleleje og Munkerup.
1931	Civilingeniør P.A. Pedersen fratræder 1. april som teknisk konsulent for SHHE.
	Selskabets kabelmester, Carl Martin Christensen udnævnes til driftsleder og bliver SHHE's tekniske ansvarlige efter P.A. Pedersen fratræden.
	Driftsleder Carl Martin Christensen bevilges et lån til afdrag på omkostningerne til en personlig uddannelse som driftsleder.
	E. Svanum, ansat i SHHE som ledningsmontør, udnævnes til kabelmester.
	Nesa retter i januar måned skriftlig henvendelse til SHHE. Man ønsker at få driftsleder C. M. Christensen til at forestå udskiftning af højspændingssikringer i NESA's transformatorstationer i Mårup, Nellerød og Helsingø. SHHE's bestyrelse godkender ordningen
1932	Tisvildeleje Lysforening stiftes og SHHE giver tilladelse til, at foreningens gadelamper opsættes på selskabets master i byen.
1933	Næstformand Niels Jensen-Nielsen træder ud af bestyrelsen for SHHE
1934	Gdr. Laur. Christensen, Vejbygården, vælges til næstformand i SHHE.
1937	SHHE opfører ny administrationsbygning og lagerplads på Frederiksborgvej 18 i Helsingø.
1938	SHHE tager sin nyopførte administrationsbygning med tilhørende lagerplads på Frederiksborgvej 18 i Helsingø i brug.
	På grund af SHHE's øgede elsalg etableres en 10.000 volt-forbindelse fra SHHE's anlæg i Nejedø til en Nesa-forsyningsledning i området, der står i forbindelse med NESA's højspændingsanlæg Borupgård ved Skævinge.

1939	NESA overtager elektricitetsforsyningen i Esrum og omegn. Jævnstrømsdynamoen på Esrum Møllegård bliver frakoblet og leverer herefter alene strøm til Esrum Møllegård. Forsyningsnettet i Esrum og omegn omlægges af NESA til vekselstrømsanlæg. Byens elinstallatør Hans Peter Hansen får autorisation under NESA, ligesom han bliver selskabets lokale tilsynsførende for Esrum og omegn.
	Georg Høegh Staun ansættes af SHHE som forretningsfører og overtager den økonomiske håndtering, som kassereren havde haft indtil da. Selskabet administrative opgaver havde taget et omfang, der ikke længere kunne praktiseres af en valgt kasserer.
1944	SHHE sælger ejendommen Vinkelvej 24 i Helsingør til selskabets forretningsfører Georg Høeg Staun.
	SHHE autoriserer elinstallatørerne William Andersen, Hillerød og Otto Norlin, Gilleleje.
1946	SHHE meddeler autorisation til elinstallatør Kaj Lindehøj, Vejby.
1947	SHHE fejrer 22. marts 25-års jubilæum med festarrangement på Helsingør Kro. Delta-gerne betaler 8 kr. i egenbetaling, medens selskabet giver et tilskud på 5 kr.
	I efteråret 1947 får SHHE problemer med levering af el. Grunden er større efterspørgsel navnlig i sommerhusområderne.
	NESA overtager i marts ejerskab og drift af Helsingør Elværk, der igennem årene har fået leveret vekselstrøm via forsyningsledningen fra Helsingør, hvor strømmen via ensrettere på Helsingør Elektricitetsværk omsattes til jævnstrøm.
	NESA ombygger Helsingør Elektricitetsværks jævnstrømsforsyningsnet i Helsingør by til vekselstrømsforsyning.
	15. november behandler SHHE's bestyrelse en sag om at lade Nesa overtage selskabet på grund af nedslidt forsyningsanlæg. Årsagen er en skrivelse fra NESA, der stiller krav om tilskud på 500.000 kr. til etablering af en 50.000 volt transformatorstation i Græsted, ligesom selskabet mener, at SHHE i eget forsyningsområde skal udbygge forsyningsnettet med ca. 10 nye transformatorstationer.
1948	Mange forhandlinger med NESA om overtagelse. Ikke alle i SHHE's bestyrelse er enige i overtagelsen, men et flertal tager beslutningen.
	I juni måned afholder bestyrelsen for SHHE en prøveafstemning per brev blandt medlemmerne. Der er stort flertal for salg til Nesa blandt de afgivne stemmer, men mange stemmer ikke.
	2. juli afholdes en ny afstemning, hvor 62% af de stemmeberettigede afgiver stemme. Af disse stemmer 84,8% for et salg af selskabet. Men den samlede stemmeafgivelse er ikke stor nok til, at et salg kan effektueres.
	På en ekstraordinær generalforsamling 10. juli ligger det dog klart, at et stort flertal er for salg af SHHE til NESA.

1948	<p>NESA overtager SHHE pr. 1. oktober. Nesa køber ledningsanlægget og administrationsbygningen samt overtager personalet.</p> <p>Nesa opretter sit tredje ledningsdistrikt i SHHE's område med følgende ledelse fra det nedlagte selskab: Carl Martin Christensen, driftsleder, Georg Høegh Staun, forretningsfører og Erik Svanum, driftslederassistent. Blandt flere andre ansatte vælger ledningsmontør Frode "Stoffer" Christoffersen at fortsætte i Nesa.</p> <p>I forbindelse med NESA's overtagelse af SHHE indgår NESA aftale med følgende lokale elinstallatører om varetagelse af funktionen som NESA's tilsynsførende i SHHE's tidligere områder:</p> <p>Harry Christensen, Helsingø Kaj Lindehøj, Vejby Holger Andersen, Græsted Otto Norlin, Gilleleje.</p> <p>SHHE nedsætter et likvidationsudvalg.</p>
1950	<p>SHHE betaler udlodning og lukker ned.</p> <p>Nesa har siden 1. oktober 1948 drevet kundekontor og ledningsafdeling i den gamle SHHE-ejendom på Frederiksborgvej.</p> <p>På grund af vækst i de driftsmæssige opgaver er det nødvendigt for NESA at afklare, hvorvidt man skal udvide tredje ledningsafdeling i Helsingø eller flytte afdelingen til Gentofte. Det sidste vælges, idet der efter overtagelsen i 1948 har været 2 dødsfald og 1 pensionering blandt personalet fra SHHE.</p> <p>NESA indgår aftale med elinstallatør Christian Diderichsen om at forestå selskabets agentur og kundekontakt fra hans forretning i ejendommen Østergade 2 (ud mod Frederiksborgvej).</p> <p>Forretningen ombygges med flotte skabs- og hyldeindretninger, ligesom der indrettes kontor adskilt fra butiklokalet med et glasparti.</p> <p>Facaderne dekoreres med NESA lysskilte.</p> <p>Fra forretningen sælges elektriske el-apparater såsom komfurer og køleskabe.</p> <p>NESA meddeler i skrivelse af 25/9 1950 deres tilsynsførende elinstallatører, at de fremover skal anvende betegnelsen "distriktsvagter" i stedet for "tilsynsførende".</p>
1952	<p>NESA sælger SHHE's tidligere ejendom Frederiksborgvej 18 til Helsingø-Valby Kommune.</p>
Midt i 1950'erne	<p>Græsted Elektricitetsforening opløses og NESA overtager alle forpligtigelser.</p>
1972	<p>Tisvildeleje Lysforening nedlægges. Gadebelysningsanlægget overdrages til daværende Helsingø Kommune. NESA's distriktsvagt overtager driften.</p>
1985	<p>På Esrum Møllegård udskiftes den vanddrevne jævnstrømsdynamo med en vekselstrømsgenerator og man fortsætter med elektricitetsfremstilling til gårdens egen forsyning på basis af vandet i Esrum Å.</p>

Som supplement til denne bog, kan der læses mere på Arkiv.dk om el-installatører, elektrikersvende- og lærlinge m.m.

Søg på: Elektricitetens udbredelse i Strø-Holbo Herred.

DET HVIDE LYS

Elektriciteten kom tidligt til Gribskov Kommune, der arealmæssigt dækker størstedelen af det gamle Holbo Herred. Allerede i 1904 blev et jævnstrømsværk sat i drift i Helsinge. Det skete kun 13 år efter det første danske elektricitetsværk åbnede i Køge 1891. I 1907 fik Græsted også et elektricitetsværk. Det var de næringsdrivende i de to stationsbyer, der tog initiativet. I 1913 oprettede ejeren af Esrum vandmølle også et elværk, der forsynede den nærmeste omegn. I 1920 fulgte Gilleleje efter, men i modsætning til de nævnte elværker indgik borgerne i Gilleleje fra starten aftale med NESA om levering af vekselstrøm. I Græsted og Gilleleje var de lokale initiativer centreret omkring borgerforeningerne.

I landområderne var det Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning (SHHE), der samarbejdede med NESA om levering af vekselstrøm. SHHE blev organiseret indenfor rammerne af andelsprincippet, der var kendt fra landbrugsdriften. I 1922 kunne det hvide lys tændes i landbohjemmene i Holbo Herred.

DET HVIDE LYS giver indblik i, hvordan befolkningen i Holbo Herred reagerede, da en nyhed som elektriciteten bød sig til. Det er sådanne studier, der optager initiativtagerne til bogen. Græsted Lokalhistoriske Forening, Gilleleje og Omegns Museumsforening, Lokalhistorisk Forening for Helsinge og Omegn og Museum Nordsjælland håber, at DET HVIDE LYS vil blive til gavn for alle lokalhistorisk interesserede.

